

In 't Groenleven

...waar de natuur ons leidt

Frans De Smedt

Inhoud

Inhoud	p 2
Inleiding	p 2
1.Linde	p10
Zelf planten kweken	p 20
2. Ginkgo	p 25
Rozen in onze tuin en winterbloeiende struiken	p 36
3. Berk	p 42
Vogels in onze tuin en zithoekje	p 50
4. Kort grasland	p 54
Water in onze tuin : keienbeek, poeltje en beek	p 64
5. Moerbei	p 77
Bloembollenweitje	p 85
6. Groenten en kruiden	p 86
Plaagdiertjes en loopeenden	p 98
7. Zwarte Els	p 100
Paalhut	p 109
8. Treures	p 112
Bessenkooi en klein fruit	p 120
9. Weide	p 126
Geitjes en kippen	p 131
10. Bloemenweide	p 140
Tuinwerk in uren	p 148
11. Kastanje	p 149
Brandhout	p 154
12.Notelaar	p 156
Fruitbomen	p 159
13. Es	p 170
Tuinresten en hergebruik	p 179
14. Eik	p 185
Kruid of onkruid, rariteiten en insectenhotel	p 197
Slotwoord	p 201

Inleiding: Voorwoord

‘Als je een grote tuin hebt, geef je een stuk terug aan de natuur.’

Met dit boek wil ik samen met jou, lezer, een wandeling maken door onze tuin. Langs vele graspaadjes komen we telkens in een andere sfeer terecht met telkens veel variatie.

Dit boek vertelt ook hoe we met vallen en opstaan vorm gegeven hebben aan een tuin die aangepast is aan zijn bodem en opgaat in het landschap. Telkens krijg je een schets van een gedeelte met de begroeiing ervan, uitleg over de evolutie, het beheer en de natuurbeleving. Elk tuingedeelte kreeg de naam van een op die plaats dominante boom. Tussendoor trakteer ik je graag op allerlei tuinweetjes.

We volgen op de schetsen.

In 1973 kochten we een grote weide dicht bij het dorp en landelijk gelegen.

In die periode verdwenen door een ruilverkaveling van landbouwgronden vele houtkanten met eiken en knotwilgen. Wij vonden het onze morele plicht om met de aanleg en het beheer van onze tuin een stukje natuur te herstellen

Ik ben opgegroeid met een grote tuin met daarin veel fruitbomen, eigen groenten, dieren en een weide. Deze ervaring wou ik doorgeven aan onze kinderen en kleinkinderen en dat lijkt me gelukt.

Onze tuin kreeg beetje bij beetje zijn huidige vorm. Van een weide veranderde hij in een gevarieerd geheel met borders, struikmassieven, bosjes en open ruimte.

Foto: bessen van *Euonymus europaeus* 'Red Cascade'

Inleiding: In 't Groenlevenwaar de natuur ons leidt

De oppervlakte van onze tuin bedraagt 47 are: hij is 27 m breed en 171 m lang. De eerste 50 m situeren zich in de bouwzone en de rest is landbouwzone. De bodem is licht hellend naar achter. Het niveauverschil bedraagt ongeveer 2 m.

De bodem van onze tuin bestaat uit een vruchtbare zandleemgrond die wat kalkhoudend is. Niettegenstaande hij tamelijk hoog gelegen is in vergelijking met de omgeving is hij echt winternat. In de laatste droge zomers, waarvan er nog meerdere worden voorspeld, is hij merkkelijk droger. De vele bomen die we al plantten zuigen ook heel wat water op.

We hebben onze tuin onderhouden met respect voor de natuur en het leven in onze tuin, zonder gif te gebruiken. We gebruiken natuurlijke materialen, indien mogelijk ook heel wat recuperatiemateriaal.

*Foto gemaakt in januari 2013 vanop een hoogtewerker.
De Liriodendron die te dicht bij de nieuwe burens stond, werd geveld.*

Inleiding:

Waar haalden we onze ideeën?

Ons eerste tuinboek was 'Leven van het land en niets verspillen' van John Seymour. De voordrachten van Johan Wullaert (auteur van *De Wilde tuin*) openden mijn ogen. Met 'Leefmilieu Malderen' (voorloper van Natuurpunt in onze streek) organiseerden we een cursus voor 'Natuurlijke Tuinen'.

Veel heb ik geleerd door ervaring en uitproberen. Maar dat was niet voldoende. We werden Velt-lid en gingen naar de plaatselijke vormingen. Later verscheen het Veltboek 'De Ecologische siertuin'. In 1996 volgde ik een cursus om zelf velt-lesgever voor de ecologische siertuin te worden en ik gaf van dan af vele voordrachten over heel Vlaanderen.

Later werd ik door Velt gevraagd om met een leesgroep nieuwe uitgaven ivm de siertuin na te lezen.

In 2001 volgde ik de cursus van het CVN voor natuurgids in de zoo van Antwerpen.

Beetje bij beetje kreeg onze tuin vorm met vooral inheems, bladverliezend groen. De natuur en wij varen er wel bij. We genieten van de zang van heel wat vogelsoorten en het bezoek van allerlei insecten.

Inleiding:

Het ontwerp en de vormgeving

- **Het ontwerp en de vormgeving** van onze tuin zijn dynamisch gegroeid, nooit vanuit een vooropgesteld plan omdat dat in mijn ogen meestal veel te strak is. Met bomen en/of struiken die ik reeds geplant heb, ga ik aan de slag om hieraan verder vorm te geven en te integreren in een passend geheel. Ik maak een grove schets, de plannetjes in detail komen pas later. Zo is onze tuin altijd in beweging.

- **Voor een ecologische aanpak kiezen we planten, bomen en struiken die voldoen aan een paar voorwaarden en in deze volgorde:**

1^e keuze: zoveel mogelijk inheems

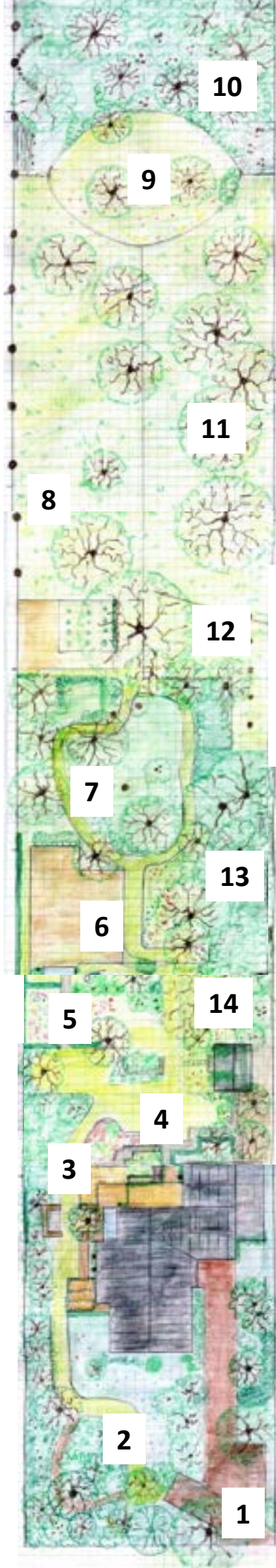
2^e cultivar van inheemse soort en fertiel

3^e uitheems uit dezelfde klimaatgordel en fertiel. Dus aangepast aan ons klimaat.

We kiezen geen steriele planten. Bij fertiele planten zijn de stuifmeeldraden bereikbaar voor insecten. Zij kunnen dus bestoven worden en vormen zaden. Dit om diverse soorten insecten te lokken. Verder kies ik voor plantengesellschaften zoals die in de natuur zouden voorkomen op een bodem zoals hier.

- **Het beheer** is er op gericht om de aangelegde groenvormen in stand te houden en sommige woekerende planten te weren. Bodembedekkers in schaduw zoals kleine maagdenpalm en inheemse klimop zijn hierbij behulpzaam. Heel wat plantensoorten kunnen hier nog doorgroeien. Dit kan niet bij volgende niet inheemse, maar bruikbare bodembedekkers zoals: rotsooievaarsbek, grote smeewortel, brandkruid en oriëntaals komkommerkruid die door hun goede afdichting me heel wat wiewerk besparen.

Inleiding: Plan van onze tuin Situatie in 2008

Ondertussen is er veel veranderd. Dat zal je merken bij de plannetjes van elk tuingedeelte.

We maken langs vele slingerpaadjes en poortjes een wandeling door onze tuin

Aan de verschillende tuingedeeltes gaven we de naam van de meest specifieke boom die er staat.

In de beschrijving van elk tuingedeelte staan:

- plantenlijsten van de situatie in 2022,
- een plannetje
- de evolutie
- het beheer
- de beleving

1. Linde
2. Ginkgo
3. Berk
4. Kort grasland
5. Moerbei
6. Groenten, serre en bessenkooi
7. Els
8. Treures
9. Bloemenweide
10. Kastanje
11. Notelaar
12. Weide
13. Es
14. Eik
15. Fruitbomen (staan verspreid)

Jouw tuin

In jouw tuin kiest elke plant zijn eigen plaats
en mogen rozen en struiken fleurige figuranten zijn.

In tulpen en narcisbollen plant jij de vroege lente,
in bomen en struiken onze toekomstdromen.

Soms graaf je diep in het verleden:
bij een gevonden dierenschedel
link je de dood zacht aan het leven.

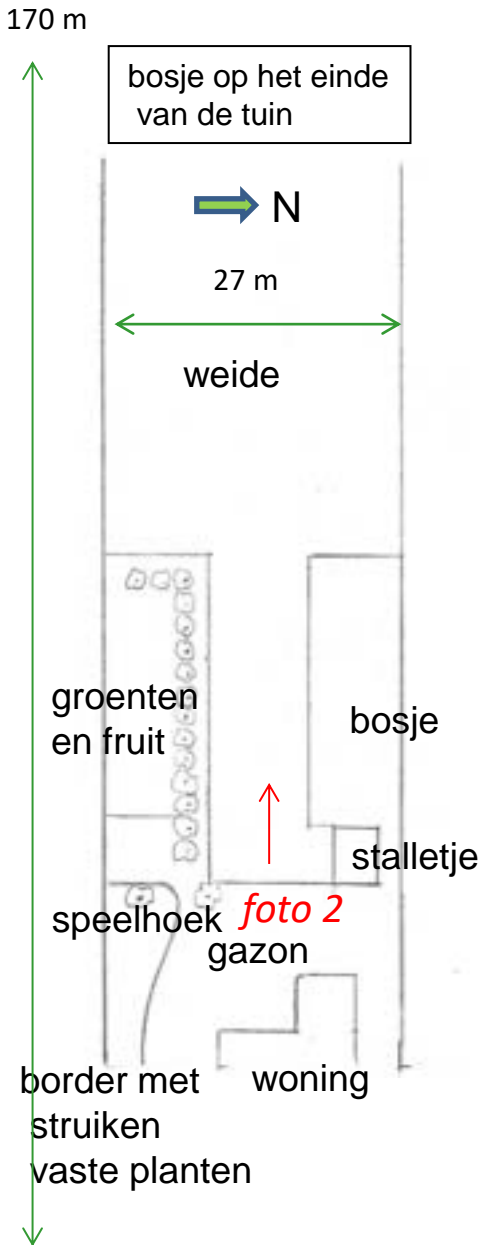
Bij onweer of bij regen schuil je warmpjes
achter broeikasglas, geniet je van het groeiend gras.

En in de winter neem je tijd om creatief
met hout en bijl een paalhut op te bouwen.

Jouw tuin als avontuur, als inspiratiebron,
hij ademt groei en kracht, schept rust
voor oud en jong.

Miekie 2019

Inleiding: Wat doe je met zo'n grote tuin?

Een eerste plan.

Een vraag die we vroeger dikwijls kregen: 'Wat ga je met zo'n grote tuin doen?'

Ons eerste plan voor een tuininrichting achter ons woonhuis zag er zeer eenvoudig uit. Ik verdeelde de zone achter onze woning in drie gelijke stroken: 9 m voor groenten en fruitbomen, 9 m dierenweide die verder overging in een grote weide en 9 m houtkant of bosje.

Groenten

We dachten er direct aan om onze eigen groenten en fruit te kweken, zonder gebruik van gif. Daarom lieten we bij aankoop van onze grond een gedeelte omploegen.

Fruit

We wilden veel soorten fruit. Kersen- en kriekebomen verdroegen de winternatte grond niet, pruimelaars waaiden om en appel- en perenbomen kenden ook wel wat problemen. Later werden andere soorten aangeplant op het wat hogere gedeelte. Kleinfruit doet het wel erg goed. Later kwamen er ook druivelaars bij.

Een korte grasmat

Een gazon mag niet te groot zijn maar moet een natuurlijk uitzicht hebben. We hebben nooit zelf gras gezaaid: we reden het gras van de weide kort waardoor een korte grasmat ontstond. We moesten er met de kinderen kunnen spelen. Daarom is de term 'kort grasland' hier zeker op zijn plaats.

Bloemen

We willen ook kleur, vlinders, bijen en andere diertjes in onze tuin krijgen. Daarom werden vooraan bloemen aangeplant. Later kwamen er borders achter onze woning.

Weide

In de rest van de tuin wilden we schapen, dwerggeitjes, kippen, kalkoenen, ganzen, ... om zoveel mogelijk zelf te voorzien in vlees van goede kwaliteit. Er moest daarom ook plaats voorzien worden voor een stalletje.

Een bosje en houtkant

Hiermee schermen we de noordenwind af, geven we de natuur meer kansen en groeit er ook hout voor de kachel.

f1: eerste aanplant met hulp 1976

f2: jan 1985

1. Linde

**We verwelkomen tuinbezoekers steeds onder de linde bij de oprit en we starten hier onze tuinrondleiding.
We maken daarom eerst kennis met dit tuingedeelte.**

Aan de straat en oprit plantten we een linde. Dit zou een oud-Germaans gebruik zijn. De linde werd gewijd aan de Germaanse godin Freya om vruchtbaarheid over de vrouw, het veld en het vee af te smeken. Naast de godin van de liefde was Freya ook de godin van gerechtigheid. Daarom werd bij de Germanen ook 'recht' gesproken onder een lindeboom. In de kersteningstijd hingen de monniken een kapelletje aan de boom en later plantte men de boom naast stenen kapellen. De linde werd ook gebruikt om de grenzen van een domein of een gemeente aan te duiden.

Ieder jaar levert de boom een massa lindebloesem. Dan gonst de boom door het bezoek van de vele bijen.
Een deel van de bloesem wordt geplukt en gedroogd voor thee. De herfstbladeren kleuren mooi geel.

1. Linde

Adderwortel naast een grachtje (tussen onze tuin en de burenen) voelt zich goed in dat nat milieu. Vooraan staat er gele lis dat ook goed gedijt.

1. Linde

Evolutie

Eind 1973 begon hier ons tuinleven. We lieten wat nu de border rechts van de oprit is omfloegen door een vriend. We begonnen hierop onze eerste groenten te kweken. Dat lukte aardig: dikke kolen, sla, bonen, ... Alles groeide weelderig, behalve de aardappelen. Die waren rot toen we ze rooiden. Omdat de bodem te nat was, heb ik toen een grachtje gegraven (25 cm diep). Nu lozen verschillende dakgoten hier hun water zodat in een droge zomer bij een bui heel wat water in de grond kan dringen. Ik experimenteerde met het stekken en zaaien van verschillende bomen, struiken en planten. Als kind was ik al gefascineerd door de zadencatalogus van Gonthier die ieder jaar bij ons in de bus stak. Hierin stonden tekeningen over hoe je moest stekken, afleggen, enten, marcotteren, snoeien, ... Zo leerde ik uit ervaring wat je wel en niet kan stekken en groeide mijn ambitie om zelf te tuinieren.

f1 = haag van zwarte els
f2 = blauwe druifjes met bessen van *Crataegus lavalleyi* 'Carrierei'.
f3 = *Rosa moschata* 'Pucinni' – 'Schubert'

Op de scheiding plantte ik eerst een haag van gestekte cypressen. Oostenrijkse sparren, opgekweekt uit zaden groeiden zeer vlug. Maar ...ze deden eerder aan de Kempen dan aan Brabant denken. Omdat we voor streekeigen groen met vallende bladeren kiezen gingen de cypressen en sparren voor de bijl en werden brandhout. De wortels bleven in de grond: deze schieten immers niet terug op en vergaan langzaam. De geplante beuken werden vlug te groot en werden geroid.

Ik plantte een elzenhaag op de winternatte grond. Dat gaf geen mooi resultaat: els groeit niet mooi dicht zoals beuk of haagbeuk. Achteraf gezien vroeg die haag veel onderhoud en liet ik ze stilaan verdwijnen om te kiezen voor kleinere bomen en struiken met een gesloten ondergroei.

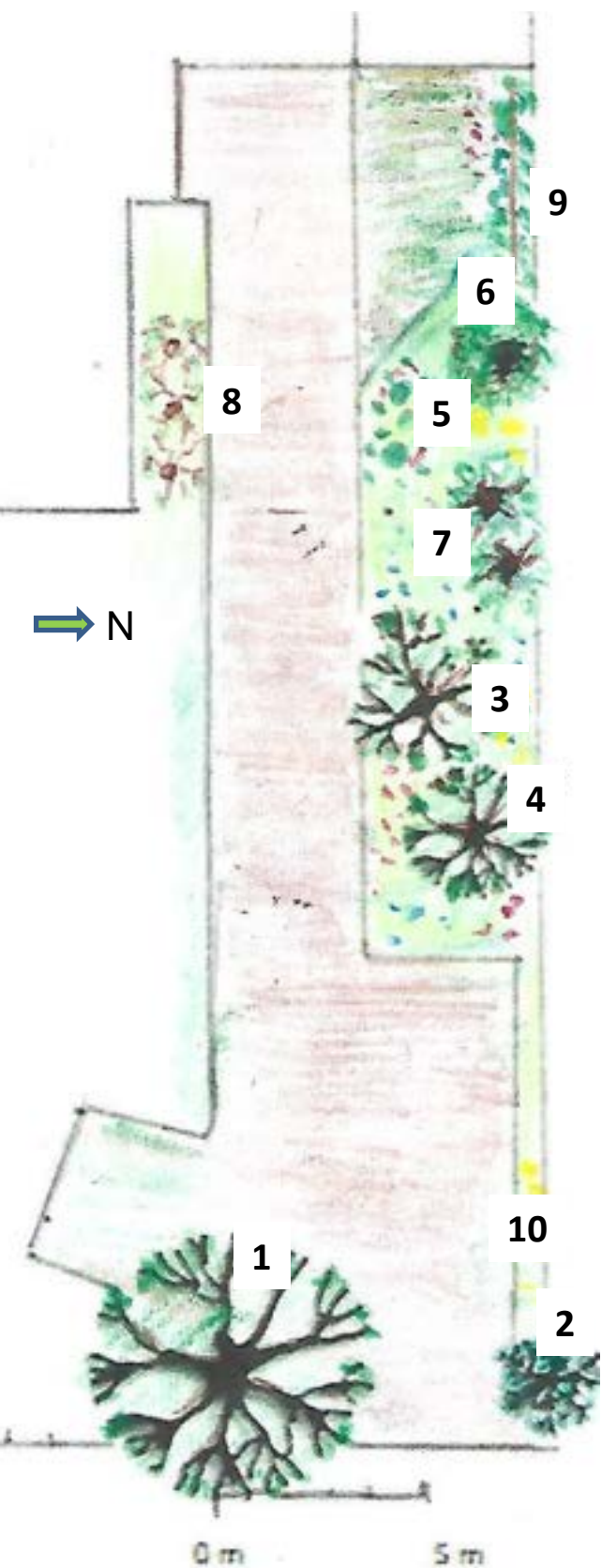
Op enkele vlechtschermen van hazelaar groeit nu een *Lonicera periclymenum* 'Belgica Select'

1. Linde

Bomen en struiken bij linde

- 1 = *Tilia x vulgaris* - Hollandse linde
- 2 = *Taxus media 'Hicksii'* - venijnboom (f1)
- 3 = *Crataegus lavalleyi 'Carrierei'* - meidoorn
- 4 = *Cercis siliquastrum* - judasboom
- 5 = *Rosa moschata 'Pucinni'* - Schubert'
- 6 = *Viburnum tinus* - sneeuwbal
- 7 = *Aronia melanocarpa* - appelbes
- 8 = Hydrangeas oorten
- 9 = *Lonicera periclymenum 'Belgica Select'* - wilde kamperfoelie
- 10 = *Hypericum calycinum* - hertshooi -

Hertshooi wordt tot 50 cm hoog. Het woekert door ondergrondse uitlopers. Het is een goede bodembedekker als hij ingesloten staat zoals hier.

1. Linde

f1
f2
f3

Vaste planten bij linde

- Aquilegia alpina*** - alpen akelei (f3)
- Arum italicum*** - Italiaanse aronskelk
- Astilbe ssp*** - astilbe soorten
- Cymbalaria muralis*** - muurleeuwenbek
- Digitalis purpurea** - vingerhoedskruid
- Euphorbia amygdaloides*'*Rubra*'*** - rode wiofsmelk
- Geranium* '*Rozanne*'* - geranium
- Geranium macrorrhizum*** (2)- rotsgeranium
- Helleborus orientalis** - oosters nieskruid
- Iris pseudacorus*** (1) - gele lis
- Lytrum salicaria*** (1) - kattenstaart
- Muscari botryodes** - blauwe druifjes
- Persicaria amplexicaule* '*Speciosa*'** - duizendknoop
- Persicaria bistorta**** - (1 en 2)) adderwortel
- Phlox paniculata* '*Lavendelwolke*'*** - vlambloem (f1)
- Pulmonaria angustifolia* '*Azurea*'* - longkruid (f2)
- Pulmonaria rubra** - longkruid
- Symphytum grandiflorum****(2) - grote smeerwortel
- (1) = bij grachtje = bodembedekkend

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

1. Linde

Beleving

- Dit is '**den entrée**' naar onze woning: al onze bezoekers komen hierlangs. Ik wou met deze aanpak elke gast verwelkomen in een informele sfeer. Vooral in de lente onder de linde doorkomen en de zoete geur van de bloesem opsnuiven verrast menig bezoeker.
- Aan de oprit grenst links de '*Ginkgotuin*' en rechts een border die aanleunt bij een beukenhaag van de burens. Ik wou er ook een deels overdekte ingang van maken, maar koos een paar verkeerde bomen die te groot werden (Amerikaanse eik, beuk en tulpenboom) of niet pasten (Oostenrijkse den). Ze vlogen eruit.
- De *Crataegus lavalleyi* '*Carrierei*' (f links) en de *Acer palmatum* '*Asahi Zuru*' (f rechts) zijn een latere en betere keuze. De meidoorn draagt geurige bloemen en later dikke bessen die tot na nieuwjaar blijven hangen. Moniek, mijn vrouw, maakte er ook eens jam van, superlekker maar wel arbeidsintensief. Beide bomen verkleuren verrassend mooi in de herfst.
- De sierappel draagt in de lente een paar dagen kleine donkerrode bloesems die bij wind en regen over de grijze klinkers een rood tapijt strooien. De judasboom die ik in 2020 plantte moet zorgen voor een passende plaatsvervanger van de tulpenboom.
- De kruidlaag is zeer verscheiden en zorgt elk jaar voor afwisseling van de vroege lente tot in de late herfst.

1. Tuin bij Linde

f1 = astilbe en hortensia in bak in schaduw bloeien in de zomer. f2 = *Persicaria amplexicaule* 'Speciosa' : bloeit in de herfst.

f3 = bottels van *Rosa moschata* 'Schubert'

f5 = *Viburnum tinus* bloeit in de winter en de lente'

f4 = *Malus* 'Profusion'

1. Linde

Beheer

Hier heb ik een paar jaar veel werk gehad: bomen en struiken snoeien, vellen, heraanplanten, ... het was een lastig stuk. Vanuit de strook grond naast de schuur van de burens groeiden brandnetels, zevenblad, haagwinde en een soort gele dovenetel door naar onze tuin. Door het reeds gegraven grachtje dieper te maken en open te houden kon ik uiteindelijk samen met veel wiewerk indringing vermijden. Ondertussen heb ik het onder controle en doet de grote smeewortel als bodembedekker het vrij goed.

De linde wordt om de zeven jaar door een vakman gekandelaberd. Alle takken worden dan sterk ingekort.

Het grootste werk is het onderhoud van de lange oprit. Het was toen een stedenbouwkundige verplichting: bouwen mocht hier enkel op 20 m van de straatzijde. Door de lange afstand moesten ook alle nutsvoorzieningen langs de lange oprit passeren: water, elektriciteit, telefoon, ...

Ik heb eerst de oprit uitgegraven en gevuld met een dikke laag steenpuin met daarop een laag grind. Door de zogenaamde winteraders bleef het grondwater tijdens de wintermaanden echter aan de oppervlakte staan zodat we uiteindelijk de oprit lieten aanleggen met betonklinkers.

Om de twee à drie jaar maken we de voegen terug vrij met een zelfgemaakte voegenkrabber: een verfkraabber vastgeschroefd op een lange steel. Voor sommige planten gebruiken we een elektrisch brandertje. Tijdens hete zomers gaan de meeste plantjes tussen de voegen spontaan kapot.

1. Linde

Beheer

De grond is op deze plaats van nature zeer vochtig. Daarom koos ik voor planten die veel water optrekken en hier bijgevolg goed tieren. Maar door de jaren heen werden de planten en bomen groot en de zomers droger. De hortensiabladeren hangen zelfs regelmatig slap. Een paar planten zijn dan ook bezweken. Om te kunnen overleven zonder te gieten knipte ik het takkenstelsel telkens drastisch in zodat ze minder verdampen.

De te snel groeiende *Rhododendron ponticum* zorgde ieder jaar voor veel snoeiwerk om hem in te tomen. Daardoor gaf hij ook minder bloemen en wilden we hem weg. Tijdens de eerste lange droge zomer leek hij zelfs de dood nabij. Ik knipte en zaagde zijn takken in en wou hem uitsteken. Dat was veel te zwaar werk. We vonden de grillige lege takken uiteindelijk mooi en lieten ze in hun blootje staan. De kruidlaag rondom herstelde zich. Maar er verschenen nieuwe scheuten aan de dode takken: ik kneep ze regelmatig weg zodat hij uiteindelijk definitief dood ging.

1. Linde

Beheer

Oprit vegen:

In de lente vegen we de bloesems van de sierappel en in de zomer doen we dit met de vleugelzaadjes van de linde.

Deze dienen als strooisel in de geitenstal.

In de zomer kort ik de takken van de *Crataegus lavalleyi* 'Carrierei' in zodat de sappige rode bessen niet op de oprit vallen. In de herfst vegen we regelmatig de bladeren. Soms gebruik ik de grasmachine. Voor de bladeren hebben we een aparte bladcompostbak.

Zelf planten kweken

Zo'n grote tuin beplanten is een dure zaak!
Wat heb ik zelf allemaal kunnen kweken?

Bomen en struiken

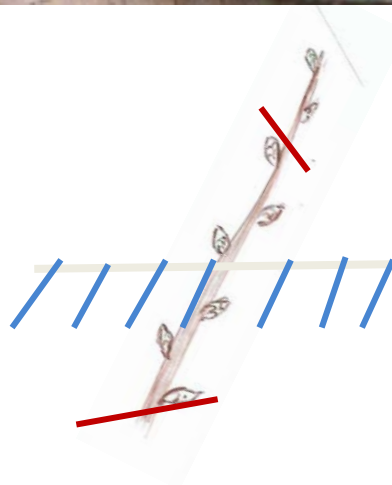
Stekken is een zeer eenvoudige manier om sommige struiken, bomen en zelfs vaste planten verder te kweken.

Van sommige bladverliezende struiken neem ik in december/januari goed uitgegroeide éénjarige twijgen. Ik leg ze in de kuiltje in de grond. Half maart knip ik ze op maat: stekken van 15 tot 30 cm. Onderaan knip ik ze schuin af onder één oog en bovenaan schuin boven één oog. Dan komen ze in volle grond. Ik steek ze schuin voor de helft in de grond.

Wat ik zo kon kweken is tamarisk*, ribes, boerenjasmijn, Chinees klokje, druiven, vlinderstruik, trosbes, cassis, josta, rode dovenetel, ... Van enkele bomen nam ik stevige takken om in de grond steken: Canadese* en Italiaanse populier*, schietwilg (als knotwilg gevormd) en grauwe wilg.

Groenblijvende struiken stek je best eind augustus, met jonge scheuten van ongeveer 10 tot 15 cm. De meeste blaadjes worden dan verwijderd. Zo kweekte ik: cypres*, paplaurier* en buxus*.

* = niet meer in onze tuin omdat ze hebben gediend als brandhout, kapot zijn gegaan, te sterk gegroeid waren of niet inheems zijn, ...

f1 : stekken om te bewaren in de grond

f2 : stekken van rode dovenetel, genomen begin april . Foto = juni

f3 : kopstekken- groenblijvend
schets = stek schuin planten

Zelf planten kweken

Als kind was ik al sterk geboeid door de zadengids van Gonthier, waarin buiten de zadencollectie ook verschillende vermeerderingstechnieken stonden afgebeeld.

Bomen en struiken

Afleggen: Bij sommige struiken wortelen zijtakken die de grond raken. Dat heet afleggen. Rododendron, Chinees klokje, trosbessen, ... Je kan zelf een laaghangende twijg ingraven. Na een jaar heeft hij wortels! Sommige struiken vormen ondergrondse uitlopers. Die kan je uitsteken en elders planten: sneeuwbes*, fluweelboom*, Japanse kwee, spireasoorten, ... (* zijn woekerplanten.)

Enten en oculeren zijn wat moeilijker. De bedoeling is om op een boom of struik een andere soort te zetten. Op een meidoorn entte ik mispel. Dat lukte voorwaar! Op jonge essen entte ik treures en ook dat lukte. Fruit enten is me nooit gelukt, maar dat deed dan een buur Bob voor mij, die fruitboer was.

f2 en f3

f1: Deze kronkelhazelaar is geënt op de onderstam van een gewone hazelaar. De rechte twijgen die onder de entplaats op de onderstam uitschieten, neem ik ieder jaar weg. De rechte twijgen kan ik gebruiken als steun voor andere planten.

f2 = na jaren is de entplaats volledig ingegroeid

f3 = naambordjes voor de vijf soorten

Zelf planten kweken

Kopstekken in een miniserre: sommige rozen heb ik al gestekt in juni. Ik neem jonge scheuten met hiel en steek ze in een emmer (f1- rozen) of in een plantpotje halfvol met tuinaarde vermengd met bladcompost (f2 -rozemarijn in groei). Hierover span ik een stuk plastic: dat is dan een miniserre en het vocht blijft in de pot. Na een paar weken kan ik ze uitplanten in de tuin.

Dit doen we ook met kruiden zoals salie, gewone laurier, rozemarijn,...

Zelf gezaaid: in volle grond: Oostenrijkse den*, verfeik. **In potjes:** Japanse mispel, pawpaw

* niet meer in de tuin

Bomen en struiken die zich spontane uitzaaien in de tuin:

berk, es, els, lijsterbes, eik, meidoorn, notelaar, vlier, zoete kers, den, kardinaalsmuts, rode kornoelje, hazelaar, liguster, wilde pruim, beuk...Ik geef veel zaailingen weg.

Sommigen zaaien zich teveel uit en moeten dan verwijderd worden. Best jong uittrekken, dat is het gemakkelijkst want de wortel is even lang als de scheut boven de grond (f4) - jonge es).

Zelf planten kweken

Vaste planten

- Bij scheuren neem ik de ganse plant uit de grond en probeer hem met mijn handen in stukken te trekken. Dat doe ik begin oktober of begin april. Soms is een mes of spade nodig. Het blad wordt ingekort. Ik zorg ervoor dat elk deel voldoende wortels bevat.

- Er zijn weinig plantenzaken waar je biologisch geteelde planten kunt kopen. Daarom probeer ik zo veel mogelijk zelf planten te kweken.

Ik koop nooit meer dan drie vaste planten van dezelfde soort. Als ze niet tieren in onze tuin, ben ik weinig geld kwijt. Als ze beginnen woekeren, kan ik ze vlug verwijderen. Als ze aanslaan kan ik ze scheuren en verder uitplanten.

- Op ruilbeurzen moet je oppassen: hier krijg je dikwijls planten die woekeren. Ook kan je in de pol ongewenste gasten meekrijgen zoals zevenblad. Zo kreeg ik schijnaardbei en gele dovenetel (allebei woekerende invasieve exoten) in plaats van bosaardbei en gevlekte dovenetel.

- Krijgen is de gemakkelijkste en goedkoopste manier. Zo heb ik heel wat planten bekomen.

Ik gaf veel workshops in onze tuin, o.a. over planten scheuren.

f3: planten liggen klaar

f1: soms is een spade nodig.

f2 Daarna wordt het loof ingekort. .

Zelf planten kweken

Vaste planten zaaien:

-Zaden kan je verzamelen in bermen maar alleen als er veel van deze soort staan. Soms wordt dat een fiasco zoals met fluitenkruid: dat overwoekerde in enkele jaren de hooiweide zodat ik ze allemaal opnieuw moest uitsteken.

- Ook in onze tuin verzamel ik zaden om verder te kweken. Sommige zaden kan je uit de zaaddoos schudden. Andere moet je breken en het kaf van de zaden scheiden. Dat doe ik in de wind: door het opschudden vallen de zaden terug in een schotel en de lichte vliezen waaien weg.

- Nu koop ik ook zaden bij zaadhuizen zoals 'De Bolster' die biologische zaden te koop aanbieden via het internet.

- Voorzaaien gebeurt in bakjes. Ik maak zelf zaaigrond door de helft aangekochte cocopeat te mengen met één vierde bladcompost en een vierde tuingrond. Als er 2 à 3 echte blaadjes verschijnen, verplant ik de zaailingen in een grotere bak of verpot ik ze om ze daarna uit te planten. Dat kan op hun finale bestemming zijn of in de groentetuin waar ze goed kunnen doorgroeien. Daarna kan ik in oktober een grote pol uitplanten in de bloemenwei of in borders.

- Heel wat planten zaaien ook zichzelf uit. Zo breiden ze sterk uit, soms te sterk. Onder Oosters nieskruid schieten veel zaailingen op. Als ze daar blijven staan, kwijnen ze meestal weg door gebrek aan vocht. Ik neem ze weg en plant ze uit in potjes om later op andere plaatsen uit te zetten.

f1: zaden judaspenning

f2: in de wind zaden en kaf scheiden

f3: uitplanten slanke sleutelbloem en bergamot

f4 : zaden van 'De Bolster'

2. Ginkgo

We wandelen onder de overhangende taxus en de hulst door en komen in de tuin met de Ginkgo terecht.

Op advies van een oud-missionaris die in China en Japan werkzaam was, plantte ik deze boom. In Japan bereikt hij een hoogte van 40 meter. Aan de zaden van de Ginkgo biloba worden al eeuwenlang geneeskrachtige eigenschappen toegekend.

2. Ginkgo

Evolutie

Dit gedeelte vormt samen met de berm aan de straatzijde onze voortuin.

Jarenlang was dit tuingedeelte kort grasland. De berm ontstond door de uitgegraven grond van de oprit en de funderingen. Hij zou het geluid van het wegverkeer wat dempen. De aangeplante bomen (dennen, beuken en Amerikaanse eiken) werden vlug te groot voor deze plaats. Ze werden allen omgezaagd.

We zagen dat het gras op vele plaatsen minder goed tierde door de bladval van bomen en struiken. Zo kon ik gemakkelijk bepaalde zones omvormen tot schaduwborders. Voor het huis en in de zon, spitte ik een deel van de grasmatt om. De borders groeiden en het gras moest wijken. Zo ontstonden de wandelpaadjes.

Ondertussen had ik al heel wat andere struiken en bomen aangeplant zoals krentenboompje, trompetboom, ribes en lijsterbes. Door het verwijderen van de grote bomen kregen zij meer ruimte om mooi uit te groeien en ontstond hier stilaan een schaduwtuin. De trompetboom zorgt met zijn grote bladeren voor milde schaduw. De Ginkgo verkleurt goudgeel in de herfst. Hij groeit steil en ijl naar omhoog. Daar onder heb ik mijn eerste rozentuintje geplant met alleen *Rosa 'Nina Weibull'*. Omdat ze teveel in de schaduw kwamen, heb ik er enkele naar een meer geschikt plaatsje verplant.

2. Ginkgo

Evolutie.

Foto genomen vanuit onze woning: eind april: met vooraan de violier en verder bosvergeet-mij-nietje en grote muur met de stam van de ginkgo ertussen

Waar nu een selectie van tien rozen staat, stond een struweel van sneeuwbes. Door ondergrondse uitlopers deinde dit verder uit, samen met haagwinde. Daarom heb ik alles gerooid en er een rozentuin van gemaakt. (Zie verder) Hieronder kwam een kruidlaag met bosaardbeien, klimop en veel slanke sleutelbloemen. Die laatste zaaide ik in bakjes om daarna hier uit te planten. Dit zijn echt planten voor een natte tuin. Ze groeiden aan en zaaiden zich ook uit. Door de droge zomers van 2018, 2019 en 2020 zijn de meeste helaas gesneuveld.

De border voor de woning kwam tot stand nadat ik het gazon omgespit had. Hoe dichterbij de woning, hoe droger de bodem. Hier gedijt de violier, een oude tuinbloem die ik uit de tuin van mijn ouders meebracht. In het lager gedeelte doen de dagleliesoorten het zeer goed. Regelmatig scheur ik ze om verder in de tuin uit te planten.

In de lente van 2020 werd hier een waterleiding getrokken en moest ik opnieuw wat aanplanten. Verder staan hier heel wat bodembedekkers: grote muur (die mooie witte tapijten geeft), meiklokje, bosaardbei, bosvergeet-mij-nietjes, echte ereprijs, ...

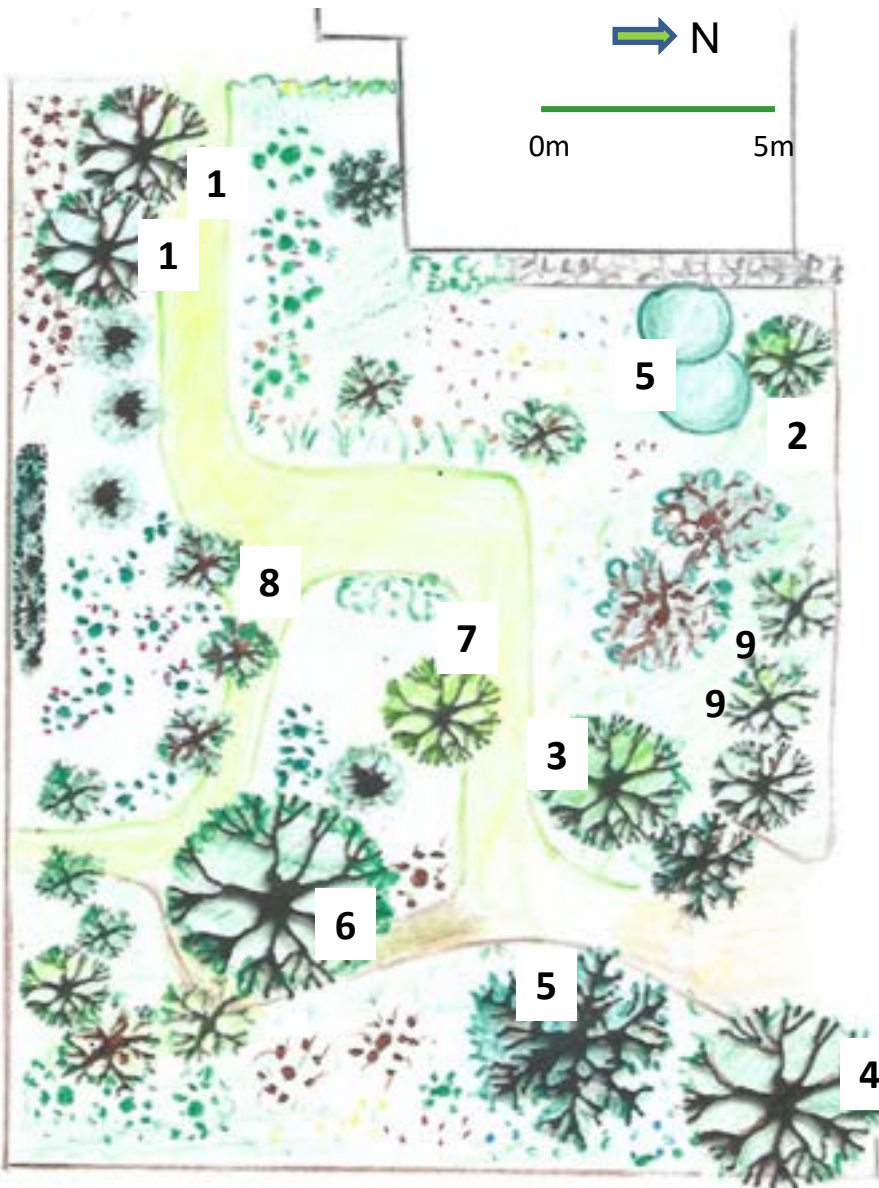
Er kwamen ook heel wat nieuwe struiken bij: o.a. een paar goed geurende winterbloeiers (zie verder). Op de berm naast het veld nemen het brandkruid en de reuzenmargriet steeds meer plaats in.

2. Ginkgo

Bomen:

1. *Crataegus monogyna* - eenstijlige meidoorn
2. *Acer palmatum* 'Asahi Zuru' - Japanse esdoorn (f3 - herfst)
3. *Crataegus lavalleyi* 'Carrierei' - meidoorn
4. *Tilia x vulgaris* - Hollandse linde
5. *Taxus bacata* - venijnboom
6. *Catalpa bignonioides* 'Aurea' (f1)-trompetboom
7. *Ginkgo biloba* - Japanse notenboom
8. *Sorbus aucuparia* - lijsterbes
9. *Malus* 'Profusion' - sierappel

De lijsterbes

De gewone lijsterbes is niet echt een boom voor onze tuin. Hij houdt van een meer droge en zanderige grond. Ik bracht er ooit enkele mee als klein boompje. Ze stonden op een weide waar tenten voor de bivakplaats van onze Chiro kwamen.

Oudere lijsterbessen gaan in onze tuin regelmatig kapot door de hoge grondwaterstand. Maar ze zaaien zich uit en zo hebben we steeds vervangers.

Ik vind de bloemschermen en bessen bijzonder mooi. Bijen, merels en zanglijsters vinden ze om een andere reden de moeite waard.

Om hun keel te smeren kauwen zangers al eens op de gedroogde bessen. Is het daarom dat merels ze zo graag lusten?

Familie van de lijsterbes is de Japanse lijsterbes (*Sorbus koehneana*). Deze struik draagt grote trossen met witte bessen. Ze staan in 'Berk'. Ze houden van een vochthoudende bodem en hadden het moeilijk tijdens de droge zomers.

2. Ginkgo

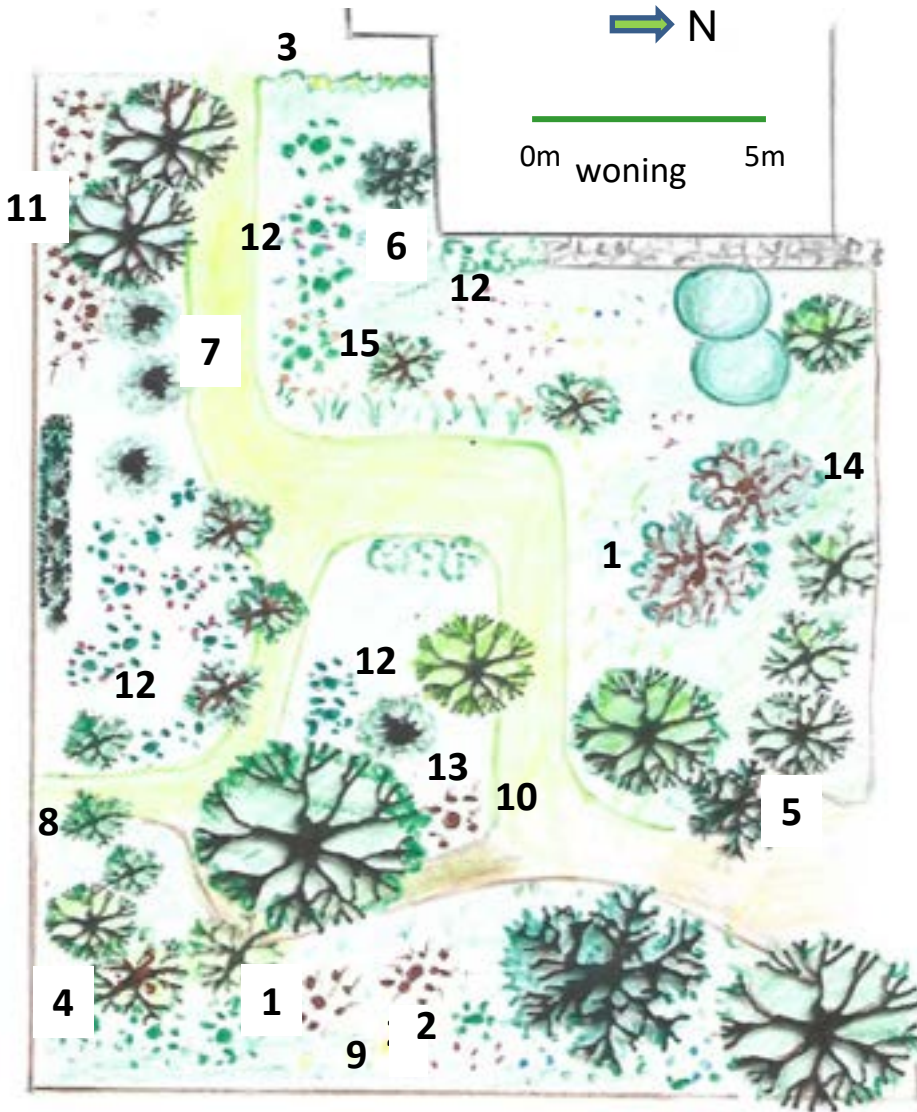

2. Ginkgo

Struiken:

- 1 *Amelanchier lamarckii* - krentenboompje
 - 2 *Chimonanthus praecox* - winterzoet *
 - 3 *Clematis tangutica* - clematis (f1)
 - 4 *Cotoneaster cornubia* - dwergmispel
 - 5 *Deutzia gracilis* (f3) - bruidsbloem
 - 6 *Eriobotrya japonica* - Jap. mispel
 - 7 *Euonymus alatus 'Compactus'* - dwergkardinaalsmuts
 - 8 *Euonymus europaeus 'Red Cascade'* - Euopese kardinaalsmuts
 - 9 *Lonicera fragrantissima* - winterkamperfoelie *
 - 10 *Lonicera xylosteum* - rode kamperfoelie (f4)
 - 11 rozen – zie verder
 - 12 *Spirea vanhouttei* (f2) - spierstruik
 - 13 *Viburnum bodnantense 'Dawn'* - wintersneeuwbal
 - 14 *Viburnum carlecephalum* - sneeuwbal*
- * = aangeplant in 2020

f1
f2 f3 f4

2. Ginkgo

Vaste planten

<i>Anemone nemerosa</i> 'Royal blue'	***- bosanemoon
<i>Aquilegia alpina</i> *	- alpenakelei
<i>Arum italicum</i> **	- Italiaanse aronskelk
<i>Arum maculatum</i> **	- gevlekte aronskelk
<i>Arisarum proboscideum</i> *(f1)	- muizenstaartje
<i>Astilbe sps</i> **	- astilbe
<i>Carex sylvatica</i> (1)	- boszegge
<i>Cheiranthus cheiri</i> *	- muurbloem
<i>Campanula trachelium</i> *	- ruig klokje
<i>Convallaria majalis</i> ***	- lelietje van dalen
<i>Dryopteris felix mas</i> **	- mannetjesvaren
<i>Duchesnea indica</i> (1)	- schijnaardbei
<i>Epipactis helleborine</i> *	- brede wespenorchis
<i>Galanthus nivalis</i> ***	- sneeuwkllokje
<i>Galium odoratum</i> ***	- lieve-vrouw-bedstro
<i>Geranium macrorrhizum</i> ***	- rotsooievaarsbek
<i>Fragaria vesca</i> ***	- bosaardbei
<i>Helleborus orientalis</i> ** (uitzaai)-	oosters nieskruid
<i>Hemerocallis</i> 'Little Missy'*** (f2)-	daglelie
<i>Lysimachia nummularia</i> **	- penningkruid
<i>Macleaya microcarpa</i> *	- pluimpapaver
<i>Persicaria amplexicaule</i> 'Speciosa' *	duizendknoop
<i>Phlomis russeliana</i> **	- brandkruid
<i>Primula eliator</i> *	- slanke sleutelbloem
<i>Sedum spectabile</i> **	- hemelsleutel
<i>Silene dioica</i> *	- dagkoekoeksbloem
<i>Stellaria holostea</i> (**f3)	- grote muur
<i>Symphytum uplandicum</i> *(f4)	- Russische smeewortel
<i>Symphytum grandiflorum</i> **	- grote smeewortel
<i>Veronica chamaedrys</i> ***	- gewone ereprijs
<i>Veronica spicata</i> **	- aarereprijs
<i>Vinca minor</i> **	- maagdenpalm

Tweejarige planten

<i>Digitalis purpurea</i> *	- vingerhoedskruid
<i>Myosotis silvatica</i> ***	- bos vergeet-mij-nietje
<i>Smyrniun perfoliatum</i> **	- doorwaskervel

(1) deze planten woekeren door sterk uitzaaien of door uitlopers. Ik verwijder ze zoveel mogelijk

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

2. Ginkgo

Beleving .

Een sluiptegje achter de parking onder de taxus, hulst en meidoorn door, leidt verder naar een pad rond een centraal plantsoen. Langs hier kom je al wandelend door de voortuin tot bij het terras en de keukendeur. De trompetboom met zijn geelgroene bladeren zorgt voor schaduw. Hier ligt een groot arduinen blok als zitje...meegebracht met aangevoerd puin voor het aanleggen van de oprit. Jammer dat het na jaren steeds dieper in de grond zakt. Een paar stapeltjes snoeihout laten we liggen. Die vormen een rustige schuilplaats voor egels.

Het tuinwerk vermindert hier jaar na jaar door de gevarieerde borders, zeker nu bijna alle opdringerige schijnaardbeien verwijderd zijn.

Als de **lente** aankomt worden we 's morgens dikwijls gewekt door de roep van een fazantenhaan. We genieten liever van de zangkunst van de merel in de top van de Ginkgo en als we opstaan en de gordijnen openen, hebben we vanuit ons slaapkamerraam een mooi zicht op de kleurrijke voortuin. Het geeft al direct een goed gevoel, vooral als de ochtendzon alles oplicht en de paarse morgenster ons verwelkomt. Later geuren de rozen die hiervoor speciaal werden geselecteerd.

2. Ginkgo

Beleving

De doorwaskervel (*f2*) met zijn apart geelgroen blad en dito bloem heeft zich al goed verspreid. Het witte grote muur en de bosvergeet-mij-nietjes vormen in april een mooie combinatie met de ereprijs. Het is dan dat de sierappelboompjes zich opsmukken met donker fluweelrood.

In **de zomer** stelen de daglelies de show. Hun bloemblaadjes zijn de lekkerste van alle bloemblaadjes, zeker in een in een zomerslaatje. Je hebt er een goede beet aan. Ze bloeien samen met de astilbe en dan tooit ook de trompetboom zijn bloesem. Ondertussen smullen merels van de oranje lijsterbessen en als de bessen van het krentenboompje rijp zijn, maken vechtende bosduiven ons al te vaak wakker.

Eens **de herfst** eraan komt tonen de *Euonymus alatus 'Compactus'* hun bloedrode bladerdek. De *Euonymus 'Red Cascade' (f1)* draagt dan prachtige bessen: een oranje pit omsloten door een karmijnrood jasje. De *Sedum spectabile* versterkt samen met de *Persicaria amplexicaule 'Speciosa'* deze rode gloed. De Ginkgo neemt dan met een gelig blad afscheid van de zomer.

Tijdens **de winter** lokken zaaddozen van het brandkruid (*f3*) de vinken en putters. Maar ook de geuren van winterzoet (de naam spreekt voor zich), wintersneeuwbal en winterkamperfoelie lokken ons dan de voortuin in.

Door de variatie in geur en kleur is het hier altijd aangenaam wandelen in de directe omgeving van de woning en dat in alle seizoenen.

f1
f2 f3

2. Ginkgo

Beheer

Zoals overal in onze tuin wordt het onderhoud steeds makkelijker. In het gedeelte waar in 2020 de waterleiding kwam, moet wel nog regelmatig gewied worden. Maar elders wordt het steeds minder wieden wegens de afwisselende dichtgroei van bloemen en bodembedekkers.

Wieden: vooral look zonder look, robertskruid, schijnaardbei, kleefkruid (*zie kruid of onkruid*). Sommige sterke groeiers zoals pluimpapaver moeten in toom gehouden worden. De eenjarige vergeet-mij-nietjes moeten we onmiddellijk na de bloei wieden om ze te beperken. Sommige jaren vormen ze een paar weken een prachtig blauw tapijt. Het grote muur begint ook aardig uit te breiden. Het is echter heel mooi in combinatie met het vergeet-mij-nietje en echte ereprijs. Pas in februari, na de winter, nemen we de meeste uitgebloeide bloemstengels weg. Ze zorgen in de winter immers voor structuren en fotografisch mooie beelden.

Snoeien: begin maart worden de rozen gesnoeid. De trompetboom knot ik om de zes jaar, anders geeft hij teveel schaduw. De twijgen worden gehakseld voor het pad in de schaduw.

Begin juni pluk ik zoveel mogelijk grashalmen weg tegen verdere uitzaaiing en knip ik de zaadstengels van akelei en bloedzuring weg.

In het gazon komt meer mos zodat we hier weinig maaien, meestal om de twee à drie weken. Uit het veld komen brandnetels en haagwinde die moeten gestopt worden. Het kleefkruid is hier ook zo'n lastige insluiper.

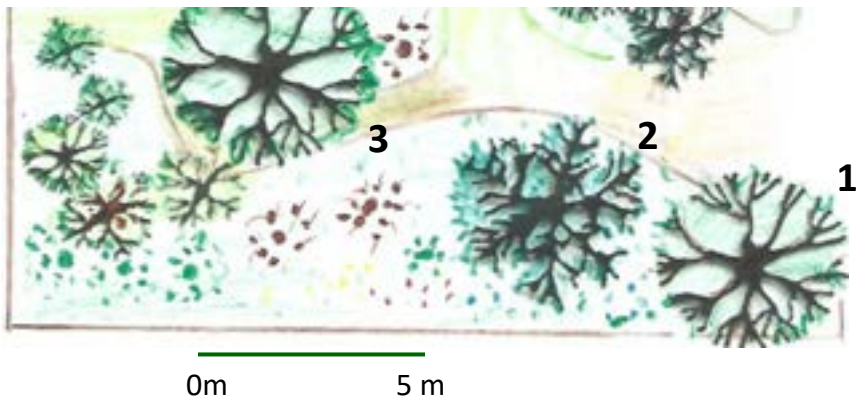
Onder de rozen groeide een mooie kruidlaag van bosaardbeien en slanke sleutelbloem, maar na een paar droge zomers kwijnde die weg en schoten grassen en andere planten op. Stilaan herstelt deze kruidlaag zich met akelei maar met minder sleutelbloemen.

Rozen snoeien: zie 'Rozen in onze tuin'.

Rozenhoekje: maart (na opruimen) en eind mei :

2. Ginkgo Berm

- 1 *Tilia x vulgaris* - Hollandse linde
2. *Taxus bacata* - venijnboom
3. *Catalpa bignonioides* 'Aurea' - trompetboom

Langs de straatzijde is een berm aangelegd. Omdat de berm hoger ligt dan de tuin is de grond droger.
Foto onder: lente op de berm met iris en Alpenakelei.

De taxus heb ik ooit gekregen van mensen die hun taxushaag rooiden. Eén ervan is uitgegroeid tot een statige boom met meerdere stammen. Voor onze gevel en slaapkamervensters heb ik er ook twee geplant. Deze scheer ik ieder jaar tot een lage bol met één meter doorsnee.

In de donkere schaduw gedijt de inheemse klimop zeer goed. Hij ligt op de berm als een dun tapijt, dit in tegenstelling tot variant *Hedera helix* 'Hibernica' die in veel tuinen die ik bezocht echt woekert. Wat meer uit de schaduw wringen meiklokjes, bosaardbeien en Duitse iris zich door het klimoptapijt.

In het voorjaar van 2020 werd na een droge zomer doorheen de berm en de voortuin toch maar waterleiding aangelegd. Het grondwater is elk jaar lager en het water drinkbaar maken met een filter is nu overbodig. Er is nu waterleiding in de keuken.

Ooit stond hier een Japanse kers, maar die bezweek door de winternatte grond. Ik liet er een rambler roos in groeien: *Rosa* 'Weddingday'. Prachtig, maar hij werd veel te groot en werd met veel moeite gerooid.

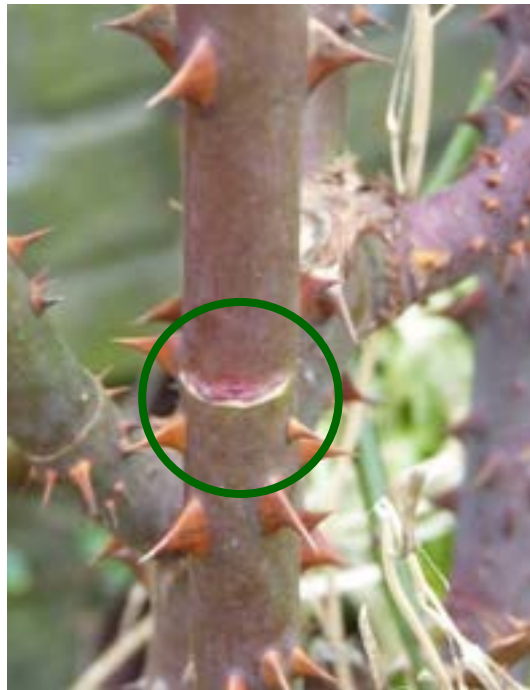
f2: zicht op de tuin vanaf de straat met de linde als hoogste.

Rozen in onze tuin

Rozen staan overal verspreid in onze tuin. Ze doen het zeer goed. Rozen staan liever te nat dan te droog. Ik kies vooral voor enkelvoudig bloeiende rozen. Dat merk je omdat de stuifmeeldraden blootliggen. Je herkent ze ook aan hun naam: *Rosa glauca* is een wilde of botanische roos. Dat betekent dat ze ergens in haar wilde vorm voorkomt. De wetenschappelijke naam bestaat uit twee delen: geslachtsnaam *Rosa* en soortnaam *glauca*. Deze rozen worden bestoven door bijen, ... Zo kunnen ze bottels vormen wat weeral goed is voor de vogels. Sommige van onze rozen zijn cultivars van de wilde. Ze hebben drie namen en de cultivarnaam staat tussen aanhalingstekens. Voorbeeld hiervan: *Rosa moyesii 'Geranium'*.

Rozen kan je gemakkelijk verplanten, zelfs na 20 jaar. Ze lijken een kale wortel te hebben maar dat deert niet. Dat doe ik begin november. Dan is de grond nog warm genoeg om de plant te laten groeien. Elke struik die ik verplant, snoei ik ook sterk in.

Rozen snoeien: een aantal basisregels:

Eind oktober kort ik van enkele rozenstruiken de langste twijgen wat in. De rozen die dan nog bloeien komen in een vaasje. (f3)

De echte snoei is eind van eind februari tot begin maart.

1. Rekening houden met de vorm van de struik
- 2, Verwijderen van alle dode en verdorde takken
3. Licht en lucht in het midden van de plant brengen: om schimmels te vermijden
 - alle takken die naar binnen groeien verwijderen.
 - één van de takken die elkaar kruisen of tegen elkaar wrijven wegnippen.
 - één van de evenwijdig groeiende takken, die te dicht bij elkaar staan, verwijderen

Snoeien boven een knop

- schuin aflopend 1 cm boven knop of slapend oog. Hieruit groeit een nieuwe scheut. (f1)
- boven ieder litteken waar het vorige jaar een blad stond staat na de winter een oog of een knop.
- rozen hebben over het algemeen duidelijke knoppen

Een slapend oog:

- soms is de knop bijna niet zichtbaar. Dit noemen we een 'slapend oog'. (f2) Dit slapend oog groeit waar vroeger een blad stond.

Rozen in onze tuin

Rozen kopen en kijken:

Biologische rozenkwekerij: De Bierkreek in Zeeuws Vlaanderen - <https://bierkreek.nl/>

Verkoop biologisch gekweekte, inheemse botanische rozen: Ecoflora - Halle - <https://www.ecoflora.be>

Andere interessante rozenkwerijen:

- Roseraie et Pépinière Daniel Schmitz www.danielschmitz-roses.com
- Lens rozen - Rudy Velle - Oudenburg - www.lens-roses.be/

Enkele grote rozentuinen:

- In de plantentuin van Meise is in 2019 een rozentuin aangelegd waarbij de botanische rozen in het midden staan. Daar rond groeit een kring met rozen die dicht bij de wilde vorm staan (meestal enkelbloemig) en verder weg staan de doorgedreven cultivars met veelal gevulde bloemen die niet interessant zijn voor bestuivers.
- Verder zijn er ook: de Colomarozentuin in Sint-Pieters-Leeuw - Vrijbroekpark in Mechelen

Rosa moyesii 'Margueritte Hilling'. Een van onze mooiste rozen die vroeg bloeit en ook herbloeit met een goede geur en weinig stekels. Zij wordt tot 2 m hoog.

Rozen in onze tuin

f1

f2

f3

f4

f7

f5

f8

f6

Rozen bij Ginkgo

- Rosa gallica 'Complicata'* f1 - roos - (2, 3 veel, 4, 8)
 - Rosa gallica officinalis* f2 - donker roze - (2, 3, 4, 9)
 - Rosa centifolia* '?' f3 - roos - (1, 3weinig, 6, 9)
 - Rosa moyesii 'Geranium'* f4 - rood - (2, 3, 4, 7)
 - Rosa glauca* f5- paars-rood - (2, 3 veel, 4, 8)
 - Rosa moschata 'Merle Blanc'* f6 - wit - (1, 3, 5, 9)
 - Rosa pimpinellifolia 'Frühlingsmorgen'* f7 - lichtroze - (2, 4, 7)
 - Rosa moschata 'Neige d' Eté'* f8- wit - (1, 3 weinig, 5,8)
 - Rosa gallica 'Cardinal Richelieu'* - donker rood (1, 6, 8)
 - Rosa gallica 'Ombree parfait'* - mauve - (2,3,8)
 - Rosa 'Pearl Drift'* - parelmoer - (1, 3, 4, 9)
 - Rosa moss 'Henri Martin'* - donker roos -(3, 4, 8)
- (1) Herbloeiend, (2) bloei in juni- juli, (3) bottels
 (4) bloem enkelvoudig (5) bloem halfgevuld
 (6) bloem gevuld, (7) tot 3 m, (8) tot 2m, (9) tot 1 m

Rozen in onze tuin

f1: Rosa glauca - in bloei
f3: pad door de rozen

f2: Rosa glauca - bottels

winterbloeiende struiken in onze tuin

Winterbloeiende struiken plant ik dicht bij paadjes waar ik bij een winterse wandeling langs kom. Vanaf december of januari zorgen enkele ervan voor een kleurige en geurige noot .

De hazelaar *f1*) toont zijn gele katjes reeds vanaf half januari. Van deze soort staan er heel wat in de bosjes. Ook zijn broertje de krulhazelaar bloeit zeer vroeg. Omwille van zijn mooi wintersilhouet kreeg hij een plaatsje recht tegenover een raam met zicht op de tuin. *Viburnum tinus* (*f2*) bloeit vanaf januari en heeft wintergroene bladeren.

winterbloeiende struiken in onze tuin

winterzoet * (f1), wintersneeuwbal * (f2),
winterjasmijn * (f3), winterkamperfoelie * (f4)
toverhazelaar (f5) sneeuwbal* (f6)* geurend

3. Berk

We wandelen verder over het gazonpad naast de woning en hier trekt de berk de aandacht

- Dit tuindeel kreeg zijn naam naar de berk die we van op onze huwelijksreis uit Noorwegen meebrachten. We vonden een klein, vertakt berkje dat verdrukt stond tussen vele anderen. We namen het in een lege plastic fles mee naar huis als ons mooiste aandenken. Hij groeit trager dan de inheemse berk. We hebben hier ooit veel vliegberken aangeplant. Dat zijn berken die overal spontaan groeien. De zaadjes ervan vlogen tot in onze woning. Ze werden allemaal omgezaagd.
- De aanplanting van deze zone is in de loop van de jaren sterk gewijzigd. Alleen de berk, de boerenjasmijn (die ik gestekt had) en de krulhazelaar zijn gebleven.
- We wilden hier een zicht- en windscherm. Dat is aardig gelukt met de struiken die er nu nog staan.

Evolutie.

Een zelf gestekte haag van paplaurier (*Prunus laurocerasus*) groeide uitbundig tot ze in een strenge winter gans invroor. Ik zaagde ze tot tegen de grond af. Ze groeide opnieuw, tot tweemaal toe. Later was het snoeien niet bij te houden waardoor de beukenhaag in de plaats kwam.

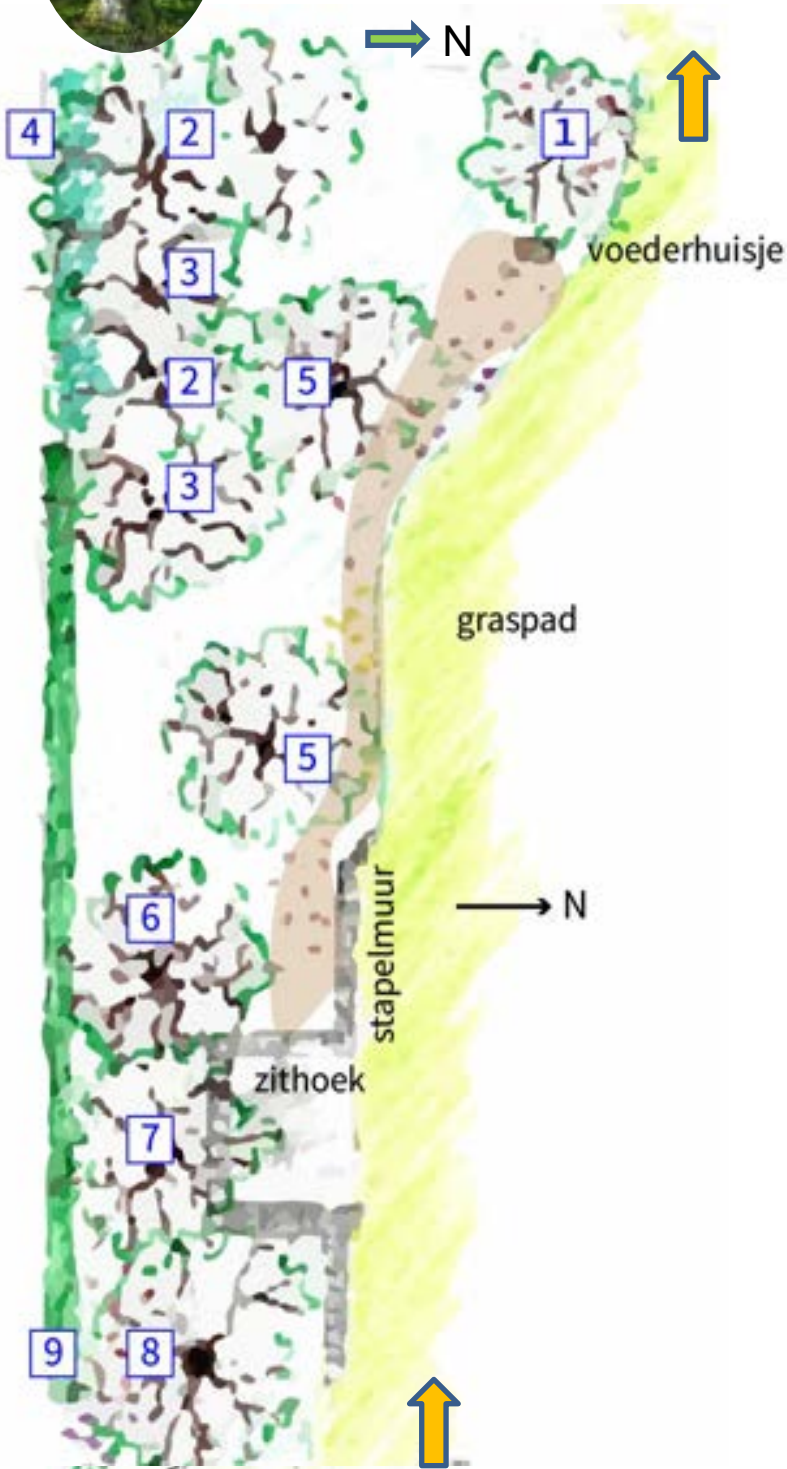
Een gekregen Noorse esdoorn die als struik groeide en een bontbladige vlier werden al gauw te groot. Fluweelbomen vormden vele ondergrondse uitlopers. Ze moesten alle drie wijken voor de dwergkardinaalsmuts, een Amerikaans krentenboompje, gele kornoelje en een toverhazelaar.

In het gedeelte links van de berk stonden mooie witte en blauwe sering. Maar ze kregen veel worteluitlopers en werden als het ware aangevallen door haagwinde die vanuit het veld onze tuin terroriseerde. Daarom werd alles geroid en alle wortelstokken werden grondig verwijderd. Hier plantte ik veel zelf gekweekte slanke sleutelbloemen en een zelf gestekte buxushaag (*f1 = april 2016*). De buxusmot besliste er anders over en na één zomer kwijnde de haag weg. We kozen ervoor alle buxus te verwijderen en de beukenhaag verder door te trekken.

Er staan nu ook drie Japanse lijsterbessen. Dit zijn lage struiken met trossen witte bessen die de merels graag lusten. In de dichte kruidlaag groeien tijdens de koudste maanden kleurige cyclamen die zich jaar na jaar verder uitzaaien tussen de sneeuwvlokjes. (*f2 = januari 2021*) Hierna bloeit de holwortel.

3. Berk

1. *Hamamelis x intermedia* 'Arnold promise' - toverhazelaar (*Amelanchier lamarckii* - Amerikaans krentenboompje)
2. *Cornus mas* - gele kornoelje (f2)
3. *Symphorecarpus x chenoltii* - sneeuwbes (f3)
4. *Euonymus alatus* 'Compactus'. - dwergkardinaalsmuts
5. *Corylus avelana* 'Contorta' - krulhazelaar
6. *Philadelphus coronarius*. - boerenjasmijn (f1)
7. *Betula sps* - berk
8. *Fagus sylvatica* - beuk als haag
9. *Sorbus koehneana* - Japanse lijsterbes

0 m 5 m

3. Berk

Bloembollen in de schaduw

Corydalis cava - holwortel (onder berk-, zaait zich uit). f1

Cyclamen coum - rondbladige cyclamen (onder berk, zaait zich uit) f2 Cyclamen
hederifolium – f3

Ranunculus ficaria - speenkruid (f1) vormt broedknolletjes in de oksels van het blad

Galanthus nivalis – sneeuwklokje (zaait zich uit)

F1
F2 F3

3. Berk

Kruidlaag in halfschaduw

Convallaria majalis ***- meiklokje -f6

*Digitalis purpurea** - gewoon vingerhoedskruid (tweejarig)

*Filipendula ulmaria** - moerasspirea

Geranium sylvaticum 'Mayflower'*** - bosooievaarsbek

*Geranium phaeum*** - donkere ooievaarsbek - f4

Geranium phaeum 'Album'* - witte cultivar - f5

*Helleborus orientalis** - Oosters nieskruid (zaait zich uit)

*Lunaria annua**** - judaspenning (zaait zich uit - tweejarig)

*Lysimachia clethroides**** knikkende wederik - f2

*Lythrum salicaria**\$ - grote kattenstaart

*Myrrhis odorata** - Roomse kervel - f1

*Pulmonaria longifolia** - langbladig longkruid - f3

*Symphitum officinale** - gewone smeewortel

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

f1
f2 f3
f4 f5 f6

3. Berk

Vaste planten in schaduw:

Anemone nemerosa *** - bosanemoon - bodembedekker in de lente
Anemone nemerosa 'Gerry' ** - bodembedekker in de lente
Anemone nemerosa 'Robinsoniana' ** - bodembedekker in lente
Asplenium scolopendrium ** - tongvaren f5
Polypodium vulgare * - gewone eikvaren f3
Campanula trachelium * - ruig kokje (opkomst wisselt van jaar tot jaar)
Dryopteris affinis * - geschubde varen*
Dryopteris filix-mas * - mannetjesvaren ,ontkult zijn blad f4
Fragaria vesca *** – bosaardbei -bodembedekker
Galanthus nivalis ** - gewoon sneeuwkllokje - februari
Galium odoratum ** - lieve-vrouw-bedstro
Helleborus foetidus ** - stinkend nieskruid (zaait zich uit) - lente
Lamium maculatum * - gevlekte dovenetel
Stellaria holostea ** - grote muur - zaait te sterk uit.

Tweejarige planten: *Lunaria annua* ** - judaspenning f1 en f2

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

f1 f2 f3
f4 f5

3. Berk

Beleving

Van achter de keukentafel hebben we een mooie kijk op een opeenvolging van bloeiende planten en struiken. In de winter verschijnen de eerste cyclamen (*f1*). Zelfs door de sneeuw komen de paarse bloempjes piepen. Ze bloeien tot half april. Onder de berk is het wat droger, daardoor gedijen ze goed. Ik heb ooit drie knollen geplant, sindsdien zaaien ze zich dapper verder uit. Ja, tot zelfs in het veld ernaast, waaruit ik ze gretig terughaal en verplant.

Zij geven het signaal aan hun opvolgers: de sneeuwkllokjes, die kan je nooit genoeg hebben. Ze staan nu overal verspreid. Het stinkend nieskruid met zijn geelgroene trossen klokjes zaait zich nu ook uit. Dan bloeit ook de toverhazelaar terwijl de stervormige bloempjes van het speenkruid zorgen voor een geel bodemtapijt. De gele kornoelje komt eveneens in bloei en even later en even uitbundig, het krentenboompje.

Als de lente volop haar intrede doet is de onderlaag van kleur veranderd door de vele bosanemonen (*f2*), holwortel (*f4*) en gevlekte dovenetel. Aan de rand verschijnen de gele bloempjes van een elfenbloem. Her en der bloeien ook judaspenning (*f3*), oosters nieskruid en grote muur.

(f1) (f2)
(f3) (f4)

3. Berk

Beleving

Vanuit de keuken en de veranda hebben we zicht op dit stukje tuin. In de late lente bloeien salomonszegel en bosgeranium. De bladeren van heel wat knol- en bolgewassen zijn ondertussen verdwenen. In juni staat de boerenjasmijn boven het zithoekje vol witte, geurende bloesems. De Japanse lijsterbes draagt trossen witte bessen. De *Cyclamen Hederifolium* in rood en wit (*f1*) zijn dan in hun nopjes. De Japanse spirea pronkt met zijn donkerroze bloemschermen. De knikkende wederik (*f2*) met zijn grote witte bloemschermen is meer een plant voor volle zon en kruipt dus meer en meer naar de randzone.

In de herfst stelen de struiken met hun verkleurend blad de show, de dwergkardinaalsmuts (*f3*) op kop. De sneeuwbes heeft trossen witte bessen. De fluweelboom zet zijn rode toortsen op. De krulhazelaar houdt nog lang zijn blad dat uiteindelijk geel afvalt. De varens blijven wintergroen en de beukenhaag houdt zijn verkleurd blad in de winter.

Het zithoekje zorgt nu voor schaduw en aangenaam vertoeven ... met of zonder leesboek.

(*f1*) (*f2*)
(*f3*)

3. Berk

Beheer

De kruidlaag van deze struikenrij met berk bestaat vooral uit planten die van schaduw houden. Eens de kruidlaag gesloten is vermindert het beheer. In maart verwijder ik de verdroogde stengels van deze kruidlaag samen met zoveel mogelijk ongewenste gasten (*zie kruid of onkruid*) zoals robertskruid, azuurblauwe ossentong, kruipende boterbloem, zevenblad, schijnaardbei en de bonte gele dovenetel.

De bosanemoon komt vlug in blad en bedekt zeer goed de bodem. (f2)

Half mei doe ik dit nog eens over en speur ik grondig na of ik geen enkele plant vergeten ben om uitzaaiing te vermijden.

Het verdere beheer van struiken en bomen is beperkt tot hagen scheren (eind augustus), zowel de beukenhaag als het haagje van sneeuwbes.

De krulhazelaar is geënt op gewone hazelaar, daarvan snoei ik de grondscheuten weg anders zouden de steile takken boven de krultwijgen uitgroeien (f2). Af en toe moet ik overhangende takken van de struiken bijknippen

Zithoekje:

3. Berk

Het zithoekje onder de krulhazelaar:

- Het grondvlak werd gelegd met gerecupereerd kasseistenen. Met oude betontegels maakte ik drie stapelmuurtjes. Een arduinen balk van onze oude school dient als zitbank. Het werd een leeshoekje in de schaduw. Tussen de tegels vinden salamanders een schuilplaats.
- Onze kinderen kweekten hier een tijdje bonsais (*f2*) met kleine zaailingen uit de tuin. Maar toen ze op kot gingen, kwijnden ze weg door gemis aan water! Het bleef een gezellig lees- en zithoekje.
- Later kwamen er kleinkinderen. We vormden het hoekje om tot een zandbak (*f3* en *f4*). Zo genoten we vanuit de living van hun heerlijk spelen met water en zand. Maar ook zij werden groot, dus werd het zand verwijderd en de rustige schaduwplek hersteld tot zijn oorspronkelijke functie (*f1*).

f1 f3
f2 f4

Vogels in onze tuin

- Op dit tuingedeelte hebben we zicht vanuit de keuken en de veranda. Daarom staan hier twee voederhuisjes voor vogels en hangen er vetbollen en kokers met zonnebloempitten in de struiken. Het is boeiend om te zien hoe ieder zijn plaatsje vindt. De pimpelmees en de koolmees zijn de trouwste gasten en samen met een troepje staartmezen vormen ze de beste acrobaten om de zonnebloempitten uit de koker te halen en ondersteboven aan de vetbollen te pikken. Maar de vinken hebben hun trucje al afgekeken en leren bij. Mijn verrekijsker en fototoestel liggen dan ook nooit ver weg.

-De groenvinken komen regelmatig langs. Soms komen er zeldzame gasten zoals de putter en bij strenge winterdagen zien we de keep. De huismussen zijn nu zeer zeldzaam. Vroeger kwamen ze met meer dan vijftig in het stalletje slapen.

- Daarnaast komen merels, heggemussen, winterkoninkjes en een roodborstje het gemorste voedsel op de grond zoeken.

Ik leg hier ook wat kippenvoer op de grond. Dat waarderen de fazanten en de tortelduifjes. Kauwen durven in groep een ganse vetbol stelen.

Eksters, kraaien, kauwen en bosduiven pikken de eikels onder de eiken zodat er minder kunnen kiemen.

Vogels in onze tuin

Heel vroeg in de lente keren de fitis en spotvogel terug. De zwartkop (*f1*) is eveneens een regelmatige gast geworden. Hoog in de Ginkgo laat hij zijn lied over de tuin klinken.

Sinds de boerderij naast ons is afgebroken zien we de gekraagde roodstaart minder.

Het boomkruipertje komt af en toe op de takken fourageren.

De groene specht zoekt zijn snoepjes in de zomer op de mierennesten in het kort grasland. De grote bonte specht zien we regelmatig larven uit dood hout halen. Hazelnoten steekt hij in gaatjes van een meidoorn om ze te kunnen openen.

Fazanten komen vooral in de winter. Sommige zijn zo tam dat ze uit ons hand komen eten. (*f3*) Af en toe zien we een fazantenhen met kuikens. Het is lang geleden dat er een patrijs broedde in het bosje achteraan of dat een uil op avondbezoek kwam. Dat geldt ook voor de vleermuizen.

Vogels in onze tuin

Af en toe komt er nog eens een zanglijster, maar de grote lijster zien we niet meer.

Een sperwer slaat hier al eens een merel of houtduif. Het gebeurde ooit dat onze poes in een duikvlucht zijn prooi afpakte. Een buizerd durfde al tweemaal onze kippen aanvallen. De haan maakte een enorm kabaal en kon hem verjagen.

Tijdens de winter hoor je de 'tsak-tsjak roep' van de kramsvogels. Ze komen in groepen in de hoge bomen achteraan samen, soms komt al eens een zwerm spreeuwen.

Eenmaal kregen we een houtsnip op bezoek en een drietal watersnippen kwam gedurende een ganse week iedere dag langs. Het gebeurt eveneens dat er een waterhoentje passeert.

Door de vele lage struiken vinden het roodborstje (f1) en het winterkoninkje (f3) genoeg beschutting en broeden ze regelmatig in de tuin. Ze verblijven hier tijdens de winter.

4. Kort Grasland

We komen in de open ruimte met kort gemaaid gras. Maar er is veel meer te zien.

Evolutie

Langs het graspad tussen onze woning en 'berk' wandelen we naar het 'gazon'. Maar het is veel meer dan dat, daarom opteren we voor de term 'kort grasland'. Het is een open ruimte groot genoeg voor een feesttafel bij speciale gelegenheden.

Ik beschrijf hier ook de randzones. (*zie plan*)

Gras hebben we nooit gezaaid. We begonnen direct het weidegras te kortwieken. We hebben wel een stevig model grasmaaier moeten kopen, dat was nodig omdat de grasmat zeer ongelijk is door vele molshopen. Met de komst van Barry, een geadopteerde collie, verdwenen de mollen. Maar toen Barry na 10 jaar stierf kwamen ze terug en maken ze nog regelmatig gangen op dezelfde plaatsen.

Ik metselde een plantenbak met barbecueplaats achter het terras. Er kwamen twee plantenbakken van 40 cm hoog, opgebouwd met stapelmuurtjes van recuperatie betontegels. In één ervan staan keukenkruiden die houden van zon en drogere voeten.

Een groot deel werd bloembollenweitje. Hier stond vroeger de schommel en klimrek voor onze kinderen.

Toen onze zoon met zijn vriendjes kwam sjotten veranderde dit grasveld iedere winter in een modderpoel, maar het gras kwam in de lente altijd terug. Later legden we een folievijver aan die na een paar lekken omgevormd werd tot een keienbeek met aanpalend poeltje (*zie verder*). Met de uitgegraven grond legden we hier en op andere plaatsen een verhoogde berm aan.

Naast de paadjes naar de stal en de berging kwamen graslandborders. In het begin waren die omzoomd door een zelf gestekte buxushaag en er stonden er ook drie buxusbollen. De buxusmot heeft mij van dat snoeiwerk verlost. Dat strak scheren was ieder jaar een kwelling voor mij!

4. Kort Grasland

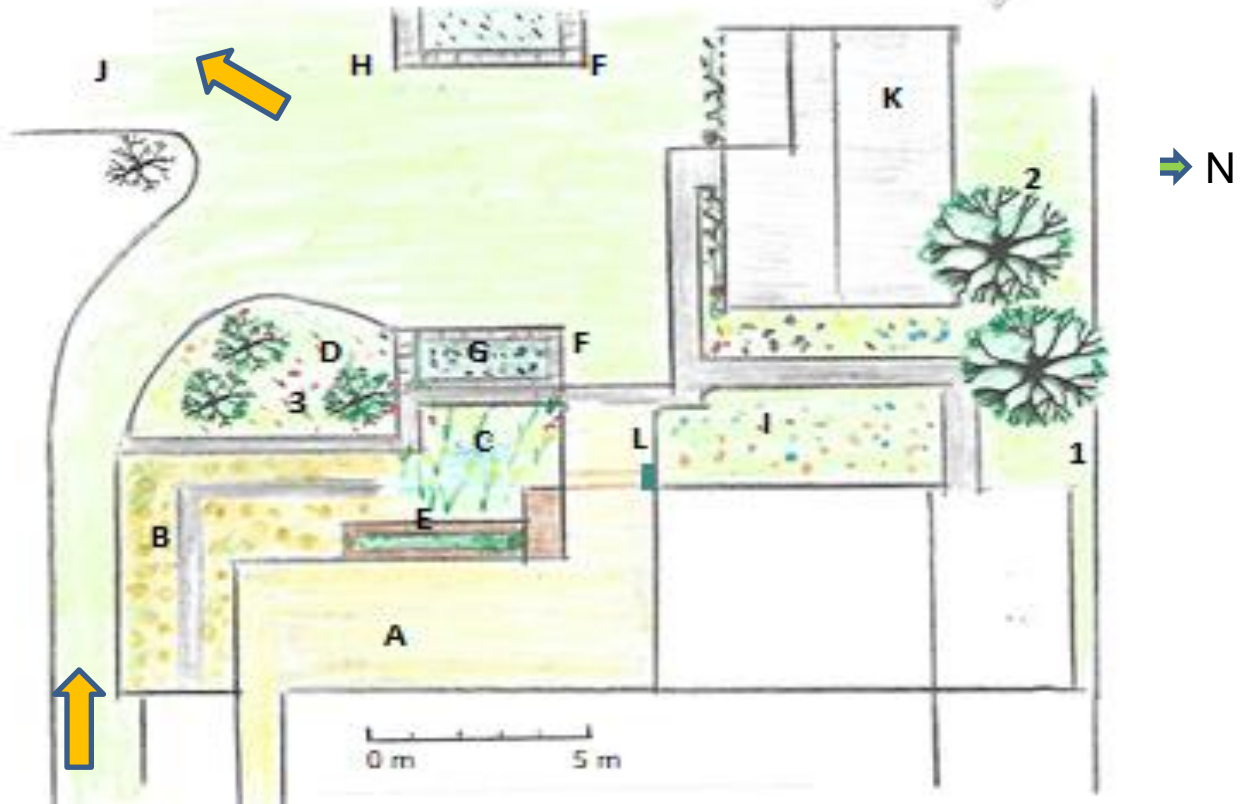

een groene specht zoekt mieren

4. Kort Grasland

1 = peer 'Beurré Hardy'

2 = pruim 'Mirabelle de Nancy'

3 = rozen 'Lavender Dream' en 'Queen of the Musk'

A = terras

B = keienbeek

C = poeltje

D = verhoogde berm

E = plantenbak bij terras

F = plantenbak

G = kruidenbak (foto)

H = kort gras

I = graslandborders

J = bollenweitje

K = stalletje

L = buitenkraantje met bak
en afvoer naar poeltje

4. Kort Grasland

Hierin en in de vele graspaadjes groeien al heel wat bloemen die aangepast zijn aan het maairegime dat ik hier toepas: maaien om de twee à drie weken en telkens zeer kort. In de lente maai ik pas na half april. Bij droogte wordt er niet gemaaid.

Regelmatig laat ik gedeelten wat langer groeien. Dat maaisel droog ik voor wintervoer voor de geiten. Variatie tussen korter en langer gras zorgt voor meer structuur.

Bloemen in het kort grasland:

Bellis perennis - madeliefje ***

Taraxum officinale - paardenbloem **

Cerastium tomentosum - viltige hoornbloem**

Fragaria vesca - bosaardbei **

Geranium molle - zachte ooievaarsbek *

Hypochaeris radicata - biggenkruid 2**

Lamium purpureum - paarse dovenetel *

Muscari latifolium - breedbladig blauw druifje *

Myosotis silvatica - bosvergeet-mij-nietje*

Primula eliator - slanke sleutelbloem * (f2)

Prunella vulgaris - gewone brunel **

Ranunculus ficaria - speenkruid **

Rumex acetosa - veldzuring **

Rumex sanguineus - bloedzuring*

Trifolium repens - witte klaver ***

Veronica filiformis - draadereprijs 3*(f1)

Veronica chamaedrys - gewone ereprijs ** (f3)

Viola silvestris – bleek bosviooltje *

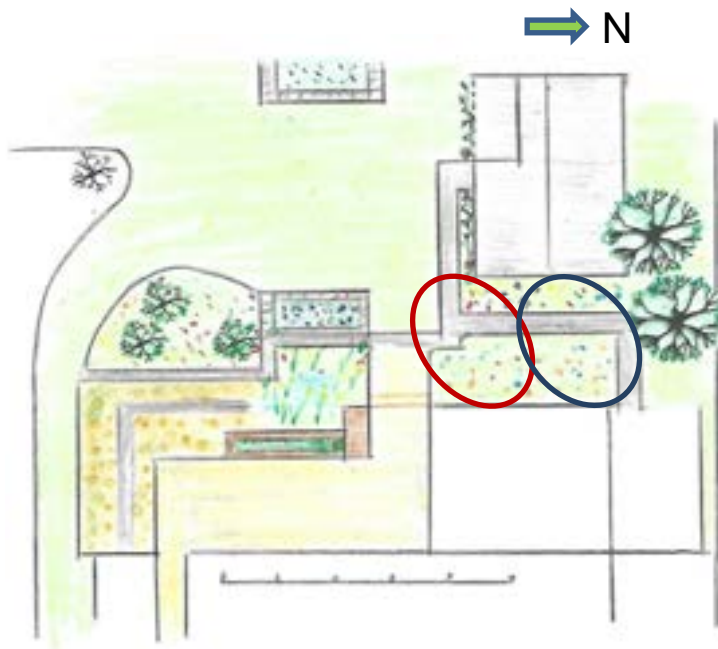

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

4. Kort Grasland

Borders bij kort grasland met bloei doorheen gans het jaar.

Op de scheiding met de buren stond een hoge buxushaag en een laag buxushaagje rond de border rechts. Scheren was voor mij niet zo eenvoudig: de taxusmot heeft mij gered!

Tussen de stal en de woning schijnt de zon langer vooraan dan achteraan. Daardoor is er een verschil in begroeiing.

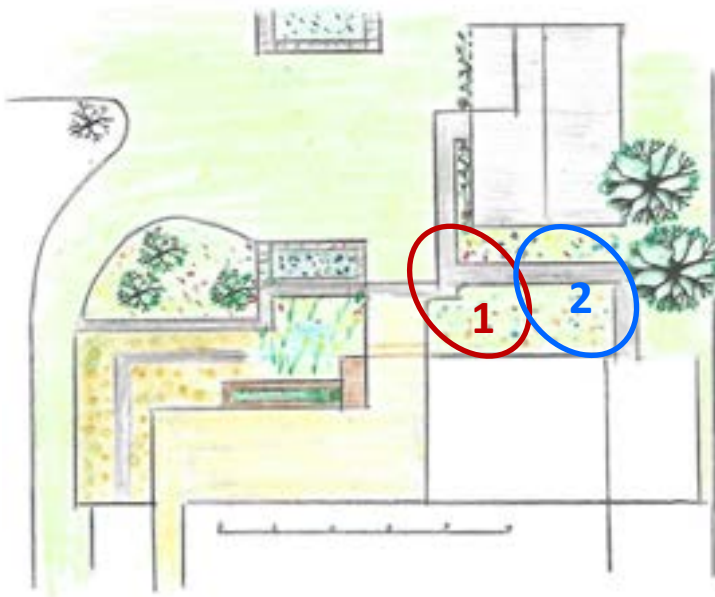
foto = pad naar peer

4. Kort Grasland

Borders met bloei doorheen gans het jaar

1 Vaste planten in graslandborder = zon

- Achillea millefolium** - duizendblad
- Aster dumosus* 'Schneekissen' ** - herfstaster f4
- Campanula persicifolia* * perzikbladklokje
- Knautia arvensis** - beemd kroon
- Leucanthemum vulgare*** - margriet
- Narcissus* 'Sea Princess'*** - narcis
- Persicaria affinis* 'Superba' ** - duizendknoop
- Phlox paniculata* 'Lavendelwolke' *** - vlambloem
- Saponaria ocymoides* *** - kruipend zeepkruid (in pot)
- Trifolium ochroleucon** - geelwitte klaver
- Trifolium pratense** - rode klaver
- Trifolium rubens** - purperen klaver
- Tulipa ssp*** - tulp rode (cultivar)
- Tulipa turkestanica* * - Turkistaanse Tulp f3

2 Vaste planten in halfschaduw- en schaduwborder

- Aquilegia ssp*** – klokjesbloem
- Campanula trachelium* ** – ruig klokje f2
- Helleborus orientalis*** - oosters nieskruid
- Lamium album*** - witte dovenetel
- Polygonatum multiflorum* *** - gewone salomonszegel f1
- Scrophularia nodosa*** - knopig helmkruid
- Sedum spectabile**** - hemelsleutel
- Silene dioica**** - dagkoekoeksbloem
- Tanacetum macrophyllum*** - wit boerenwormkruid

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

f1

f2 f3 f4

4. Kort Grasland

Vaste planten op berm en in verhoogde bak

Anemona pulsatilla - wildemanskruid*

Campanula persicifolia - perzikbladklokje**

Geranium nodosum - knoestige geranium **

Hemerocallis 'Stella de oro' - daglelie*

Hypericum perforatum - sint jans kruid*

Lavandula angustifolia - lavendel*

Lychnis viscaria - pekanjer*

Papaver orientalis 'Picotee' - oosterse papaver*

Papaver orientalis 'Carnival' - oosterse papaver*

Phlomis russeliana - brandkruid***

Phlox paniculata 'Casablanca' - vlambloem***

Phlox paniculata 'Lavendelwolke' - vlambloem***

Satureja montana - bonenkruid**

Sedum rupestre - tripmadam**

Sedum spurium - bonte muurpeper**

Tulipa ssp - tulp rood**

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

Hier groeien planten die houden van een wat drogere standplaats.

In de bak staan vooral kruiden, maar tijm houdt het hier ook niet vol.

De bonte muurpeper en het bonenkruid bedekken zeer goed de bodem. Wildemanskruid heb ik zelf gezaaid, maar slecht één plant ervan doet het goed. De pekanjer zaait zich uit.

Het brandkruid op de berm moet af en toe terug gedwongen worden. Het geeft een mooi wintersilhouet en vinken en putters eten de zaden.

4. Kort Grasland

Beleving

- Ons centraal gelegen, kort gemaaid graslandje is verbonden met verschillende gazonpaadjes doorheen gans de tuin. Het kort gemaaid gras en de geschoren paadjes bieden structuur en creëren een gevoel van ruimte. Hier wilden we nooit een 'pelouse' of biljartlaken, wel natuurlijk gras met madeliefjes, paardenbloemen ... Ze geven extra kleur, zorgen voor een afwisselend uitzicht en lokken allerlei nuttige bijtjes en vlinders. Veel groen in allerlei tinten zorgt voor rust en variatie. We kozen ook voor bomen en struiken met groen blad, liefst ook afvallend en verkleurend.
- Dit stuk grasveld was ooit speelplein voor onze kinderen en kleinkinderen. De moeder geitjes mochten op dit grasplein aan de ketting grazen terwijl hun kleine sikjes vertroeteld werden en ze kunstjes aangeleerd kregen.
- Rozenstruiken zorgen voor een feestelijke achtergrond. Het treintje hierachter "startte" met een afgedankt waterreservoir en werd aangekleed met recuperatiemateriaal van onder meer oude fietsen. Ondertussen werd de tank weer waterreservoir naast de serre.
- De keienbeek met berm en de verhoogde kruidenbak blijven blikvangers. De meest gebruikte kruiden zoals bonenkruid, dragon, salie, munt, laurier, tijm ... staan dicht bij de keuken en worden haast dagelijks gebruikt.

In het open gedeelte van het stalletje staat, uit de wind, een zitbank met zicht op de tuin.

Er hangt een druk bezocht bijenhotel. Ik heb hier ook een plaatsje gevonden voor wat ik "mijn rariteitenkabinet" noem. Schots en scheef gegroeide takken, boomwortels en stukken hout inspireren me om er vreemde gedrochten in te zien.

Het kort grasland blijft de plaats waar we in de zomer kunnen genieten met de ganse familie en leuke herinneringen ophalen.

Met een oude watertank, recuperatie planken en ander materiaal maakte ik een treintje voor de kleinkinderen. Na verloop van tijd kreeg de tank een andere bestemming: water opvangen naast de serre.

4. Kort Grasland

Beheer:

Gras maaien vraagt hier het meeste werk. Dat doe ik vanaf half april om de twee à drie weken en terwijl krijgen ook alle graspaadjes door de tuin een maaibeurt. Dat neemt zo een uur en een kwart in beslag. Het maaisel geraak ik overal wel kwijt: bij de geiten en kippen, mengen met composteermateriaal, in de bessenkooi, in de serre en de groentetuin als mulch, ... Soms wordt het gedroogd als wintervoer voor de geiten (*foto*).

We maaien met een combi-mulchmaaier, maar ik gebruik de mulchstand zeer zelden omdat ik dan iedere week zou moeten maaien.

Het kort grasland wordt niet steeds overal kort gemaaid. Soms laat ik een graseilandje of lange stroken het gras wat langer groeien. Dat breekt de eentonigheid, zorgt voor structuur en meer bloempjes die kunnen bloeien

In de herfst worden bladeren gerijfd of met de grasmachine opgeraapt.

Sommige borders kregen een boordje met *Geranium renardii* 'Terre Franche'. Dat is een goede afdichter zodat het gras niet in de borders doorgroeit. Op andere plaatsen plant ik daartoe daglelie, elfenbloem, brandkruid of grote smeerwortel. Zo heb ik ook minder werk.

Ook de plantenbakken en de berm worden in de lente gewied en droge stengels worden verwijderd. De border met graslandplanten maai ik met de zeis eind oktober kort. Het maaisel wordt afgevoerd voor de geiten.

De druiven worden meermaals gesnoeid: een keer in de winter en twee keer in de zomer.

De perelaar, Beurré Hardy' snoei ik nu in de zomer. Het is een sterke groeier maar zijn peren zijn heel lekker. De toptak wordt er ieder jaar uitgeknipt en ik laat dan een nieuwe jonge scheut staan. Anders zou deze boom hier snel te groot worden. De mirabellenboom geeft minder werk. Af en toe zaag ik er in de zomer bij de pluk een tak uit die teveel op de stal groeit of begint te rotten.

De winterjasmijn, die op een draadraster bij het terras groeit, wordt iedere zomer terug in vorm geknipt.

In de winter krijgen we regelmatig bezoek van een mol die aardig wat grond kan opwoelen. Ik schep de molshopen op en leg de aarde ervan apart. De mollengangen zakken na verloop van tijd in en ik vul ze dan op met de opgespaarde grond. Hierop strooi ik wat graszaad.

4. Kort Grasland

Wandelpaadjes in onze tuin.

- De wandelpaadjes zorgen voor verbinding met de gras-, hooi- en bloemenweide (*f4*). De totale lengte ervan bedraagt 235 m. De breedte is één- tot driemaal de grasmaaierbreedte. Daar komen in de schaduw nog 35 m snipperpaadjes bij (*f1*). De lengte van de paadjes in het jonge struweel bedraagt 45 m. Die zullen stilaan veranderen in een bospad.
- Langs één van de paadjes tegenover de stal hangt de was te drogen (*f2*). De was in de wind aan de draad gedroogd maakt het linnengoed zacht, geeft minder rimpels en vraagt amper strijkwerk.
- Om de verschillende weiden te bereiken hangen er poortjes die de geiten in hun graasplek moeten houden. Zo zouden we onze tuin ook 'de tuin met de vele poortjes' kunnen noemen.
- Bijna dagelijks maak ik zo een wandeling helemaal rond de tuin, zelfs in de winter. Steeds is er iets op te merken: een nieuwe plant die ergens begint te groeien, een opgeschrikte fazant, een kloppende specht. Soms ook iets speciaal zoals een buizerd die een kip aanvalt. Meestal vergezelt onze poes mij. Zij klimt dan sierlijk over draad en poortjes. Omdat de wat grotere kleinkinderen liever geen poortjes open deden en over de draad klommen, heb ik achteraan met hen een speciaal laddertje gemaakt tussen de bloemenweide en hun kampplaats gelegen achteraan in het bosje met kastanje.

Water in onze tuin

Onze tuin is in de winter nat en droger in de zomer. Daarom werd de lange oprit verhard. Om dit te compenseren willen we zoveel mogelijk water ophouden in onze tuin en laten bezinken.

Tijdens de winter staat het grondwaterpeil meestal op 40 cm, soms zelfs hoger. Pas einde maart, begin april daalt dat.

De tuin helt af naar het oosten toe. Bij zeer hevige regenval stroomt het water naar het lagere gedeelte, vroeger zelfs over het terras. Daarom heb ik barrières aangelegd om het water langer op te houden en weg te leiden naar moerasjes of in een ondiepe, doodlopende greppel. (f2)

Heel wat water van het dak wordt ook afgeleid naar de keienbeek (f1) of naar de greppel tussen onze tuin en die van burens.

De uitgegroeide bomen zuigen ook heel wat water op en beschermen in droge zomers de bodem tegen uitdroging.

In 1979 heb ik in de groentetuin een drainagepijp aangelegd. Ik denk dat deze nu verstopt is door boomwortels. Er loopt geen water meer uit de pijp naar het verzamelputje.

Water in onze tuin van vijver naar keienbeek

In 1990 begonnen we te graven. Een folievijver met onregelmatige vorm kronkelde rond het terras. Onze kinderen zetten er goudvisjes in. De waterplanten tierden welig. Maar het onderhoud vroeg veel tijd en werk.

En later kwamen de kleinkinderen: de vijver werd met een laag, houten hekje afgeschermd. Maar hun creativiteit kende geen grenzen: met hak, spa en riek begonnen ze te vissen. De folie raakte lek en het waterpeil daalde in de zomer zienderogen. Het werd een stinkende poel!

foto's 1 en 2: situatie in 2006 en foto 3: 2007

f1
f2 f3

Water in onze tuin van vijver naar keienbeek

Tijd voor iets anders: we maken er een keienbeek van.

Alle planten en smurrie (f1) werden verwijderd. De beek kreeg een haakse vormen. De kapotte folie werd, nadat ik de bodem gelijk maakte, opnieuw aangebracht. Hierop metselde ik dikke en kleine gerecupereerde keien en tegels voor de afwerking. (f2). Een inhuldiging achteraf zette de kroon op het werk; (f3).

Bij regenweer zien we vanuit de living het water zijn weg zoeken of neergutsen vanuit de afvoerbuizen op het afdak.

Sommige planten zoals bieslook zaaien zich uit tussen de stenen. Dat is ook de natuurlijke habitat van bieslook: bergbeekjes in de Alpen. Mos vormt op de randen meer en meer een mooi tapijtje. Af en toe groeit er wat ongewenst kruid en moet er gewied worden.

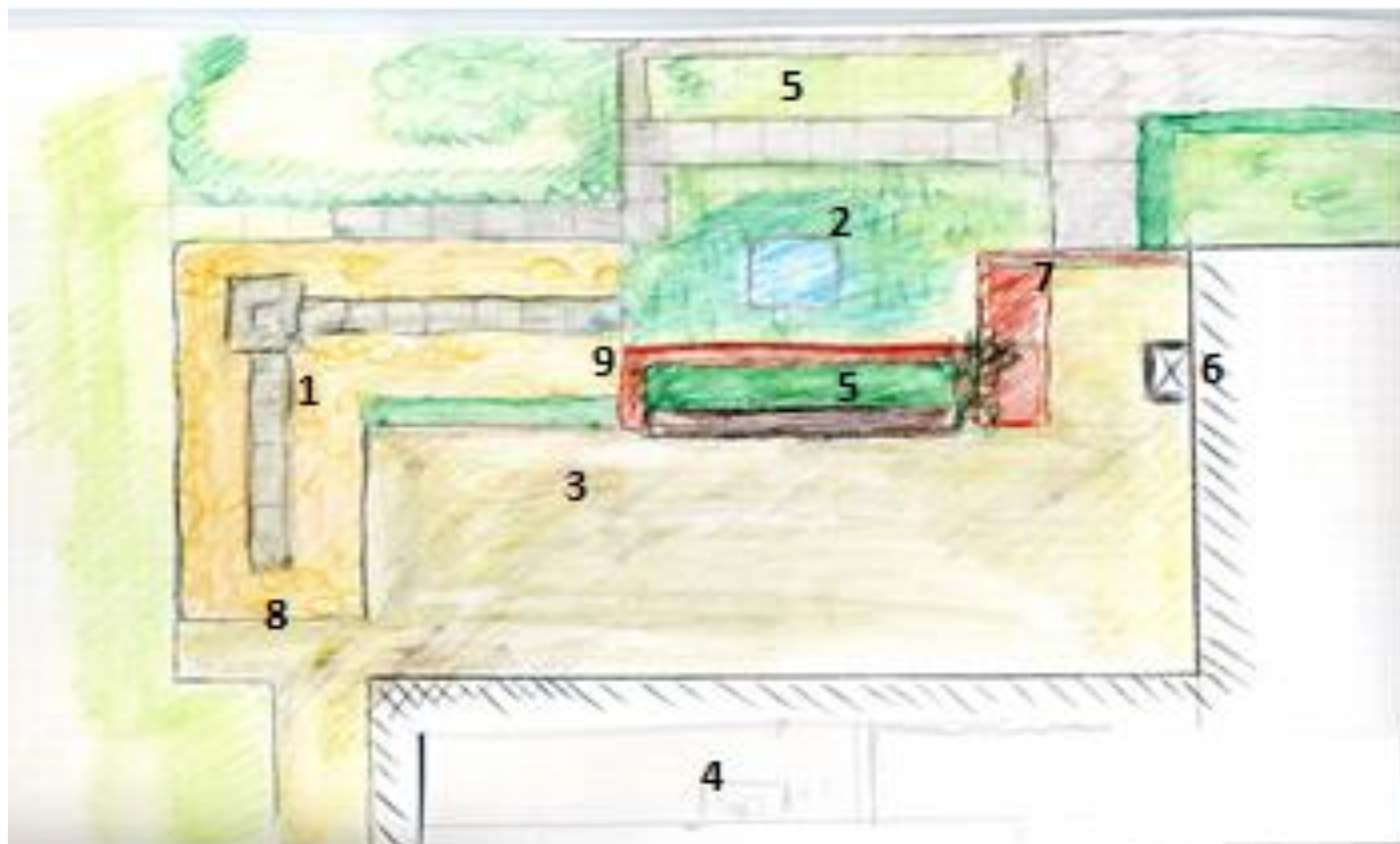
Elk jaargetijde is de beleving anders: zeker tijdens de winter krijg je een wisselende waterstand.

Ook bij een zomers onweer stijgt het peil. soms heel snel. Bij vorst ontstaat kelderijs omdat het waterpeil onder het ijs daalt in het poeltje. Dat vormt mooie sculpturen die de kleinkinderen dan tentoonstellen.

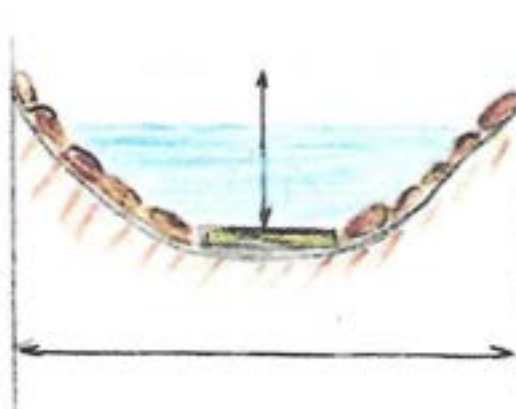
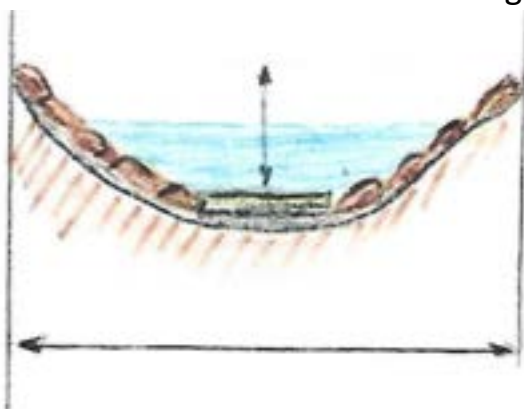
Water in onze tuin van vijver naar keienbeek

0 m

5 m

- 1 = keienbeek
- 2 = moerasje waarin water kan bezinken
- 3 = terras
- 4 = woning
- 5 = verhoogde plantenbak
- 6 = buitenkraantje
- 7 = goot van kraantje naar moerasje
- 8 = invoer water ondergronds, hiernaast is er ook een overloop.
- 9 = invoer water bovengronds

Doorsnede:

L. bij bovengrondse invoer

R. bij moerasje

Water in onze tuin van vijver naar keienbeek

Water in onze tuin van vijver naar keienbeek

De droge beek kan in de zomer dienen als zitput, om erin te spelen of te zonnen.

Onze kleinkinderen speelden hier met of zonder laarzen en met of zonder water naar hartenlust. Ze maakten er een brug over en sprongen van trapje naar trapje. Er kwam zelfs een stoeltjeslift voor hun playmobilventjes. Ook bootjes maken, eendjes vangen, bollenbanen... als kleine mannen maakten ze samen altijd nieuwe plannen!

Water in onze tuin een poeltje

In het moerasje of poeltje kan het water langzaam bezinken. Regenwater dat van het gazon afstroomt wordt opgevangen. Het dient ook als opvang van het water dat aan het buitenkraantje gebruikt wordt om groenten uit de tuin een eerste wasbeurt te geven en handen te wassen. Het gebruikte water wordt langs een open goot naar het moerasje geleid (f1). Dat is goed voor de grondwaterstand.

Onderhoud:

Na de herfst, als de beek droog staat, verwijderen we ingewaaid bladeren.

In de lente ligt er opnieuw rottend ingewaaid blad. Losliggend mos wordt verwijderd. Sommige zaailingen die tussen de keien opschieten worden gewied. Zenegroen en bieslook laten we staan of plant ik elders uit.

Water in onze tuin een poeltje

In het poeltje bij de keienbeek beginnen de moerasspirea en het riet stilaan andere planten te verdringen. Zo verdween al het knikkend nagelkruid, de wateraardbei, de moeraswolfsmelk en de geitenbaard. Daarom verwijder ik alle moerasspirea en het riet om er andere minder sterk groeiende moerasplanten in de plaats zetten.

Ik vind het gele lis één van onze mooiste inheemse bloemen maar het heeft spijtig genoeg last van de lissnuitkever. Ik probeer die zoveel mogelijk handmatig te vangen.

Filipendula ulmaria - moerasspirea

Geranium palustre - moerasooievaarsbek f1

Geum rivale - knikkend nagelkruid f3

Iris pseudacorus - gele lis f4

Iris versi color -

Iris pseudacorus 'Holden's Child'

Leucojum aegstivum - zomerklokje

Luzula sylvatica - grote veldbies

Lysimachia nummularia - penningkruid f1

Lytrum salicaria - kattenstaart

Valeriana officinalis - valeriaan

f1

f2

f3 f4

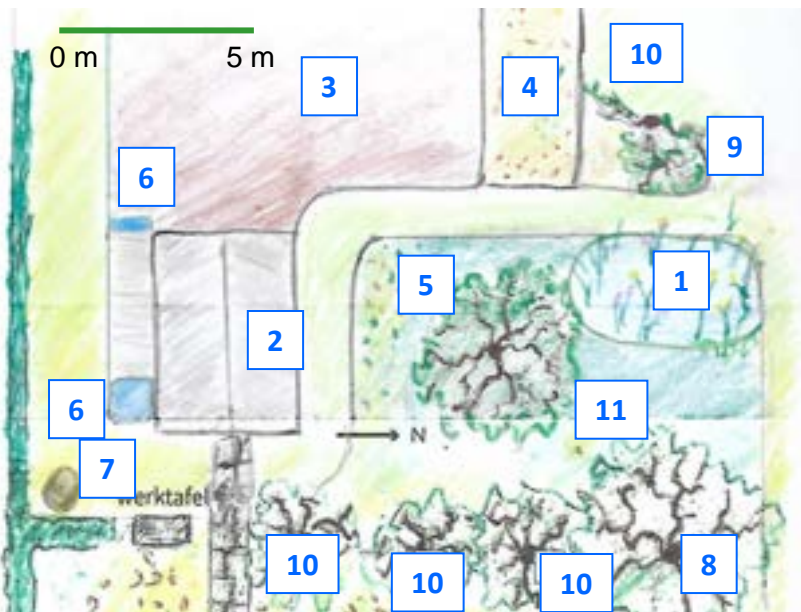
f1
f2 f3
f4

Water in onze tuin een poeltje

De tweede zone met
een poeltje sluit aan bij
'Tuin bij moerbeï'.

- 1 = poeltje
- 2 = serre
- 3 = groentetuin
- 4 = graslandborder
- 5 = ruigteborder
- 6 = wateropslag
- 7 = compostvat
- 8 = gele kornoelje
- 9 = vlinderstruik
- 10 = roos
- 11 = meidoorn

Dit poeltje heeft een ellipsvorm met een lengte van 4,5 m en een breedte van 2,5 m. Het is een halve meter diep. In de winter staat het boordevol water. Pas begin april komt het volledig droog te staan. Dat is een teken dat de grondwaterstand voldoende is gedaald en dat ik in de groentetuin kan beginnen. In het midden is een oude gootsteen ingegraven om langer water te behouden.

Hier groeit zeer veel daslook, grote smeewortel en moerasspirea. Op nr. 5 heb ik dan een strook moerasspirea verwijderd en andere forse planten gezet zoals kattestaart, asters, monnikskap, koekruid en herfstzonnebloem.

Water in onze tuin een poeltje

Het poeltje heb ik om twee redenen gegraven:

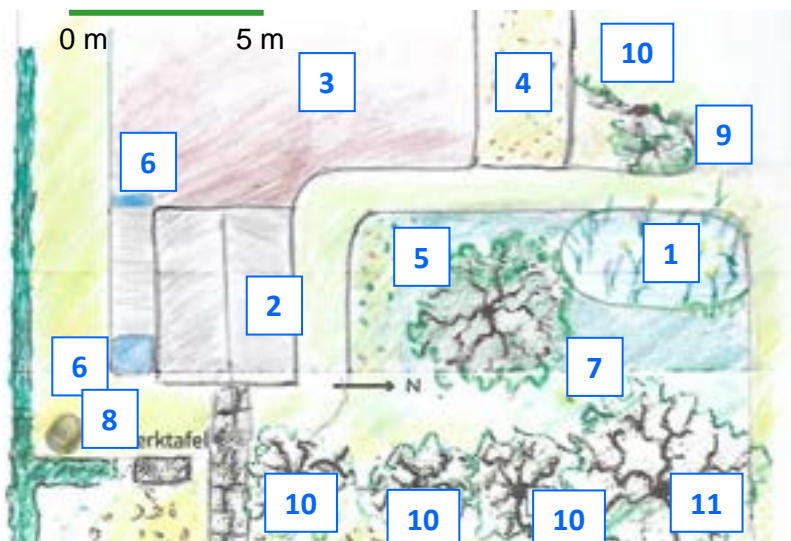
- om grond te hebben voor een verhoogd pad in de wei (zie 'Eik')
- omdat er bij hevig onweer veel water afstroomt van de hoger gelegen tuin. Door een drempel wordt het afstromende water weggeleid naar het poeltje links en een lager liggende zone rechts. Hier kan heel wat water bezinken en wij krijgen geen water meer op ons terras. (foto onder: 20 april)

De hangende zegge (*f1*) zaait zich sterk uit en verdrukt andere planten. De plant is mooi en blijft wintergroen maar wordt later droog en bruin. Om mooi te blijven moeten de bladeren ieder jaar afgeknippt worden. Ook dat is me teveel werk. Daarom heb ik er een heleboel uitgestoken. Er staat nu nog één exemplaar. Om de paar jaar wordt het poeltje volledig geruimd. Om op langere termijn niet te verlanden dienen dode bladeren en stengels regelmatig verwijderd. Ik doe dit begin april. De meeste moerasplanten beginnen dan uitbundig te groeien om later in de zomer tot bloei te komen.

Water in onze tuin een poeltje

Vaste planten in en direct om het poeltje:

Carex pendula - hangende zegge

Filipendula ulmaria - moerasspirea (f4)

Iris pseudacorus - gele lis (f3)

Lythrum salicaria - kattenstaart (f2)

Althea officinalis - heemst - met een zeer zacht blad.(f1)

f1 f2
f3 f4

Water in onze tuin

De waterpartijtjes trekken ook heel wat dieren aan. Vogels komen er drinken en baden.

Regelmatig vind ik salamanders onder stenen.

Nadat een buur een oude rootput en waarin tijdens WO 2 een vliegende bom terecht kwam, verder uitdiepte en vergrootte, komen libellen in groot aantal in onze tuin foerageren .

Toen we van de vijver een keienbeek maakten verdwenen de groene kikkers maar we horen ze nu kwaken in de vijver van de buur. Een bruine brengt af en toe nog eens een bezoekje.

f1 - merel

f2 blauwe glazenmaker

f3 gewone oeverlibel

f4 platbuik

f5 azuurblauwe waterjufferl

Water in onze tuin

Een open grachtje

Tussen onze tuin en die van de buren loopt een open grachtje van 40 m lang en ongeveer 30 cm diep. Het voert het regenwater van de daken van het stalletje, de garage en bergplaats af naar de straat.

Onderweg kan er al heel wat water bezinken, behalve bij zeer zware regenval.

Er zijn er ook wat belemmeringen die het water langer ophouden zodat er meer water in de bodem kan doordringen. Zo vormt het gele lis (*f1*) een mooie barrière. De adderwortel (*f2*) doet het ook zeer goed in deze natte omgeving.

5 Moerbei

5. Moerbeï

Onder de moerbeï en boswilg door, komen we langs de beukenboog in de Moerbeïtuin.

Evolutie

De moerbeï is een restant van een fruitbomenrij. Hij staat op wat aangehoogde grond. In die rij kwijnden de kerselaars (2) weg door te hoge grondwaterstand, de kriekelaars bezweken aan een ziekte, pruimenbomen waaiden om,...

Toen onze kinderen zich voor hun houten speeltuig te groot voelden werd het hout ook stilaan rot. In de plaats ervan kwam de boswilg en daaronder werden vele bloembollen geplant. Een gedeelte van de groentetuin schoof op tot achter de serre. In de plaats ervan kwamen twee bloemenborders met enkele rozelaars.

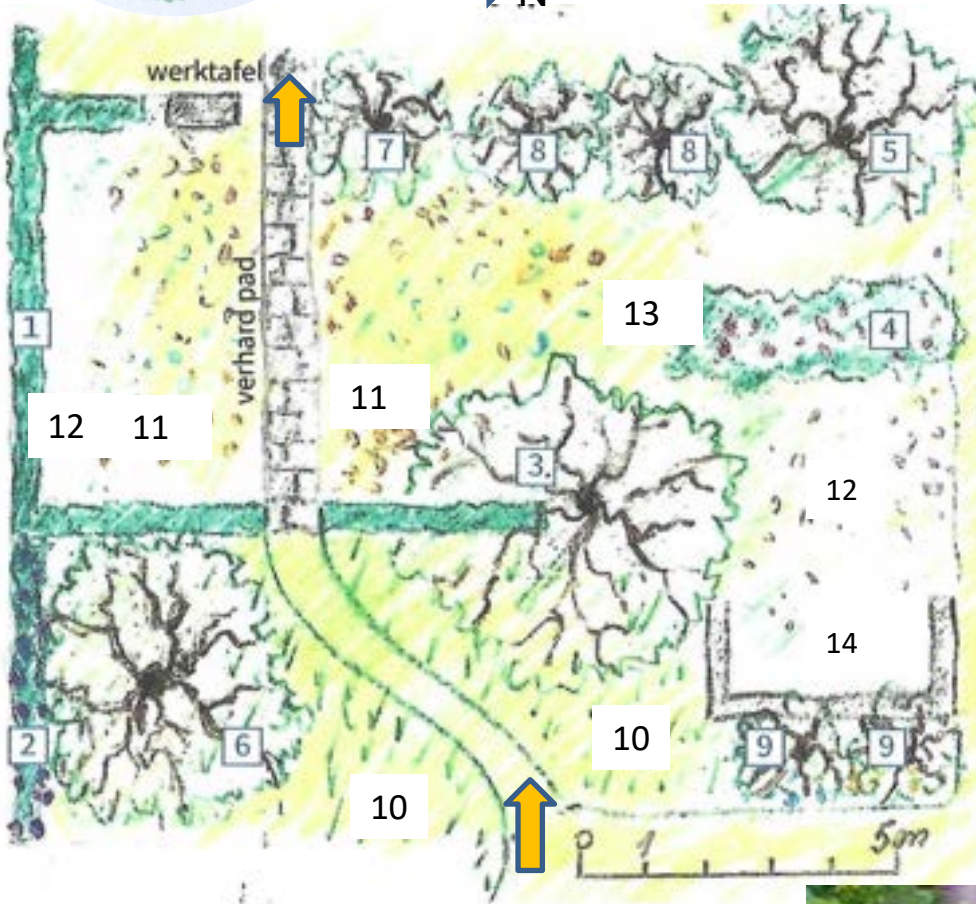
- Dit is ondertussen één van onze mooiste tuinhoekjes geworden. In de lente staan onder de wilg en moerbeï enorm veel sneeuwkllokjes, gevolgd door krokussen. Later bloeien verschillende soorten witte narcissen. De bloembollen zaaien zich steeds verder uit. Het bloembollenweitje wordt eind juni gemaaid, behalve het deel achter de boswilg. Hier groeien, naast veel mos, ook paddenstoelen.

De achterliggende borders, afwisselend in zon en schaduw, vragen steeds minder werk. Enkele prachtige rozelaars sluiten dit gedeelte af.

De borders links en rechts van het pad naar de serre zijn sterk geëvolueerd. De bodembedekkers nemen steeds meer plaats in en de *Geranium pratensis* 'Miss Kendall Clark' en 'Psilostemon' verdwijnen stilaan. Spijtig want het zijn zeer mooie bloemen. Maar de paarse akeleiruit houdt gelukkig stand!

5. Moerbeï

1. *Fagus sylvatica* - beukenhaag met boog boven pad
2. haag van rododendron
3. *Morus alba* - zwarte moerbeï
4. *Spiraea bumalda* - spierstruik
5. *Cornus mas* - gele kornoelje
6. *Salix caprea* - boswilg
7. *Rosa moyesii* 'Marguerite Hilling' (f1)
8. *Rosa rush* (f3)
9. *Rosa moschata* 'Bouquet parfait' (f2)
10. bloembollenweitje
11. border in zon
12. border in schaduw
13. border in schaduw
14. verhoogde berm

Borders achter de beukenboog naar de serre

Met de beide borders wou ik een kleurschakering met rechts rode bloemen en links blauwe. Maar de planten beslisten er anders over en zaaiden zich uit van de ene naar de andere kant, waar ze zich beter voelden.

De linkerkant heeft meer schaduw van de haag. Aan deze borders is nu zeer weinig onderhoud.

f1

f2 f3

5. Moerbeï

Border in zon, halfschaduw

- Aconitum carmichaelii* 'Arendsii' - monnikskap*
- Aconitum napellus* - monnikskap**
- Aquilegia vulgaris* 'ssp' - akelei**
- Epimedium x rubrum* - elfenbloem**
- Galium odoratum* - lieve-vrouw-bedstro***
- Geranium pratense* 'Miss Kendall Clark' - beemdooievaarsbek*
- Geranium psilostemon* - ooievaarsbek *(f2)
- Geranium sanguineum* - bloedoievaarsbek**
- Geranium renardii* 'Terre Franche' - ooievaarsbek**
- Malva sylvestris* - groot kaasjeskruid*
- Paeonia* ... - pioenroos - oude soort (f4)**
- Primula eliator* - slanke sleutelbloem**
- Pulmonaria officinalis* - gevlekt longkruid*** (f3)
- Sedum spectabile* - hemelsleutel***
- Thalictrum aquilegifolium* - akeleiruit ** (f1)
- Verbascum chaixii* 'Album' - stalkaars**
- Vinca minor* - maagdenpalm***

Border in halfschaduw en schaduw achter haag

- Ajuga reptans* 'Atropurpureum' - zenegroen
- Fragaria vesca* - bosaardbei*
- Galium odoratum* - lievevrouwebedstro*
- Geranium sylvaticum* 'Album' - bosooievaarsbek
- Pulmonaria officinalis* - gevlekt longkruid* (f3)
- Primula eliator* - slanke sleutelbloem
- Sedum spectabile* - hemelsleutel f1 f2
- Veronica spicata* - aarereprijs f3 f4

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

5. Moerbei

Beheer:

Rozen: snoeien begin maart

Hagen: scheren in augustus, dan volstaat één beurt per jaar.

Bloembollenweitje: maaien met zeis als het loof is afgestorven - eind juni. Nadien maaien met grasmaaier. Voor de winter kort maaien en afschermen met gebogen twijgen om de opkomende neuzen niet te vertrappelen.

Borders: ruimen na de winter. Dode stengels in stukken breken en tussen de beplanting laten liggen. Ongewenste kruiden wieden, vooral grassen, haagwinde, bosandoorn, kleefkruid ...

Jonge boompjes uittrekken vooral es, eik, ...

Sterk uitgroeiende planten intomen.

Daslook sluipt in de borders en wordt hier zoveel mogelijk geogst. De resterende bloemhoofdjes dienen (voor het zaad rijp is) met de sikkkel weggekapt te worden om verdere uitzaai te vermijden. *Geranium macrorrhizum* moet ingetoomd worden maar het is een goede bodembedekker.

Planten scheuren en verder uitplanten gebeurt in de april of oktober.

Het paadje naar serre moeten we regelmatig vegen en vrij houden van begroeiing.

Border achter moerbei:

f1: winter - voor opruimen

f2: april - na opruimen, dode stengels gebroken tussen beplanting.

f3: juni - de beplanting is gesloten

5. Moerbeï

Beleving 1

Dit deel van de tuin heeft twee compartimenten. *Zie schets*

De ruimte voor de haag, die voor een scheiding zorgt, wordt overschaduwd door de boswilg en de moerbeï.

Terwijl het buiten nog koud is krijgen we vanuit onze woning een zicht op de zich jaarlijks vermeerderende sneeuwkllokjes in het bloembollenweitje. Daarrond zet ik met hazelaartakjes boogjes om iedereen erop attent te maken dat neuzen van andere bloembollen er ook aankomen.

Na de witte klokjes komen de verschillende krokussen. De vroege hommels zorgen voor de bevruchting ervan zodat de krokussen en andere zich kunnen uitzaaïen. In golven verschijnen dan de soorten witte narcissen, de ene al wat later dan de andere. Nadien wordt de bloei afgesloten met prairielelies in wit en blauw. In het gras dat opkomt bloeien ondertussen de scherpe boterbloemen.

5. Moerbeï

Beleving 2

Na het maaien kunnen we onder de zwarte moerbeï in de schaduw zitten. Deze boom geeft sappige donkerrode vruchten die je voorzichtig moet plukken omdat ze vlug beschadigd zijn en dan vlekken maken. Ook vogels zijn er weg van.

De boog van de beukenhaag is eigenlijk de poort naar de groentetuin, de serre, de weide en de bosjes.

De borders naast het pad naar de serre variëren van schaduw naar halfschaduw tot volle zon. Zo is er altijd bloei en kleur. Heel vroeg verschijnen in blauw en rood het longkruid en het zenegroen. De gele slanke sleutelbloem krijgt, spijtig genoeg, last van de zomerdroogte.

De begroeiing van de borders veranderde met de tijd. De kleine maagdenpalm neemt nu veel ruimte in en is een ideale bodembedekker. De oude pioenen groeien stilaan verder uit. Ook hier is altijd veel kleur en gezoem.

5. Moerbeï

Bloembollenweitje

Rond en onder de boswilg en de moerbeï groeien honderden bloembollen. Ze krijgen nog genoeg zonlicht omdat de wilg is gesleund tot een takkenvrije stam van 2 m. De moerbeï komt pas laat in blad (mei) en laat dus ook lang genoeg licht door. Tussen beide is een paadje naar de serre.

Onder de boswilg is er meer schaduw, daar groeien na de bloembollen: paddenstoelen, mos, dubbelloof, hondsdrif, klimop, bos-vergeet-mij-nietje, dagkoekoeksbloem, ruig klokje, brede wespenorchis, bosaardbei. De kievitsbloemen vermeerderden zich weinig.

Aan de kant van de moerbeï is het zonniger en groeien in het gras verschillende bloemen. Na de bloei van de bollen zorgt vooral de scherpe boterbloem voor kleur. Door het uitgroeien van de herfststijloos hebben we in de late zomer meer kleur. Tegen de haag, aan de moerbeï, staat rode duizendknoop (*Persicaria affinis* 'Superba') die pas in de herfst bloeit.

Bloembollen die zich uitzaaien en/of bijbollen vormen

Camassia leichtlinii - prairielelie (f1)

Camassia leichtlinii 'Alba' - prairielelie

Colchicum autumnale - herfststijloos - paars (f2) en wit

Crocus spp - soorten krokussen - wit, paars, blauw

Galanthus nivalis - sneeuwkllokje

Narcissus poeticus 'Actaea'

Narcissus poeticus 'Recurvus'

Narcissus tazetta 'Geranium' (f3)

Narcissus triandrus 'Thalia' f1

Narcissus 'Mount Hood' f2 f3 f4

Ornithogalum umbellatum - gewone vogelmelk (f4)

5. Moerbeï

Bloembollenweitje

Bloembollen zorgen voor kleur en nectar voor hommels en bijtjes van begin februari tot eind april.

Je koopt best ecologisch geteelde bloembollen omdat in de gangbare teelt neonicotinoïden gebruikt worden om de bollen te ontsmetten. Deze stof is verslavend voor bijen en andere bestuivers, zodat ze eraan ten onder gaan.

6 Groenten en Kruiden

Ondertussen is onze groentetuin al heel wat kleiner geworden omdat onze kinderen uitvlogen.

Bij een ecologische tuin hoort natuurlijk een groentetuin. Direct na de aankoop van onze bouwgrond legden we een groentetuin aan waarin we geen scheikundige producten wilden gebruiken. We ontdekten al spoedig Velt waar we lid van werden. Zo leerden we van de plaatselijke afdeling de basisprincipes:

- alleen compost of dierlijke mest gebruiken
- een teeltplan opstellen om plagen te vermijden, planten te groeperen volgens familie en volgens compostbehoefte, ...
- het bodemevenwicht zo weinig mogelijk verstoren
- naakte grond bedekken met een mulchlaag van plantenresten, grasmaaisel, bladeren, ...
- kiezen voor oude groenterassen die beter resistent zijn tegen plagen
- natuurlijke bestrijdingsmiddelen, zoals plantaftreksels, gebruiken tegen plagen
- fysische barrières gebruiken zoals een koolkraag of afdekken met gaas
- de maat van de seizoenen volgen door een zaai kalender te gebruiken
- oude vergeten groenten opnieuw ontdekken

In het begin was het vaak proberen en uittesten, maar al doende hebben we veel bijgeleerd.

6 Groenten en Kruiden

- **‘Lekker koken begint in je tuin.’** Dat is een slogan van Velt welke we volmondig kunnen beamen.

- Groenten, vers uit je tuin op je bord, beter kan niet! Heel wat groenten worden gekweekt om in de door Europa opgelegde standaard groentebakjes te passen. Zo mag een courgette niet krom zijn en waarom zou een vertakte schorsneer minder smakelijk zijn dan een rechte? Ook moeten gangbare groenten voldoen aan heel wat andere eisen: langer houdbaar, mooi ogen, stevige structuur, ... helaas boet de smaak er bij in.

- Zo kan je geen malse kropsla ‘Meikoningin’ in de winkel kopen. Hetzelfde fenomeen hebben we met tomaten. Zelfs biotomaten kunnen niet tippen aan de smaak van zelf gekweekte. In de gangbare zaadteelt worden vooral rassen gekweekt waarvan de vruchten op dezelfde tijd moeten geoogst worden: slasoorten, spruitjes, bloemkool, ... Zo heb je de ene week overvloed en daarna niets meer.

- Heel wat zaden van oude groenterassen die we bij Velt kunnen kopen, zijn niet of minder verkrijgbaar in de retailhandel. Gelukkig bestaan er zaadhuizen die zich toelagen op de zadenkweek van oude rassen.

Door zelf je groenten te kweken, vermijd je verspilling en overproductie.

6 Groente en kruiden

Een teeltplan opstellen

<p>1 Kool- en vrucht gewassen: xxx kool: radijs, broccoli, vrucht: courgette <i>-Nateelt:</i> raapjes - paksoi,</p>	<p>2 Peulvruchten: Bonen <i>Nateelt:</i> groenbemester (facelia), sla, knolvenkel</p>
<p>8 Wortelgewassen: - schorseneer (2 rijen) - rode biet (1 rij) - pastinaak (1 rij)</p>	<p>3 Aardappelen: xx halflate (4 rijen) <i>Nateelt:</i> herfstsla - roodlof - andijvie</p>
<p>7 Aardappelen: xx vroege (4 rijen) <i>Nateelt:</i> winterprei</p>	<p>4 Wortelgewassen: plantajuin – zaaiajuin - look <i>Nateelt:</i> groenbemester (facelia) - veldsla</p>
<p>6 Peulvruchten: Erwt: sluimerwt <i>Nateelt:</i> sla, knolvenkel</p>	<p>5 Bladgewassen: xxx slasoorten - knolselder - warmoes - zaaiprei, groene selder - basilicum knolvenkel</p>

Teeltplan: - Ieder jaar schuift elk perceel één plaats op: 1 komt op 2, 2 op 3,.. Zo komen de meeste groenten pas om de vier jaar op dezelfde plaats.

- xxx = aantal kruiwagens compost of oude stalmest
- Elk perceel meet 2,5 m op 5 m

Na een tijd ondervonden we dat sommige groenten door ons moeilijker te telen waren:

- **kolen** (behalve broccoli). Kolen hebben vlug last van knolvoet. Vroeger zaaide ik op elk perceel dat vrij kwam rapen als wintervoer voor de geiten en schapen. Rapen zijn echter zeer onderhevig aan knolvoet zoals alle kruisbloemigen, maar vooral kolen. Knolvoet is een slijmzwam en tast de wortels aan zodat de plant wegwijnt. Zo mogen kolen maar om de acht jaar op hetzelfde perceel geplant worden.
- **wortel:** door teveel compost en stalmest te gebruiken werd onze bodem te rijk. De tuin is door de haag ook windvrij waardoor de wortelvlieg, die niet van wind houdt, vrij spel heeft. Wortel staat dus niet in het teeltplan.
- **spinazie** zaai ik niet: in de lente eten we brandnetels en op een apart perceel zaaide ik Nieuw-Zeelandse spinazie, die zich ieder jaar zelf sterk uitzaait.
- **groene asperges en rabarber** kregen ook een apart perceel omdat dit overjarige groenten zijn.
- **pompoenen** planten we elders zoals in de bessenkooi als ondergroei.
- **aardperen:** steeds op dezelfde plaats omdat bij het rooien kleine knolletjes achterblijven die na de winter opschieten.

De groentetuin krijgt in de late herfst een afdekking met dode bladeren (zie de basisprincipes om naakte grond af te dekken). De resten ervan worden begin maart opgeruimd. Nadien voer ik compost aan volgens behoefte.

6 Groenten en Kruiden

Serre: Wat kweken we in onze serre?

Nadat onze serre in 1990 bij een hevige storm in elkaar waaide, kozen we voor een zelfbouwpakket. Dit bestaat uit een op maat geleverd geraamte van gerecupereerde professionele, grote serres. Ook het glas is recuperatiemateriaal. Opp: ca 15 m²
Naast de serre heb ik een bijserre geplaatst met eveneens gerecupereerde ramen. Opp: ca 5 m²

Voorzaaien:

- **sluimerwtjes:** eind februari in een afvoergoot. Zo kan ik ze gemakkelijk begin april in een geul in de volle grond schuiven.
- **zomerprei:** half februari
- **sla, tuinkers:** begin maart
- **pompoen en courgette:** begin april. Ze komen na half mei in de groentetuin
- **spruitjes, winterbroccoli:** eind mei
- **peterselie:** wordt ieder jaar gezaaid. Het is een tweejarige plant.
- **bloemen:** heel wat soorten bloemen heb ik hier al gezaaid om later uit te planten in de volle grond.

Planten:

- **bloemkolen:** ieder jaar koop ik een paar bloemkoolplantjes. Die oogsten we eind mei
- **tomaten** worden in onze woonkamer voorgezaaid (eind feb) en in potjes gezet. Midden april komen de planten in de bijserre en serre, beurtelings links en rechts. Ik plant ieder jaar een achttal soorten; mijn favorieten zijn: 'Coeur de boeuf', 'Dinner platte', 'Noir de crimée', 'Marzano', ...
- **aubergine:** Ik koop ieder jaar twee gestekte planten. Zij dragen enorm veel vruchten van juli tot eind oktober.
- **paprika:** we kiezen voor de rode puntpaprika. .
- **basilicum:** ieder jaar koop ik een potje biobasilicum en verdeel dat in meerdere potjes om daarna in de serre en buiten uit te planten.

In de serre heb ik een kuip ingegraven. Hierin bewaar ik in de winter de knolgewassen die niet vorstbestendig zijn of opgevreten worden door veldmuizen: rode biet, pastinaak, knolselder, raapjes, ...

6 Groenten en Kruiden

Serre

Water in de serre.

- Tijdens de winter houd ik de bodem van de serre vochtig om het bodemleven intact te houden. Voor de winter breng ik de compost erin en werk dit met een riek een beetje tussen de aarde.

- In het koude seizoen moet er voldoende water opgeslagen worden om te gebruiken in de zomer. Vroeger liet ik de serre uitdrogen in de winter maar dat was geen goed idee omdat ik dan in de lente teveel water moest gebruiken om het vochtgehalte op peil te brengen.

- Ik heb een opslagvat van 1000 liter (*f4*). Tijdens de warme zomers had ik water tekort. Daarom heb ik nog een vat geplaatst bij de bijserre: daar kan 300 liter in. Dat is nu voldoende.

6 Groenten en Kruiden

Sierlijk en kruidig

Kruiden zijn niet alleen smaakmakers, ze bloeien ook mooi en trekken heel veel insecten aan.

De meeste kruiden, eetbare planten en lekkere bloemen staan op een plaatsje dat best past bij hun natuurlijke standplaats.

Toch heb ik met afgedankte betontegels een verhoogde bak gemaakt waarin kruiden staan die meer van warme en droge grond houden zoals bonenkruid (*f3*), tijm, marjolein, salie, lavendel (*f2*), ...

De rozemarijnstruik (*f4*) staat tegen een wand van het stalletje om ten volle te genieten van de zonnewarmte en groeide daardoor welig gedurende vele jaren; hij heeft het onlangs begeven. Er staat nu na jaren een vervanger. Munt staat op een plaatsje tussen verharding zodat hij niet te ver uitloopt.

Basilicum is subtropisch en staat doorgaans in de serre.

Op een apart bed (*f1*) staan andere kruiden zoals: engelwortel**, citroenmelisse, Chinese bieslook (*f5*), bernagie*, koriander*, mierikswortel, Oost-Indische kers*, goudsbloem*, brave hendrik

* = eenjarig en zaait zich uit.

** = tweejarig en zaait zich uit

Sommige kruiden doen het niet zo goed in onze tuin: dille, tijm en dragon, koriander. Deze moet ik regelmatig opnieuw planten of verplanten in een pot of een droog hoekje in de serre.

Dankzij stalmest groeit de rabarber zeer welig.

We maken er samen met bio-abrikoos een gemengde moes van. Onze eerste rabarber was het begin van allerlei siropen die we nog steeds toevoegen aan water en dagelijks drinken en delen als gezonde frisdrankjes.

6 Groenten en Kruiden

Sierlijk en kruidig

In onze tuin groeien heel wat soorten kruiden en eetbare planten.

Eetbare, meerjarige wilde planten in onze tuin:

- barbara kruid: lente, jong blad, bloem, in slaatjes
- berenklaau: jong, nog opgerold blad en stengel, in wok
- bieslook: bloem en blad, in slaatjes, ...
- brandnetel: jong blad, in de vroege lente, in soep, stoemp
- brave hendrik: blad, in slaatjes, soep
- paardenbloem: gele bloemblaadjes, in slaatjes
- daslook: ganse plant in vervanging van ui in de lente, in soep, pesto
- dovenetel: jong blad en bloem, in slaatjes, gerechten
- duizendblad: blad, thee
- engelwortel (*f4*): jonge stengels, confijten
- hondsdraf: blad en bloem, thee
- judasoor (*f1*): groeit op oude vlier, in wok
- lielevrouwbedstro: lente, bloempjes en jong blad in witte wijn
- linde: lente, bloem, ook gedroogd, thee
- madeliefje: bloem, in slaatjes, soep,
- moerasspirea: zomer, bloemen in beignet deeg gefrituurd,
- munt: blaadjes in thee
- Roomse kervel: jong blad in de lente en herfst, in soep
- sint-jans kruid: in olie, voor allerlei toepassingen
- vogelmuur, winter en lente, blad, best uit de serre, sla
- wilde hop: jonge scheuten, in wok
- zuring: jong blad, sausen,...

Andere eetbare bloemen in onze tuin:

- daglelie: bloemblaadjes: (*f2*)
- roos: bloemblaadjes:
- Oost-Indische kers: bloem, blad (*f3*),

6 Groenten en Kruiden

Sierlijk en kruidig

In onze tuin groeien heel wat soorten kruiden en eetbare planten.

f1: De lekkerste bloemblaadjes zijn van Hemerocallis of daglelie. Ze bevatten veel honing en zijn dus lekker zoet.

f2: Bloesem van moerasspirea krijgt een jasje van beignetdeeg en wordt hier thuis jaarlijks gefrituurd.

f3: Lentesoep van brandnetel, daslook en madeliefjes

f4: de kelkblaadjes van rozen, paardenbloem, goudbloem, bieslook,... versieren slaatjes en soep. De bloemen en vruchtjes van Oost-Indische kers hebben een pittige smaak als hapje.

f5: De jonge stengels van engelwortel worden met veel geduld al eens gekonfijt omdat het zo lekker is.

6 Groenten en kruiden

Sierlijk en kruidig

Kruidentzout zelf maken:

- Je gebruikt fijn of grof biologisch zeezout. Verder heb je een grote glazen bokaal, een allesnijder en een snijplank nodig.
- In de bokaal leg ik beurtelings een laagje (handvol) zout en een laagje fijngesnipperd kruid. Dit is afhankelijk van het seizoen, je voorkeur en de optimale groeikracht van het kruid. Meestal is dat in volle lente net voor de bloei. Na elke laag zout goed aanstampen met de vuist!!
- Eens de pot vol is, zetten we deze een paar maanden aan de kant op een donkere plek. Dan storten we de inhoud uit op een ovenplaat en we laten alles meerdere uren drogen op max 45° C tot het geheel kraakdroog is. Op een hete zomerdag kan dat natuurlijk ook buiten. Daarna nog elektrisch malen met een keukenrobot of eenvoudig molentje
- We gebruiken het zout dagelijks in ruil voor minder gewoon zout en veel meer smaak.

Moniek

6 Groenten en Kruiden

Sierlijk en kruidig

Sint-Jansolie bereiden:

- Je plukt rond 21 juni (feest Sint Jan) de kopjes van helgele Sint-jansbloemen (*f3*). Ze geven een rode kleurstof af als je ze kneust of oplost in olie. Om Sint-Jansolie te maken vul je een glazen bokaal halfvol met de gele bloemhoofdjes. Daarover komt ruim biologische olijfolie. De bokaal blijft dan op een zonnige plek achter het raam gedurende 6 à 7 weken.

- Je krijgt een synergie van verschillende kwaliteiten die versterkt worden: die van de olijfolie en de rode stof uit de Sint-Jansbloemen. De olie kleurt al na enkele dagen rood, (af en toe eens omroeren mag).

- De olie (*f1*) is wondhelend, pijnverdovend en kalmerend. Ze is te gebruiken bij eerstegraads brandwonden, zonnebrand of oppervlakkige schaafwonden. Ik heb ook al veel mensen met irritaties of allergische huidreacties met deze olie geholpen, daar waarvoor geen klassiek geneesmiddel effectief was.

- Bij gebruik de huid niet aan hevige zon blootstellen.

Moniek

6 Groenten en Kruiden

In onze tuin groeien ook giftige planten

Zoals in de natuur groeien ook in onze tuin giftige planten.

- Bij sommige planten zijn de zaden giftig, bij andere het blad. Meestal waarschuwt de bittere smaak van de plant dat hij giftig is.

Sommige planten geven irritatie of allergische reacties bij aanraking.

Moeten we dan deze planten uit onze tuin weren? Ik vind van niet maar weten welke giftig zijn of allergische reacties geven is wel noodzakelijk.

Sommige planten kunnen door hun mooie, rode bessen kinderen verleiden om ze te eten. Anderen lijken goed op wilde planten die wel eetbaar en lekker zijn.

- **Berenklauw:** jaren geleden hadden we de reuzenberenklauw of *Heracleum mantegazzianum*. Die plant geeft op zonnige dagen bij aanraking brandwonden waarvan de symptomen pas na één dag verschijnen: jeuk, roodheid en irritatie met later blaren. We hebben die planten verwijderd en de irritatie succesvol behandeld met onze Sint-Jansolie. Deze plant staat trouwens ook op de lijst van invasieve exoten.

- **Aronskelk:** in onze tuin staan de gevlekte -, de Italiaanse en de drakenaronskelk. De rode bessen zijn aantrekkelijk en licht giftig. Als onze kinderen en kleinkinderen nog te jong waren om het gevaar te kennen, verwijderde ik met een sikkeltje de bessen terwijl ze nog groen waren. Nu doe ik dat ook nog om uitzaai te vermijden.

Andere: **meiklokje** en **taxus** zijn ook vrij giftig bij inname van de bessen

Foto:

Bessen van Italiaanse aronskelk

6 Groenten en Kruiden

In onze tuin groeien ook giftige planten

- **Herfsttijloos:** bladeren en zaden zijn zeer giftig. Het jonge blad en zeker dat van zaailingen lijkt zeer sterk op dat van daslook. Als deze beide planten dicht bij elkaar groeien is een jong blad van herfsttijloos vlug mee geplukt. In onze tuin staan ze allebei maar na een pijnlijke ervaring houden we ze goed uit elkaar.

foto:

links: jong blad van daslook

rechts: jong blad van herfsttijloos

Een goede plantenkennis is daarom aan te raden.

Plaagdiertjes

Zoals iedere tuinier hebben ook wij last van wat plaagdiertjes. Maar niet ieder plaagdier is een last. Bladluizenplagen hebben we zelden, daar zorgen lieveheersbeestjes en mezen voor. We streven vooral een natuurlijk evenwicht na, maar grijpen in wanneer het te erg is.

- **Woelmuizen en woelratten** knagen aan de wortels van sommige planten en groenten. Onze kat zorgt ervoor dat het bestand niet te fel aangroeit. Zij legt dan een gevangen exemplaar op het terras. Tijdens zeer natte winters verdrinken er ook vele.

- **Mollen** vinden we niet zo lastig. Door het gangenstelsel beluchten en draineren ze onze winternatte grond. Ze komen en gaan. Tijdens natte winters en droge zomers hebben ze het echt lastig. In het korte grasland en op de hooi- en bloemenweide spreid ik de molshopen open.

- **Houtduiven** pikken al eens opkomende plantjes van groenten weg. In de winter pikken ze vooral in de spruiten en de broccoli. Daarom span ik daar een net over. Ze helpen samen met de gaaien en kauwen bij het opruimen van de vele eikels tussen de beplanting zodat er in de lente minder kans is dat overblijvende eikels gaan kiemen

Plaagdiertjes

Rode weglak: jaren geleden hadden we zoveel rode weglakken dat we bijna geen groenten meer hadden, zelfs aardappelloof werd tot tegen de grond afgevreten. Ook de bladeren van de narcissen moesten eraan geloven. Iedere avond ging ik met een schaar op jacht: 1.300 werden midden doorgesneden, twee dagen later: 1.100 en nog eens twee dagen later 900. Dat was al een duidelijke winst. Biervallen hielpen maar niet genoeg. Ook voor de egels waren het er teveel.

De laatste jaren komen vooral segrijnslakken voor. Die verzamelen zich in de bakken met lege plantpotjes waar ik ze regelmatig kan wegplukken en vernietigen

Af en toe waren er reddende helden.

We kochten een koppel **Indische loopeenden**. Die vliegen niet. Een lage afspanning van een halve meter volstaat. En ja hoor, elke avond en bij regenweer gingen ze op pad. Het slakkenbestand verminderde zienderogen. Tijdens het tweede jaar kregen ze zelfs kleintjes. Hiervan gaf ik er enkele weg. Plots waren ze allebei verdwenen. We kregen een ander koppeltje. Ook dit en het volgende koppel verdwenen na een paar jaren. Achteraf waren we overtuigd dat een vos de dader was: in de composthoop vond ik een karkas van een eend. Ondertussen zijn de meeste rode slakken verdwenen.

We zorgen er ook voor dat onze tuin bereikbaar blijft voor egels. Regelmatig is er één te zien. Onder een bladeren - of takkenhoop kunnen ze overwinteren. Soms lopen er zelfs kleintjes rond. En ... ze zijn verzot op afgevalen fruit.

7. Zwarte Els

Achter de groentetuin komen we bij de 'Zwarte Els'. Dit gedeelte is gans omgeven door een wandelpad. We volgen de linkerkant.

**De zwarte els:
is in alle jaargetijden een prachtige boom**

... en een vlugge groeier:

De zwarte els is een pioniersboom en een vlugge groeier op natte gronden.

In de winter vallen de katjes en de oude, zwarte propjes op. Eens februari beginnen die katjes en ook de knoppen te zwellen. Dan hangt over de hele boom een mooie, donker paarsrode sluier. In maart produceert hij massa's stuifmeel. De kleinere vrouwelijke katjes worden dan nog roder. Ze staan met de grotere, mannelijke katjes op dezelfde boom,. De els is dus een éénhuizige boom.

Na de bestuiving vormen zij groene propjes. Ze rijpen in de herfst en verkleuren dan naar zwart met zaden waarop de sijsjes verzot zijn.

Elzen trekken veel water uit de grond. In de zomer kunnen ze de verdamping van water langs hun bladeren niet stilleggen. Tijdens droge zomers zouden ze zo wel kunnen uitdrogen. Maar tijdens heel warm weer komt daar het reddende elzenhaantje, een blauw kevertje, massaal gaatjes in de bladeren knagen. Zo wordt het bladoppervlak verkleind waardoor de verdamping vermindert en hij minder water moet oppompen.

De wortels van de els leven in symbiose met zwammen en binden de vrije stikstof uit de lucht .

De zwarte els kan tot 20 m hoog groeien. Hij kan zeer goed als knotboom toegepast worden.

Als je een jonge els (na \pm 5 jaar) tot op 30 cm boven de grond afzaagt groeien op de stromk nieuwe zijscheuten zodat je een elzenstruik hebt. Deze blijft kleiner en vertoont vlugger de specifieke elzenstructuur.

Als haag kan els beter niet toegepast worden omdat hij te snel omhoog groeit.

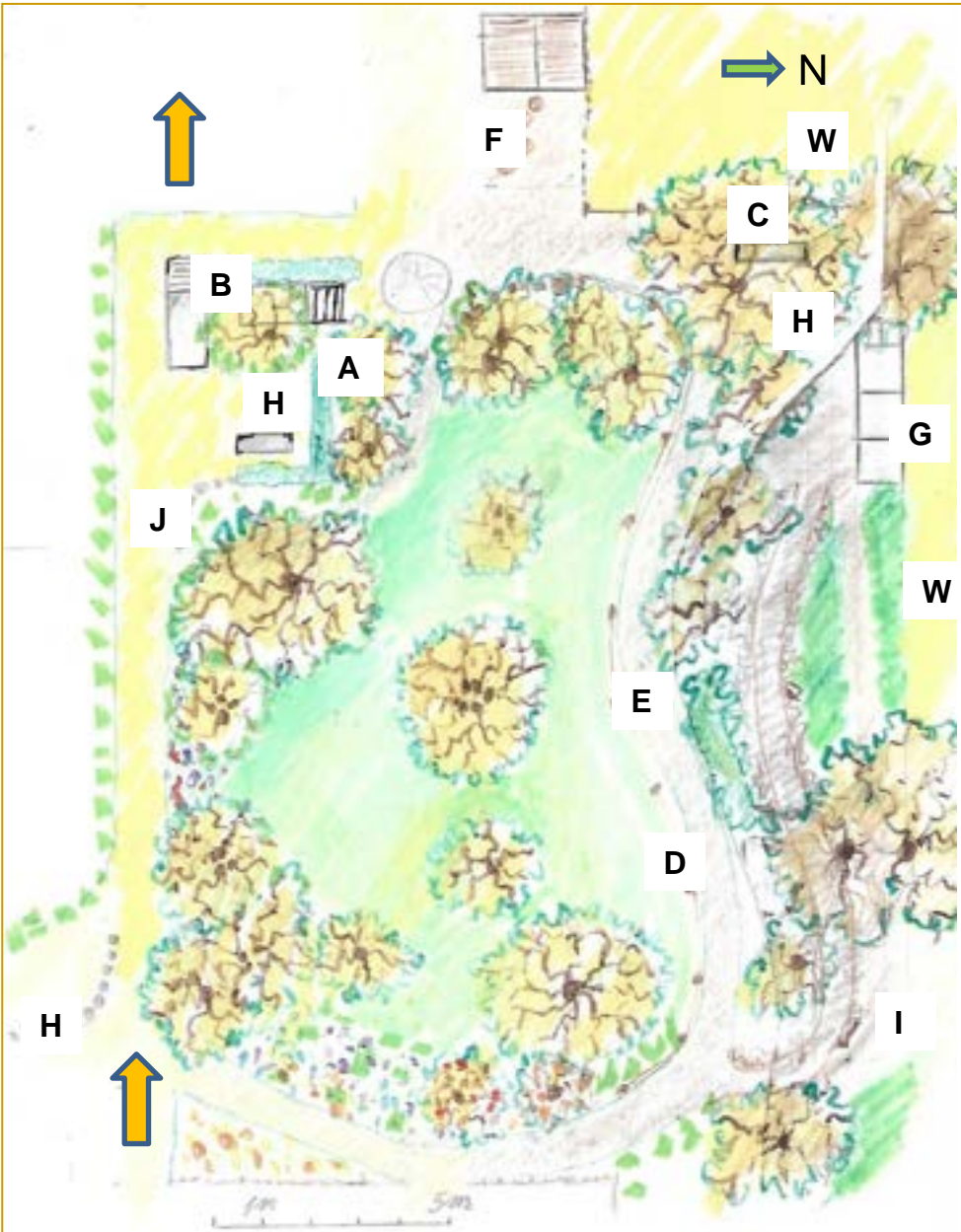
Bij het afzagen kleurt het hout mooi oranje.

Els levert ook zeer goed brandhout.

7. Zwarte Els

Een wandel- en speelbosje

A = uitkijktoren voor kleinkinderen - recup (f1)

B = schuifaf - recup

C = bank - recup

D = houten hekken als afboording van pad met recup hout

E = houtsnipperpad

F = paalhut voor kleinkinderen - recup - trap van boomschijven

G = compostbakken

H = speel- en zithoek

I = pad tussen stapels snoeihout

J = graspad

W = weide voor geitjes

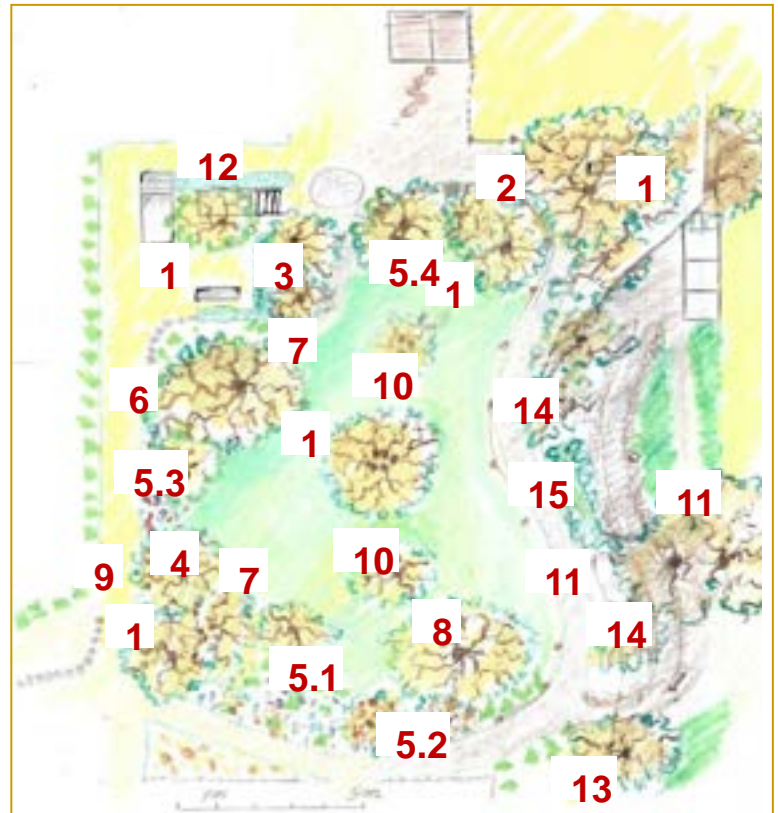
f2 = onder de hulsthaag doorkruipen

f3 = kijken door het raampje in de paalhut

7. Zwarte Els

Bomen en struiken

- 1 = *Alnus glutinosus* - zwarte els - soms meerstammig (f1)
- 2 = *Crataegus monogyna* - eenstijlige meidoorn
- 3 = *Viburnum opulus* - Gelderse roos
- 4 = *Viburnum carlecephalum*
- 5 = roos: 5.1 *Rosa 'Cera'*, 5.2 *Rosa 'Pink Robin'*
5.3 *Rosa moyesii 'Nevada'* en 5.4 *Rosa alba 'Semi Plena'*
- 6 = appelaar - halfstam - 'Boscoop'
- 7 = *Ribes sanguineum* en *Ribes odoratum* (f3)
- 8 = *Davidii involucrata* (f2) - vaantjesboom
- 9 = *Euonymus europaeus 'Red Cascade'* - kardinaalsmuts
- 10 = *Cornus alba* - rode kornoelje
- 11 = *Fraxinus excelsior* - es
- 12 = *Ilex aquifolium* – hulsthaag
- 13 = *Viburnum bodnantense 'Down'*
- 14 = *Prunus* (?)

7. Zwarte Els

Aan de zuid- en westkant staan ruigtekruiden in de zon als afsluiter van het bosje :

Aster sps. – astersoorten ** (f1)

*Darmera peltata** – schildblad

*Eupatorium cannabinum**** - koninginnenkruid

Eupatorium maculatum 'Album'*

Eupatorium maculatum 'Atropurpureum'* (f4)

Eupatorium maculatum 'Purple Bush'*

Filipendula ulmaria - moerasspirea***

Lamium album - witte dovenetel ***(f2)

Lysimachia ciliata - wederik*

Lythrum salicaria - grote kattestaart **

Malva sylvestris - groot kaasjeskruid **

Myrrhis odorata - Roomse kervel **

Persicaria amplexicaula 'Speciosa' - **

duizendknoop

Telekia speciosa – koeienoog *(f3)

* = weinig planten van deze soort

** =matig

*** = veel

7. Zwarte Els

Verspreid in de kruidlaag in de halfschaduw van het bosje groeien:

- Anemona nemerosa* - bosanemoon ***
- Campanula trachelium* - ruig klokje *
- Dryopteris filix-mas* - mannetjesvaren *
- Geranium phaeum* - donkere ooievaarsbek **
- Glechoma hederacea* - hondsdraf ***
- Helleborus foetidus* - stinkend nieskruid (f1) **
- Lamium orvale* - rode dovenetel (f3) *
- Myosotis sylvatica* – bos-vergeet-mij-nietje ***
- Primula eliator* - slanke sleutelbloem *
- Sanicula europea* - heelkruid **
- Silene dioica* - dagkoekoeksbloem (f2) **
- Viola reichenbachiana* - donkersporig bosviooltje **

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

7. Zwarte Els

Onder de bomen en aan de noordzijde van dit stukje tuin, groeien planten in volle schaduw. Een aantal komen voor als groep. Deze planten zijn flinke bodembedekkers.

Epimedium perralchium - elfenbloem (f2) **

Geranium macrorrhizum - rotsooievaarsbek (f1) **

Lamium album - witte dovenetel ***

Symphytum grandiflorum - Oosterse smeerwortel ***

Trachystemon orientalis - orientals komkommerkruid (f3) ***

Urtica dioica - grote brandnetel - we gebruiken die in plaats van spinazie – ook goed voor rupsen van vele vlindersoorten

Vinca minor - kleine maagdenpalm (f4) **

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

7. Zwarte Els

De vele bloembollen staan overal verspreid:

Arum maculatum - gevlekte aronskelk - rode, giftige bessen *

Crocsmia lucifer (aan de randen in de zon) - rode crocsmia *

Dracunculus vulgaris - drakenaronskelk met rotte geur (f2 en (3) **

Galanthus nivalis – sneeuwkllokje ***

Narcissus 'Mount Hood' **

Narcissus tazetta 'Geranium' *

Narcissus triandrus 'Thalia' (f1) *

* = weinig planten van deze soort

** =matig

*** = veel

De drakenaronskelk is een grote, stevige plant met mooi gemarmerd en ingesneden blad. De grote, fluweelrode bloemen zijn prachtig maar met een rotte geur. Daarom werden ze naar hier verbannen. (f2 en f3)

7. Zwarte Els

Beheer:

In de lente wieden we ongewenste planten wegens hun woekerende eigenschap: schijnaardbei, gele dovenetel, klein springzaad, ...

Zaailingen van bomen trek ik uit, vooral es. Indien deze te groot zijn dan knip ze in de grond af met mijn oude takkenschaar. Zo verstoort ik de bodem bijna niet.

Sterk bodem bedekkende planten houden we op hun plaats en gedeelten ervan verwijderen we, zoals brandnetel en oriëntaals komkommerkruid (*f2*). De bovenlaag van de grond wordt al zeer luchtig door het vallend blad zodat ik brandnetels die oppervlakkig groeien, gemakkelijk kan uittrekken. Stengels van meerjarige planten worden na de winter opgeruimd. We breken ze kapot en laten ze ter plaatse liggen.

Sommige struiken worden wat gesnoeid.

Het houtsnipperpad tussen 'Els' en 'Es' wordt regelmatig aangevuld met verse houtsnippers en vrijgehouden van overgroeïende planten. Het is vooral de grote smeewortel die te fel uitgroeit. Het graspad aan de linkerkant wordt om de twee weken gemaaid.

7. Zwarte Els

De appelaar (Boskoop) krijgt op vele takken kankerplekken. Die sterven dan af en worden afgezaagd. Zo ontstaat dan een grillige vorm. Nu wordt hij de 'Olifantenboom' genoemd. Toch draagt hij nog veel vruchten.

7. Zwarte Els

Paalhut

Onze Amerikaanse eik werd te groot: hij overschaduwde de aangrenzende graasweide en de bessenkooi. Het blad was moeilijk te composteren omdat de boom niet inheems is. Daarom lieten we om hem omzagen. Maar onze kleinkinderen wilden dat ik op de takken een boomhut bouwde. Volgens mij veel te hoog en dus te gevaarlijk. We besloten om een paalhut te bouwen.

We deden dit samen met de kleinkinderen en gebruikten zoveel mogelijk recuperatiemateriaal :

-voor het geraamte en het dak hanteerden we nog bruikbare balken en dakbedekking van het oude geitenstalletje.

- de wanden werden gemaakt van halfronde eiken planken van een houtzagerij (dossen genoemd). Op dunne takjes bracht ik kippengaas aan. Na een jaar smeerden we hierop twee lagen leem. Die werd door de kleinkinderen opgegraven in de geitenweide en gemengd met stro en water zoals we dat zagen in Bokrijk.

- we maaiden rietstengels langs een beek in de buurt. Hiervan maakte we bussels die op het dak werden gelegd. Later werden deze vervagen door een mat gemaakt van dunne takjes.

- de trap is gemaakt met bewaarde boomschijven

als deurtje en raampje hebben we onderdelen van een oude bakoven gebruikt.

Restjes verf, al dan niet gemengd, konden dienen om de afspanning wat kleur te geven. Dat werden dan reuzenkleurpotloden en ook de kabouterijtjes kregen een snuit van verfstreepjes.

7. Zwarte Els

Paalhut

Voor onze enige kleindochter kwamen er zeven kabouters bij, gemaakt van dikke takken op een metalen stang die in de grond kan worden gestoken. In de grote ketel wordt heksensoep gemaakt.

De hut is voor ons ook een aangenaam zitje om de vogels in de tuin te observeren. Een winterkoninkje bouwt regelmatig zijn nest in de nok. Dit deed een merel hem na.

7. Zwarte Els

Paalhut

Zithoekje:

Om in de paalhut te komen, maakte ik een trap met schijven van de omgezaagde Amerikaanse eik. Na acht jaar werden deze schijven rot en te glad. Daarom vervingen we ze door het trapje van de glijbaan (wederom recuperatie). In eenzelfde beweging timmerden we er een buitenterrasje bij zodat dit ook een aangenaam zithoekje wordt met een mooi zicht op de tuin en een observatieplaats om naar vogels te kijken.

8. Treures

We vervolgen onze wandeling langs de bessenkooi en volgen het graspad. We passeren de treures

Ik heb jaren geleden meerdere scheuten van een treures geënt op jonge essen die in onze tuin uit zaad gegroeid waren. Enkele ervan gaf ik weg. De enten nam ik van een over een fietspad hangende treures bij een buur.

Deze treures had enige jaren geleden last van een ziekte. Ik dacht aan de essentaksterfte. Hij liet inderdaad heel wat takken afsterven. Onze gewone essen hadden er geen last van. Ondertussen vallen er nog regelmatig takken af, maar hij herstelt zich steeds tamelijk goed.

Langs de kant van de weide worden de takken door de geiten ingekort. Ze smullen ook graag van de zaden.

8. Treures

Evolutie

In het gedeelte tot aan de bessenkooi, stonden fruitbomen: peer 'Saint Remy', sterappel en een pruimelaar. Vijf jaar geleden werden de peer en appel geveld: teveel werk om al ons fruit te verwerken. De pruimelaar sterft stilaan af. Ik heb hem sterk ingekort en er groeien nieuwe jonge scheuten, maar de stam begint onderaan te rotten. Dat vindt de bonte specht dan weer goed.

Het gedeelte voorbij de bessenkooi werd afgenomen van de grasweide. Het wordt een gevarieerde struikengordel.

Enkele knotwilgen werden omgezaagd. Zij vroegen teveel onderhoud. Nu staan er hier nog twee en drie achteraan.

Langs de linkerzijde heb ik verschillende struiken geplant als windscherm. Ook soorten ruigtekruiden, afkomstig uit onze tuin, kregen er een plaatsje. De brandnetels op de strook naast het veld tieren zeer weelderig omdat de boer naast ons nogal kwistig met meststoffen strooit. Ze proberen tot in onze tuin door te dringen.

Dit deel is nog volop in evolutie. De grassen worden niet gemaaid. In de winter liggen ze plat op elkaar en in de volgende lentes zullen ze opnieuw doorgroeien tot ze volledig overschaduwd zijn.

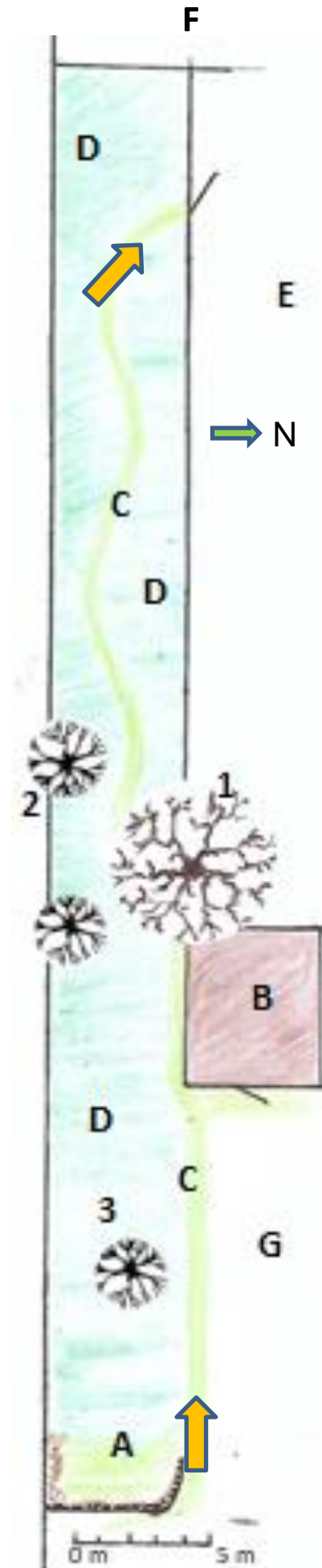

- 1 = *Fraxinus excelsior* 'Pendula'- treures
- 2 = *Salix alba* - knotwilg schietwilg
- 3 = pruim
- A = zithoekje
- B = bessenkooi
- C = graspad
- D = struikgewas
- E = grasweide
- F = hooiweide
- G = 'Els'

opp bosje treures:
ca 410 m²

40 m

15 m

8. Treures

Evolutie deel 1

Deel 1 is een smalle strook van 6m op 15 m tot aan de treures.

Bomen in het eerste deel:

*Crataegus monogyna** - twee eenstijlige meidoorns

Crataegus schraderiana (f3) - Griekse meidoorn

*Sorbus aucuparia** - lijsterbes

Struiken in het eerste deel:

Euonymus europaeus 'Red Cascade'* - kardinaalsmuts

Lonicera xylostemum - rode kamperfoelie

*Ribes odoratum** - gele ribes

Rosa rubiginosa - egelantier

*Stephanandra tanakai** - kransspirea

Ruigtekruiden:

*Dryopteris felix mas** - mannetjesvaren

*Eupatorium cannabinum** - koninginnenkruid

*Foeniculum vulgare** - venkel

*Geranium macrorrhizum** - rotsgeranium

*Knautia gigantea** - reuze beemdtkroon

*Lytrum salicaria** - kattenstaart

Persicaria amplexicaula 'Speciosa'* - duizendknoop

*Phlomis russeliana** - brandkruid

*Sedum spectabile** - hemelsleutel

*Silene dioica** - dagkoekoeksbloem

*Urtica dioica** - brandnetel - is hier ongewenst

Bloembollen:

Crocus flavus

- uit eigen tuin

Van veel soorten staan er meerdere exemplaren.

Heel wat soorten zaaien zich uit.

Rode kamperfoelie (f1 en f2), een lage struik die hogere beplanting goed afsluit.

Gewild door soorten insecten en vogels.

8. Treures

Evolutie van deel 1

Foto 1: winter 2016 - 2017:

Aanplant van struiken en meidoorns. Onder de afgezaagde bomen stond weinig gras. De bodem werd verder bedekt met tuinresten. Schijven van afgezaagde appelaar op ijzeren stang zorgen enkele jaren voor wat reliëf.

Foto 2: zomer 2017:

Tussen de struiken werd het gras voor de laatste maal gemaaid. Achteraan: de pruimelaar krijgt nieuwe scheuten maar de rotting onderaan gaat verder.

Foto 3: *Cynaria cardunculus* - kardoen

Een prachtige en stevige plant. Spijtig dat de woelmuizen de wortels zo graag eten. Daarom zaai ik regelmatig nieuwe planten.

Foto 4: zomer 2021:

De meidoorn is aardig gegroeid (= op foto bovenhoek linkerkant), ook de struiken op de achtergrond en ruigtekruiden waaronder *Cephalaria gigantea*

8. Treures

Evolutie van deel 2

Dit lang en smal gedeelte voorbij de bessenkooi werd in de winter van 2020 - 2021 aangeplant. Dankzij de natte zomer groeiden de aangeplante struikjes (bosplantsoen) zeer goed. Ik heb het gras tussen de struikjes laten groeien, maar merk nu dat sommige berberis struikjes verstikt zijn. Om de twee weken maai ik een kronkelig wandelpad van twee maai breedtes.

Het is de bedoeling dat ik hier een gesloten houtkant krijg als windscherm.

Aangeplante struiken in gedeelte voorbij serre 2020

- Berberis vulgaris* (10) - zuurbes
 - Cornus sanguinea** (5) - rode kornoelje
 - Corylus avellana** (5) - hazelaar
 - Crataegus monogyna** (5) - meidoorn
 - Euonymus europaeus* 'Red Cascade' * (5) - kardinaalsmuts
 - Halesia Carolina** (1) - sneeuwklorkesboom (f1)
 - Lonicera xylosteum* (15) - rode kamperfoelie
 - Malus sylvestris* (3) - wilde appel
 - Prunus cerasifera* (2) - kerspruim
 - Rhamnus cathartica* (5) - wegedoorn
 - Sambucus niger** (3) - vlier
 - Spiraea bumalda* * (2) - spierstruik
 - Spiraea vanhouttei* *(5) - spierstruik
 - Viburnum opulus* (5) - gelderse roos
- * uit eigen tuin

De vlier is een vlotte groeier, daarom wordt hij hier vooral gebruikt als wijker. Een wijker moet dan de plaats ruimen voor de tragere groeiers. Dat zijn dan de blijvers. Zo verkrijgt je vlotter een gesloten begroeiing. Dit is een systeem dat ik veel toegepast heb bij de aanleg van onze tuin.

8. Treures

Onderhoud

Het onderhoud is zeer beperkt: om de veertien dagen maai ik het graspad.

De treures moet regelmatig teruggesnoeid worden omdat de takken over de bessenkooi hangen.

Er staan nog drie knotwilgen. De takken worden om de zes jaar afgezaagd. Dikke takken zijn bestemd voor brandhout en van de dunne twijgen maak ik bussels die als windscherm dienen.

Deel één is al goed geëvolueerd. De ruigtekruiden verdringen de groei van het gras. Onder de struiken maaien hoeft niet. Later zullen enkele struiken die te dicht bijeen staan, verplant worden en zal er wat moeten gesnoeid worden.

Brandnetel en kleeftkruid die vanuit het veld binnendringen verwijder ik zoveel mogelijk. Dat werkje keert ieder jaar weer. In februari verwijder ik de stengels van de ruigtekruiden. Na hakselen komen de resten terug onder de struiken.

De nieuwe aanplant:
winter en eerste
zomerbeeld: *f1 en f2*
Kaardenbol (*f3*)

8. Treures

De kleinkinderen hadden in het tweede deel een diepe put gegraven om zuivere leem te zoeken om op de zijkanten van hun paalhut te strijken. Ik heb de put later opnieuw gevuld en in de naakte grond verschillende soorten eenjarige bloemen gezaaid wat in de zomer van 2021 een zeer kleurrijk beeld opleverde. Ondertussen zijn de grassen door alles heen gegroeid.

Eenjarigen passen niet zo goed in onze tuin omdat je dan steeds opnieuw de grond moet verstoren en opnieuw zaaien of de gevallen zaden kunnen kiemen en opnieuw groeien.

Eenjarige planten vormen een goede overgang om van naakte grond over te gaan naar grasland, borders, ...En ze zijn zeer kleurrijk.

Door de permanente grondbedekking (met planten) komen er weinig eenjarigen voor in onze tuin.

8. Treures

Mijmerhoekje

Van wilgentakken maakten we bussels en vlechtwerk, ook de dikkere takken gebruikten we. Zo ontstond een gezellig en intiem mijmerhoekje.

Geecupereerde stoelen en een tafeltje van de afgezaagde perelaar zorgen voor een gezellig zithoeje. Op het tafeltje liggen dikke bessen van de *Crataegus pinatifida* 'Big Golden Star'.

Op de achtergrond: het maïsveld van de burens.

Bessenkooi

Evolutie

Heel vlug heb ik rode trosbesjes gekweekt met gekregen stekken van een oom. Ik plantte een lange rij. Terwijl ik een cursus wijn maken volgde in een tuinbouwschool, leerde ik tijdens een workshop hoe bessenstruiken snoeien. Dat ging zeer goed en de struikjes groeiden welig.

Maar de vogels en vooral merels waren er eveneens verzot op. Daarom werden er netten overgespannen. Vogels kwamen erin vast te zitten, evenals de kuikens van de loopeendjes die vrij in de tuin mochten rondlopen.

In 2009 kreeg ik van een buur, die fruitkweker was, heel wat houten palen (spijtig genoeg geïmpregneerd). Daarmee bouwde ik een bessenkooi. Ik spande langs de zijkanten volièredraad en bovenop legde ik de netten. Bij de eerste sneeuwwinter scheurden de netten onder het gewicht van de sneeuw. Daarom maakte ik een zadeldak met ook hier volièredraad.

De laatste jaren hebben we het aantal struiken sterk verminderd. In de plaats ervan kwamen drie minikerselaars. Nu laat ik er al eens pompoenen groeien.

Als er geen rijpe besjes hangen, staat de deur open.

Bessenkooi

Wat staat nu nog in de bessenkooi:

- rode trosbes - twee soorten (2)
- witte trosbes (2)
- cassisbes (1)
- josta (1) (= *aantal*)
- rode kruisbes (1)
- kers op Gisella onderstam: 'Bigareau blanc', 'Lapins' en 'Kordia'.

Het is niet eenvoudig om de juiste bestuiver te vinden voor een fruitboom. Bigareau blanc is zelfbestuivend en bestuiver voor de andere die mekaar ook onderling bestuiven, verzekerde men ons. Op het internet vind ik het omgekeerde: Lapins en Kordia zijn zelfbestuivend en Kordia bestuift Bigareau blanc.

- We kozen nu voor minikers omdat ze beter beveiligd zijn tegen vogels in de bessenkooi en omdat deze niet zo diep wortelen. Grote kerselaars gingen na 10 à 15 jaar kapot op onze winternatte grond.
- Drie blauwe bessenstruiken gingen na twee droge zomers volledig kapot. Ik had nochtans grote plantgaten gegraven en enkele kruiwagens bladcompost gebruikt.

Ander klein fruit:

- Actinidia arguta 'Issai' - kiwibes
- frambozen: zomer- en herfstframbozen
- bosaardbeien
- braambes: we hadden een doornloze braamsoort. Deze groeide geweldig en droeg veel bessen. De vogels snoepten er ook van en zaaiden zo overal in de tuin wilde bramen. Daarom werd hij geroid.

Bessenkooi

Ribes nigrum: zwarte bes, ook wel cassisbes genoemd. Lekker om er zelf cassislikeur mee te maken wat een fris aperitief vormt met koele, witte wijn. Snoeiwijze van zwarte bes en josta: oudere, sterk vertakte twijgen tot de grond wegnemen en nieuwe eenjarige scheuten laten doorgroeien en wat overbodige takken weghalen. Dit is een winterwerkje.

Ribes 'Josta Berry' is een kruising tussen kruisbes en zwarte bes. De bessen zijn dikker en ongelijk rijp. De snoeiwijze van de struiken is dezelfde als die van *Ribes nigrum*

Ribes uva - crispa: kruisbes - ook stekelbes genoemd.

Vroegere soorten hadden regelmatig last van meeldauw: een witte schimmel die de bessen bedekt. Deze huidige soort is resistent tegen meeldauw.

De struik moet open gesnoeid worden omwille van de stekels zodat plukken gemakkelijker wordt.

Bessenkooi

Snoei trosbessen rode en witte

Gesteltak: 3 tot 5 per jonge struik.

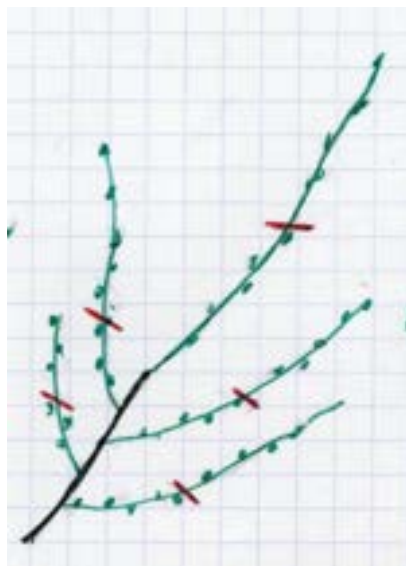
1^e jaar

1. ledere gesteltak
Inkorten tot op 2/3

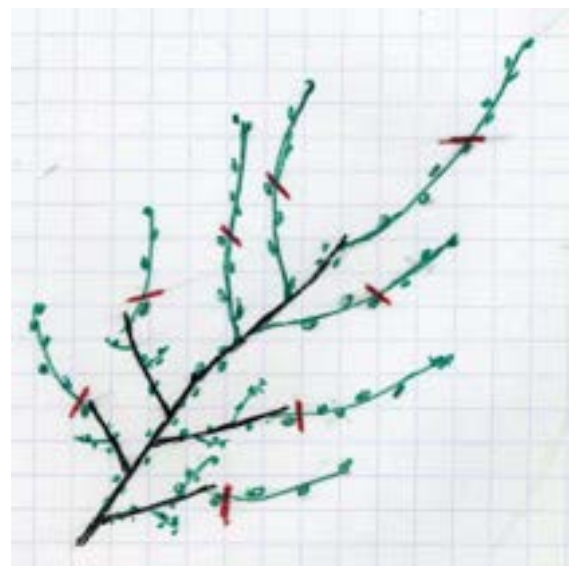
2^e jaar

1. Verlenging op gesteltak
inkorten tot op 2/3
2. Nieuwe zijtakken inkorten
tot 10 cm

3^e jaar

1. idem
2. idem
3. kortlot behouden en scheuten op
2-jarige zijtak tot op 1 cm inkorten

Na enkele jaren: oude takken tot tegen de grond wegnippen en jonge gesteltakken behouden. Dat doe ik tijdens de pluk

Bessenkooi

- Frambozen: zomer- en herfstframbozen - rode, gele en oranje soorten. Deze staan in een rij naast de bessenkooi tussen twee rijen gespannen draden. De vogels lusten ze niet, gelukkig maar. Om uitlopers te vermijden zijn ze langs beide zijden omgeven door betonnen platen van 40 cm hoog.
- Snoei zomerframbozen: alle stengels die bessen droegen, knip ik tot tegen de grond af. Van de nieuwe eenjarige scheuten behoud ik alleen de sterkste. De toppen worden ingekort.
- Snoei herfstframbozen: alle stengels tot tegen de grond afknippen.

Foto:

- links: opkomende herfstframbozen
- rechts: zomerframbozen met eenjarige en opkomende scheuten

Bessenkooi

Bosaardbeitjes: ze staan overal verspreid in de tuin.

Het is een goede bodembedekker in de schaduw. Zij hebben minder last van slakken dan de cultivarsoorten.

De bosaardbei is gemakkelijk te verwarren met de scihijnaardbei die gele bloempjes heeft in de lente en bolvormige vruchtjes die aan de binnenkant wit zijn. Deze zaaien zich sterk uit en vormen lange bovengrondse uitlopers.

Actinidia arguta 'Issai' - kiwibes Deze soort is eenhuizig en bestuift zichzelf.

Hij staat tegen de paalhut. Hij is zeer winterhard maar bij vorst in de late lente bevroren de jonge scheuten zodat we dan geen bessen hebben.

Het is een klimmer die sterk moet gesnoeid worden. De bessen zijn zeer lekker en rijp in oktober. De gladde schil kan mee opgegeten worden. Bij rijpheid blijven ze groen.

Onderhoud

- In de winter wordt er gesnoeid. Alle soorten hebben een eigen snoeiwijze nodig. Tijdens het plukken zal ik al eens een oudere tak volledig wegknippen. Zo kunnen nieuwe scheuten gemakkelijker groeien
- Omdat trosbessen nogal oppervlakkig wortelen en graag vochtige grond hebben, bedek ik de bodem in de bessenkooi met het snoeihout van de haag dat langzaam afbreekt. Dat is dan voeding voor de planten en de bodem is zo beschermt tegen uitdroging. Daardoor is er minder wiewerk.

Wat doen we met dit klein fruit?

- Zoveel mogelijk vers opeten. Het teveel aan trosbessen en frambozen gaat, met wat suiker erop gestrooid, in lege botervlootjes de diepvriezer in. Lekker als dessert in de winter!
- Een deel wordt verwerkt tot confituur.
- Vroeger maakten we er heel wat soorten wijn van samen met ander fruit.
- Sap eruit persen (bv. met neteldoek) en met suiker door koken indikken als basis voor een bessenlimonade.

9. weide

Evolutie 2

In de weide staan enkele bomen waaronder een grote eik die zeer breed uitgroeit. De eikels ervan worden door de geitjes opgegeten. Ook gaaien en bosduiven komen er op af. Zo verhinderen ze dat er teveel jonge eiken zouden groeien.

-Alle bomen, en zeker fruitbomen, moeten zeer goed beschermd worden tegen de vraat van de geiten. De schors van de oudere eik en zwarte

Aan de linkerkzijde had ik in overleg met de eigenaar van de weide ernaast een rij knotwilgen geplant voor brandhout. Maar toen die weide later werd omgeploegd, hinderden de overhangende takken de tractoren.

Zo moest er regelmatig bijgeknipt worden. Dat bij snoeien bracht vele werk mee. Enkele wilgen overschaduwden de hooiweide en daarom begonnen we er een paar te elimineren. Zo kregen de gras- en hooiweide ook meer zon. De afgezaagde knotten dienen als speeltuig voor de geiten.

Twee kerselaars leverden na twintig jaar nog steeds geen kersen. De rassen werden gekozen om elkaar te bestuiven, niet dus! Daarom heb ik ze omgezaagd.

9. weide

Onderhoud

De weide vraagt weinig onderhoud. De geiten grazen ze kort. Ze eten vooral de topjes van de grassen zodat er een egaal grasveld overblijft.

- Molshopen: die komen zeer veel voor. Bij droog weer is het gemakkelijk om ze open te spreiden, dan helpen de kippen ook. In natte winters is het veel moeilijker. De grond is dan zwaar en kleverig. Toch heb ik liever dat mollen hier hun gang kunnen gaan dan in het kort grasland. Door de vele molshopen is het terrein zeer hobbelig geworden.

- Maaien: de hooiweide wordt eenmaal per jaar gemaaid. Dat is volgens het weer meestal begin juni. Het graspad dat door de weide loopt, maai ik om de veertien dagen. Door het verschil tussen kort en lang gras creëer ik meer structuur en is de weide meer één met de rest van de tuin. Bezoekers volgen steeds op een rijtje dit pad.

- Bemesten: het stalmest van de winter bevat door het hooi veel graszaden. Daarom gebruik ik het om in de winter hier open te spreiden. Bij dit werkje helpen de kippen zeer graag.

- Wilgen knotten is een werkje dat om de zes jaar terug komt. De geitjes houden enorm veel van de fijne wilgentakjes; en niet alleen daarvan. De laaghangende takken van de bomen worden kundig gesnoeid, soms met wat hulp.

9. weide

Beleving

Door de weide is er een groot gedeelte openruimte in onze tuin. Het plezier om de geitjes te zien stoeien is al de moeite waarde om met een zeis het gras te maaien. Dat maaien, vroeg in de ochtend terwijl het gras nog nat is, geeft een rustgevend gevoel. Je hoort dan alleen het gerits van de zeis die telkens een bosje halmen neerlegt.

De geur van hooi is bedwelmend en doet me steeds opnieuw denken aan mijn kindertijd toen we bij mijn dooppeter mee hielpen om het hooi boven de koeienstal op te stapelen en erin konden rollebollen. Dit plezier gunnen we in mineur ook aan onze kleinkinderen

Het maaisel van een bloemenweide zorgt voor een nog intensere geur.

9. weide

Geitjes en schapen

Toen we dit groot stuk grond kochten, besloten we om veel dieren te houden: schapen, geiten, kippen, ganzen, kalkoenen, parelhoenen, ...

We wilden niet alleen groenten en fruit kweken maar ook voorzien in onze eigen vleesvoorziening. Dit naar een idee uit ons eerste tuinboek: 'Leven van het land en niets verspillen' van John Seymour.

Geiten en kalkoenen gingen moeilijk samen. De laatste werden, eens volgroeid, door de geiten in de modder vertrappeld en konden dan moeilijk recht komen. Daarom stopten we de kalkoenenkweek.

Parelhoenders en ganzen kweekten we vooral voor familiale kerstfeestjes .

Tijdens de zomer stond in de wei genoeg gras. Maar schapen eten enorm veel. Ik moest voor wintervoer zorgen: hooi, stro, bieten, pulp,... Na 20 jaar besloten we om geen schapen meer te houden. Het werd ook steeds moeilijker om bij de boeren in de buurt kleine balen stro en hooi te verkrijgen. Ook een scheerder vinden werd steeds moeilijker.

Zo begon ik zelf gras te maaien en te drogen. Een deel van de weide werd omgezet in een bosje. Dan kwam er een verbod om thuis geiten te slachten. We houden nu nog twee geitjes.. De weide kromp verder in en nieuwe bosjes werd aangelegd. Zo hebben we minder werk.

Een lammetje met vervormde bovenlip mag bij de moeder niet zuigen en wordt met de papfles gevoed

Geitjes

9. weide

We kozen tamelijk vlug voor dwerggeitjes. Het zijn lieve en aanhankelijke dieren waar onze kinderen en kleinkinderen enorm veel plezier mee beleefden. De reekleurige genieten mijn voorkeur.

Geiten eten vooral gras, maar nog liever twijgen en bladeren van bomen en struiken, zelfs hun schors. In de winter eten ze vooral hooi. Deze voeding wordt aangevuld met gesnoeide twijgen, soms een handvol geitenkorrels, maar de laatste tijd vooral met verzamelde eikels waar ze verzot op zijn. Ze verwerken veel keukenresten, zelfs bananenschillen (bio).

Ook veel tuinresten komen bij de geitjes terecht, zoals grasmaaisel, snoeihout met blad, ... Brandnetels lusten ze als ze wat gedroogd zijn.

Bomen in de weide worden extra afgeschermd met gaas. De omheining moet goed in orde zijn: ze vinden het kleinste gaatje om in de tuin te kunnen snoepen van de schors van jonge bomen, liefst van fruitbomen, de groenten en nog veel meer.

Voor mijn 70^e verjaardag lieten onze kinderen een afgezaagde kerselaar omvormen tot een uil.

9. weide

Geitjes

Wie dieren houdt moet die ook goed verzorgen. Geiten houden niet van regen en wind. Zeker in de winter hebben ze een tochtvrije en luchtige stal nodig.

Een geit die gaat bevallen zondert zich af van de rest. De geboorte van de kleintjes verloopt bijna altijd zonder hulp. Het eerst geborene staat al op zijn pootjes voor het tweede eraan komt. Meestal hebben ze een tweeling. Een jonge geit heeft soms een eenling. Eens had een geit een vierling. Eenmaal was een keizersnede nodig. Eenmaal bleef een dood geitje in het moederdier. Pas na een week merkten we dit. In beide gevallen was een dierenarts nodig.

Normaal zijn geiten niet zo vlug ziek. Toch hebben we enkele sterfgevallen gehad:

- vergiftiging: door het eten van gedroogd jacobskruiskruid in hun hooi, rododendronbladeren, klimop. We moeten er ook opletten dat ze geen snoeisel krijgen van taxus.
- diarree: dat loopt voor een geit dikwijls slecht af. Een zieke geit wordt dan afgezonderd en krijgt alleen hooi en scheuten van framboos.

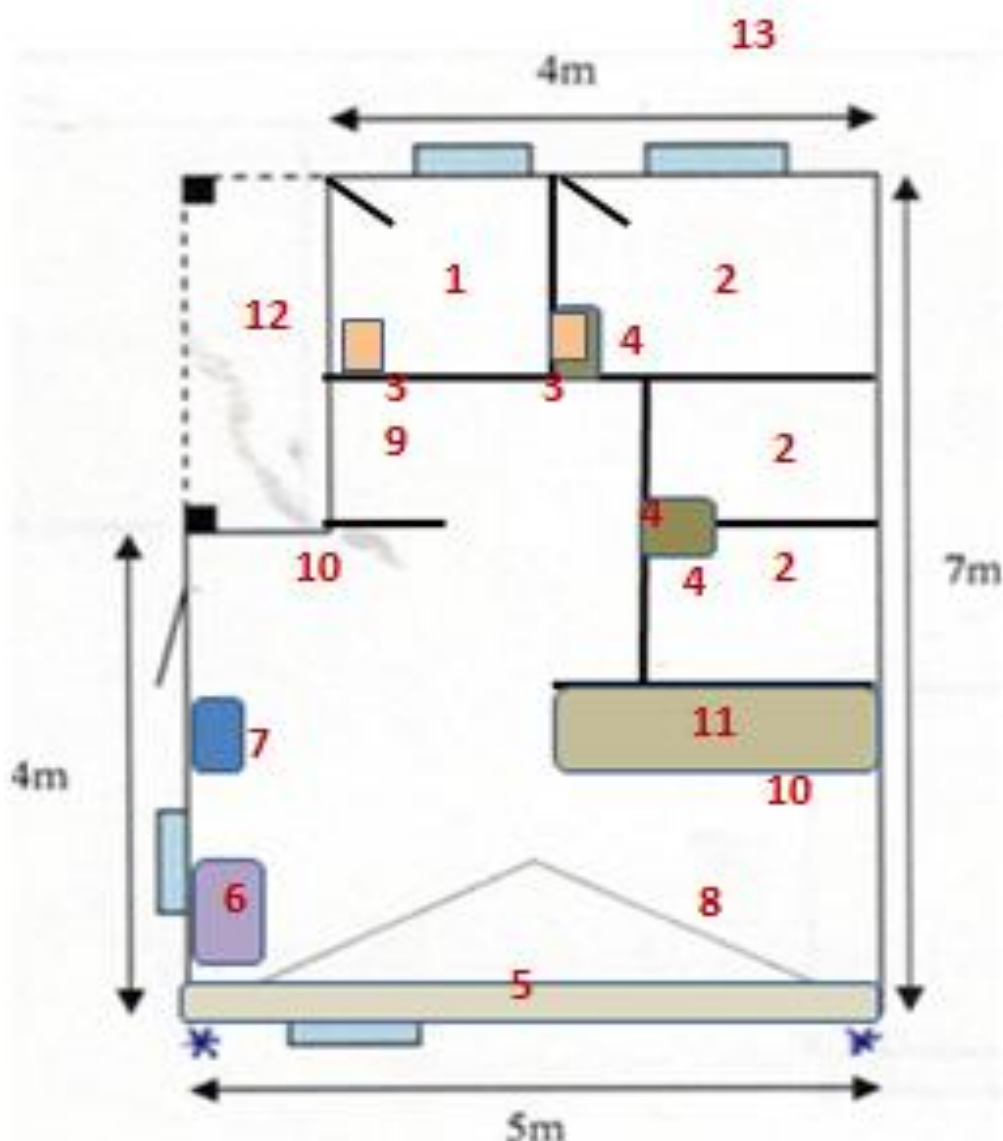

9. weide

Geitjes

Stal en tuinberging

- 1 = kippen
- 2 = geitjes
- 3 = legnesten kippen
- 4 = ruif met eetbak eronder
- 5 = schabben
- 6 = werktafel
- 7 = waterkraan en spoelbak
- 8 = kruitwagens - grasmaaier
- 9 = opslag voer kippen
- 10 = tuingeredschap aan de wand
- 11 = hooiberging
- 12 overdekt zithoekje
- 13 = weide

In 2012 lieten we een nieuwe stal voor de kippen en geiten bouwen met voldoende berging voor hooi en tuingerief.

De afscheidingen tussen geiten en kippen en de afsluiting vooraan kunnen allen open om gemakkelijker te kunnen uitmesten,.

De constructie bestaat uit eiken hoekpalen en thermowood slidings. We hebben water en elektriciteit voorzien. Onder het zadeldak is nog ruimte voor allerlei opslag.

Nog bruikbare planken en balken van de oude stal gebruikten we voor de paalhut.

De stal is zo ingericht dat een geit die moet werpen een afgesloten gedeelte krijgt.

Geiten hebben een strenge hiërarchie. Daarom zijn er verschillende ruiven met hooi voorzien. Er staat een voederbak onder zodat ze minder hooi morsen.

Vroeger gebruikte ik stro als strooisel, nu zijn dat houtschilfers aangevuld met minderwaardig hooi,. In de herfst strooien we droge bladeren, vleugeltjes van de linde, droge en gehakselde plantenstengels.

9. weide

Geitjes

Beleving

Kinderen, kleinkinderen, wij en bezoekers beleven heel veel plezier aan onze geitjes. Door hun dartele sprongen, speels met de hoorns naar mekaar uithalen, hun afhankelijkheid... boeien ze groot en klein.

Wij hebben zelf thuis geitjes geslacht. Om dit op een waardige manier te doen is wat kennis en ervaring vereist. Dat leerde ik van mijn vader en die van zijn vader en die... We hebben dan lekker vlees dat op een biologische wijze gekweekt werd. Veel vlees eten we niet, maar wie vlees eet moet er tegen kunnen dat een dier geslacht wordt en dat op een manier die respect betoont voor elk leven. Door thuis te slachten ervaren de dieren geen stress. Nu het thuis slachten verboden is, zijn we er mee gestopt.

Nu moeten alle geiten geregistreerd worden en krijgen ze in beide oren een label met nummer.

Geitje Ster (gecastreerd bokje) werd geboren met een keizersnede. De moeder stierf bij deze ingreep en hij werd opgevoed met flessenmelk. Daardoor werd hij extra afhankelijk en een goede speelkameraad voor de kleinkinderen.

KIPPEN IN ONZE TUIN

KIPPEN IN ONZE TUIN

Momenteel hebben we vijf kippen: drie Zilverbrakels, één Blue de Landes en één kruising ervan.

- Blue de Landes: deze soort houden we al zeer lang. Het is een zeer goede legkip en rustig. Ze legt bruine eieren.

- Zilverbrakel: nu hebben we een haan en twee hennen van deze soort. Gekregen van een vriend en eigen broedsel. Ze zijn zeer rustig. Ze leggen witte eieren. We hebben nu en vroeger een kruising gehad van Blue de Landes met Zilverbrakel. Deze worden zeer oud en blijven lange tijd eieren leggen, alhoewel dat met de leeftijd verminderd. Eentje werd tien jaar.

- Deze vier hennen leggen teveel eieren voor ons. Maar we kunnen er regelmatig anderen mee plezieren. Kippen houden na de rui in de herfst een legstop. Daarom vriezen we een teveel aan eieren in. Dat doen we per vier of zes. De eieren worden uit de schaal in herbruikbare botervlootjes gedaan. Daarmee kunnen we later een omelet of cake bakken.

- We houden ook graag een haan. De zilverbrakel haan kraait zeer mooi. Resten gooien we dichtst bij de haan, dan kan hij zijn hennen lokken en kan hij scoren. Hij zorgt er ook voor dat de kippen onder elkaar minder kibbelen.

KIPPEN IN ONZE TUIN

Voor de kippen heb ik in het stalletje een apart hok ingericht.

De eet- en drinkbak staan niet in het hok. Door hun kopje door het draadwerk te steken kunnen ze drinken en eten. Zo wordt minder meel verspild.

- De slaapstokken hangen hoger dan de legnesten, anders gaan ze in de nesten slapen. De slaapstokken kan ik omhoog zetten zodat het reinigen van het hok gemakkelijk is.
- De legnesten heb ik zo ingericht zodat we eieren kunnen rapen langs een luikje aan de buitenkant. In de nesten legen we stro of gedroogd gazonmaaisel.
- Als voeding krijgen ze biomeel, soms al eens afgewisseld met gemengde granen voor scharrelkippen. Keukenresten komen in de eetbakken van de geitjes en wat deze niet lusten, dat eten de kippen wel op.

KIPPEN IN ONZE TUIN

Vroegere kippen:

- Araucana : ooit speciaal gekocht voor hun blauwe eitjes. Maar ze vlogen als fazanten en bleven niet binnen hun omheining. Hetzelfde met Brabanters. Daarom zijn we gestopt met deze rassen.
- Mechelse koekoek hielden we alleen als vleeskip. Ik kocht kuikens, liet eieren uitbroeden in een broedmachine of door broedse hennen
- Sussex hielden we ook als legkip, maar ze leverden ook lekker vlees.
- Chinese zijdehoentjes (*f1*) en Cochin krielen (*f2*) hadden we ook als sierkipjes. Spijtig genoeg leefden ze niet zo lang. Het zijn zeer tamme kippen. Krielhennen zijn elk jaar broeds. Het zijn vaste broeders en goede klokhennen

KIPPEN IN ONZE TUIN

Ganzen en parelhoenders kweekten voor het familiaal kerstfeest. Ik kocht ze steeds als jong kuiken.

Ganzen zijn echte lawaaimakers en ook goede wakers. Ze eten veel gras maar aan de achterkant komt er veel terug uit. Dat doen ze dan nog liefst aan het poortje.

De Indische loopeendjes verbleven buiten de weide. (zie - 'plaagdiertjes in onze tuin')

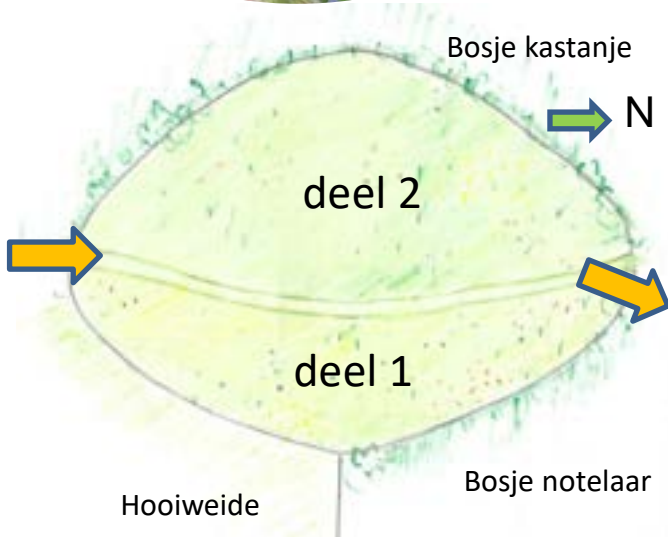
Parelhoenders kunnen ook wat kabaal maken. Zij zijn niet zo tam als ganzen of kippen. Ze overnachten liefst in de bomen en struiken naast de weide.

10. Bloemenweide

Na weer een poortje openen en sluiten komen we in de bloemenweide.

Evolutie van deel 1:

In 1998 besloten we om geen schapen meer te houden. Een deel van de weide vormde ik om tot een bloemenweide in een ellipsvorm. Het maaisel wordt hooi en dient als voeder voor de geiten. In de Alpen zagen we dat de koeien alleen hooi krijgen van graslanden die vol bloemen staan, buitengewoon prachtig!

Een pad verdeelt de ellipsvorm in twee: deel één is een bloemenweide en deel twee een hooiweide.

Deel één (50 m²) werd volledig afgeplagd (*f2*), dat was een zwaar werk. Bij afplaggen verwijder ik met een spa 10 cm dikke graszoden. Zo werd de meest voedselrijke zone afgegraven. De zoden stapelde ik omgekeerd op elkaar en zo verteerde het gras. Daarna werd dit stuk gefreesd (*f2*). Zaai voor een bloemenweide zaaide ik in naakte grond. Ik koos een mengsel dat geschikt is voor onze bodem. Er zaten ook graszaden tussen, maar dat was overbodig omdat gras zichzelf zaait.

Bloemenweidemengsels die nu verkocht worden bevatten alleen bloemenzaden. Ik deed er ook een beetje zaden van éénjarige bij om in het eerste jaar bloei te hebben. Bij het ontkiemen van de zaden kwam er vooral kruipende boterbloem te voorschijn. Dat werd dus zwaar wiewerk. De samenstelling van de bloemenrijkdom veranderde in de loop der jaren. Margrietten verdwenen en moerasrolklaver breidde uit. De laatste jaren (steeds drogere zomers) gebeurt het omgekeerde.

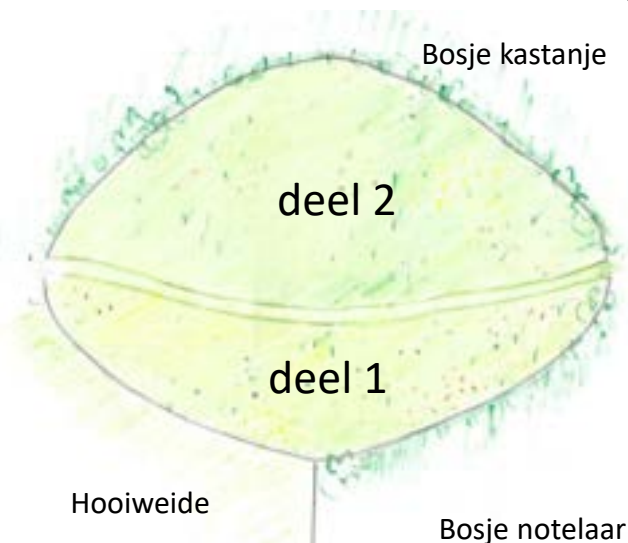
Ik plantte er ook een 50-tal pinksterbloemen (*f1*) in. Die redde ik uit een omgeploegde, natte weide. Ze verdwenen één na een maar nu komen ze terug (reeds 20 plantjes).

10. Bloemenweide

Evolutie van deel 1:

Omdat er steeds minder bloei kwam zaaide ik zelf margriet, sint janskruid, weidegeranium en wilde peen in bakjes. Ik plantte ze in oktober in de kort gemaaide bloemenweide en nu zaaien ze zich spontaan verder uit. Ook wilde marjolein zaait zich uit. Door het plaggen blijft de groei van de planten in deel één kleiner dan in deel twee omdat het nog steeds voedselarmmer is en dus beter voor weidebloemen. Hier valt ook minder blad vanuit het bosje

10. Bloemenweide

Soorten vaste planten vooral in deel 1:

- Allium vineale** - kraailook tussen gras (f3)
 - Cardamine pratensis*** - pinksterbloem (f1)
 - Geranium pratense** - beemdooievaarsbek (f4)
 - Leucanthemum vulgare**** - margriet (f7)
 - Hieracium Aurantiacum*** - oranje havikskruid (f2)
 - Hypericum perforatum*** - st- janskruid (f5)
 - Hypochaeris radicata*** - gewoon biggenkruid (f6)
 - Lotus uliginosus** - moerasrolklaver
 - Malva moschata** - muskuskaasjeskruid
 - Oreganum vulgare*** - marjolein
 - Ranunculus acris**** - scherpe boterbloem
 - Rumex acetosa**** - zuring
 - Senecia jacobaea** - jacobskruiskruid -wordt gewied.
- * = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

10. Bloemenweide

Evolutie van deel 2

Het gras groeide hier welig en de bloemen veel minder. Daarom heb ik in een W-vorm (*f3*) een strook diep omgespit om de armere grond naar boven te brengen. Hierin zaaide en plantte ik bloemen. Ze verspreiden zich naar de rest van dit deel. Vooral de ruigteplanten doen het goed en sommige soorten komen hier spontaan. Spijtig genoeg hoort ook de brandnetel daarbij. Dit deel kan ik een maand vroeger maaien dan deel 2. Bij het maaien moet ik opletten dat er geen sap van de berenklauw op mijn handen of benen spat. Dat geeft bij mij door inwerking van de zonnestralen brandwonden die pas na een dag zicht- en voelbaar zijn.

10. Bloemenweide

Vaste planten vooral in deel 2:

*Inula helenium** - Griekse alant (f2)

*Heracleum sphondilium**** - berenklauw

*Leucanthemum maximum*** - reuzenmargriet

*Oenothera erythrosepala*** - grote teunisbloem (f1)

*Malva sylvestris*** - groot kaasjeskruid (f4)

Persicaria amplexicaula 'Superba' ** - duizendknoop

Tanacetum vulgare ** - boerenwormkruid (f3)

*Telekia speciosa*** - koeienoog

*Urtica dioica***

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

10. Bloemenweide

f1 = jacobskruiskruid:
zeer giftig voor grazers,
ook in hooi. Tweejarige
plant. Ik steek ze ieder
jaar voor de bloei uit en
toch komt hij steeds
terug.

f2 en *f3* ruigtekruiden
voor het maaien

10. Bloemenweide

Onderhoud

Ik maai de bloemenweide in fasen. Zo kunnen de insecten zoals sprinkhanen en kevers vluchten naar een ander gedeelte. Begin juni maai ik deel twee van de bloemenweide samen met het hooiland dat bij de grasweide ligt. Ik maai met een gewone zeis. Eind juni of begin juli maai ik dan deel één. Eind augustus wordt deel twee nogmaals gemaaid en eind september krijgt deel één een tweede beurt. Natuurlijk hangt het maaitijdstip ook af van het weerbericht. Om het hooi droog onder dak te krijgen zijn er minstens zes dagen zon nodig.

In deel 2 steek ik regelmatig de brandnetels met de riek eruit.

Hooi van de bloemenweide wordt door de geitjes geweldig gesmaakt!

Foto onder:
als ik het hooi naar de stal vervoer ,blijven op de bodem van de kruitwagen veel soorten kevers achter die terug mee naar de wei breng.

10. Bloemenweide

Beleving

De bloemenweide ligt al tamelijk ver van onze woning. Maar bijna dagelijks wandel ik tot hier, zelfs in de winter.

Het is interessant om de opeenvolging van bloei van de verschillende planten te observeren. Ook de evolutie en verandering van de soorten is boeiend. In het gedeelte van de hooiweide komen meer en meer soorten bloemen voor: spontane uitzaai en ingeplant.

Bij mooi weer in oktober en november zit ik hier graag een boek te lezen terwijl de geiten onder toezicht de overhangende struiken van het bosje met kastanje snoeien, gras en bloemen korter grazen en ingewaaide bladeren eten. Ze krijgen hiervoor telkens een halfuurtje zodat ze geen geitenbolletjes laten vallen. Zo wordt de bodem niet verrijkt.

f3 = geitjes grazen in oktober in de bloemenweide

Tuinwerk in uren

In 2006 heb ik alle uren en minuten die ik in de tuin werkte in mijn agenda genoteerd. Dan heb ik alles omgerekend naar het aantal uren werk per are en per groenvorm.

Het minste werk geven 'de bloembollenweide en de bloemenweide'. Na het maaien van de bloembollenweide met de zeis in juni wordt dit gedeelte als gazon beheerd. Het hooi van de bloemenweide is wintervoer voor de geitjes. Dat van de bloembollenweide kan nog stengels van narcissen (giftig) bevatten en kan dus niet als voer gebruikt worden.

Het kweken en oogsten van groenten en fruit vraagt het meeste werk. Daarna volgen de zoneborders.

De oppervlakte van kort grasland bedraagt 7,5 % van de totale oppervlakte

Groenvormen

Werk u/are/jaar

• Halfschaduw/schaduw	3 u 15'
• Bloembollen en bloemenweide	1 u 53'
• Kort grasland en paadjes	4u 22'
• Graasweide en verzorging dieren	2u 14'
• Borders zon	12 u 50'
• Groenten en fruit	31u 20'

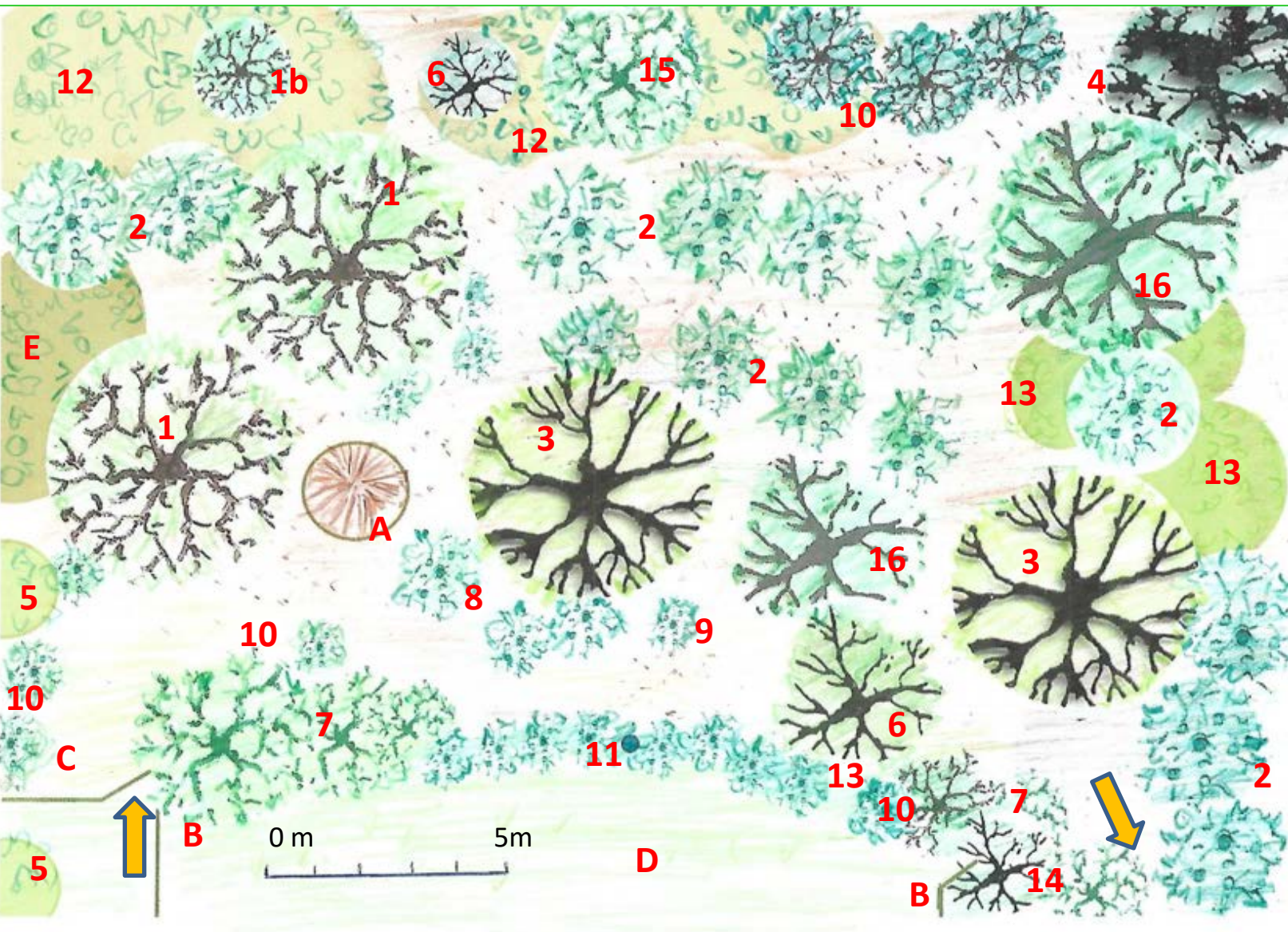
11. Kastanje

Opnieuw een poortje openen en sluiten en we belanden in het 'bosje met kastanje'.
Het kan ook anders! Omdat de kleinkinderen liever over de afspanningsdraad kropen, maakte ik voor hen een laddertje

11. Kastanje

- 1 = kastanje
- 1b = kastanje hakhout
- 2 = hazelaar
- 3 = veldesdoorn
- 4 = hulst
- 5 = knotwilg
- 6 = mispel
- 7 = liguster
- 8 = rode kornoelje

- 9 = Cotoneaster cornubia
 - 10 = vlier
 - 11 = boksdoorn
 - 12 = sneeuwbes
 - 13 = roos - *Rosa multiflora*
 - 14 = pruim
 - 15 = berk
 - 16 = kers
- op de draad van de
afscheiding groeit hop.

- N
- A = hut in tipi-vorm
- B = poortje
- C = klimpoortje
- D = bloemenweide 2
- E = houtstapel begroeid met
Lonicera

Opp: ongeveer 500 m²

11. Kastanje

Evolutie

Heel vlug besloten we om achteraan in de tuin een bosje aan te planten. Aanvankelijk met knotcanada's voor houtwinning. Die groeiden vlug. Geleidelijk aan werden ze vervangen door allerlei andere boomsoorten en struiken. (zie plan) Het bosje werd ook steeds groter en stilaan groeide het dicht. Door de schaduw verdwenen de grassen. Nieuwe zaailingen kregen een kans. Heel wat ervan werden naar andere plaatsen in de tuin verplant.

De mispelaar heb ik zelf geënt op een meidoornonderstam en de wilde is er spontaan gekomen.

In 2000 bouwde ik met rijshout van de knotwilgen een windscherm. Later werd dit een speelhut voor de kleinkinderen. Ik plantte er kamperfoelie naast: de *Lonicera periclymenum* de 'Belgica select'. Nu is de hut ingestort en groeit de Lonicera erover. Dit is een ideale schuilplaats voor egels, kleine vogels, zelfs een fazant heeft er al gebroed.

Een kruidlaag kwam pas veel later. Doordat de houtachtigen al een uitgebreid wortelstelsel hebben, krijgen de meerjarigen het moeilijk om te groeien.

Stilaan daagde het zevenblad spontaan op en neemt het nu al een grote ruimte in beslag. Ook de stinkende gouwe zaait zich vlot uit. De donkere ooievaarsbek volgt. Het dubbelloofvaren heeft het hier naar zijn zin. De aangekochte boshyacinten verminderen ipv te vermeerderen.

11. Kastanje

Onderhoud

In dit bosje werden bomen en struiken dicht op elkaar aangeplant, vooral voor de houtproductie. Daarom worden er regelmatig bomen gerooid. De soorten die er nu staan wil ik zoveel mogelijk behouden. Eén kastanjelaar en enkele hazelaars worden beheerd als hakhout voor de kachel of om te gebruiken als stevige, rechte palen. Sommige, zoals de lijsterbessen, verstikten onder de hogere soorten. Het zijn pioniersoorten die verdwijnen bij overschaduwing.

Nu is er weinig onderhoud: enkel teveel zaailingen wieden, de wandelpadjes vrijhouden van stinkende gouwe en overhangende takken bij snoeien..

Door zijn ondergrondse uitlopers neemt de sneeuwbes al heel wat ruimte in beslag. Af en toe worden uitlopers uitgestoken. De *Rosa multiflora* breidt zich sterk uit door afleggers zodat die regelmatig moeten ingekort worden. Hij draagt kleine bessen (zie foto).

De takken die over de bloemenweide hangen worden ingekort door de geiten als ze hier in de herfst mogen grazen. Op de foto snoepen ze van de botteltjes van de *Rosa multiflora*.

11. Kastanje

Beleving

Onder en tussen de bomen en struiken lopen wandelpaadjes. Het is daardoor een echt wandelbosje geworden waar ik bijna dagelijks graag langskom.

Aan dit bosje hebben we trouwens zeer aangename herinneringen: bij de start van het jaar In 2000 vierden we hier met vrienden het nieuwe millennium met zang en verhalen en gelach.

We kwamen hier in familieverband graag voor een “dėjeuner sur l’ herbe”.

Rond en in de hut was bij goed weer op woensdagnamiddagen met de kleinkinderen een hoogdag.

Verder genieten we van het wisselen van de seizoenen. Als de bodem bedekt is met sneeuw is hier alles stil. De hazelaarkatjes verschijnen als eerste en worden gevolgd door de gele bloesem van de gele kornoelje. De wilde kersenbomen toeren hun bloesem boven de andere bomen en struiken. De mispel bloeit zodra hij jong blad heeft. De schermen van de vlier geuren sterk, maar later in juni neemt de de wilde liguster qua geur de overhand. De Rosa multiflora sluit de rij.

Als alle bomen volop in blad staan heerst de schaduw.

De herfst zorgt ieder jaar voor een gevarieerd kleurenspektakel. Dan kunnen we ook kastanjes rapen, maar hazelnoten worden meestal door spechten gesmaakt. Ze steken de noot in een holte van de onderstam van de mispel.

Verder is dit bosje allang een leverancier van kachelhout.

Gele kornoelje in bloei

11. Kastanje

Paddenstoelen

Paddenstoelen als plantmateriaal kan je niet kopen! Je krijgt ze gratis als al het organisch materiaal zoals bladeren en takjes in de tuin mogen blijven liggen. Op afgezaagde stronken die in de bodem blijven, schieten na verloop van tijd paddenstoelen op.

Paddenstoelen zijn moeilijk te determineren, maar dat vind ik niet altijd nodig. Genieten en verrast worden door hun plotse verschijning in de herfst maakt ons enthousiast. Hier worden vaak mooie foto's gemaakt!!

f1 = zwavelzwam, f2 = knolparasolzwam, f3 ? f4 = oranje bekerzwam f5 = ? f6 = elfenbankje

Brandhout

De open haard die voor gezelligheid zorgde werd vervangen door een degelijke houtkachel met hoog rendement. We wilden zoveel mogelijk zelfvoorzienend zijn en begonnen in onze eigen tuin dus ook bomen dicht bij elkaar te planten. Die moesten vlug groeien dus kozen we soorten zoals de populier, canada en wilg. Hout van elders naar hier halen was zwaar werk en kwam hier amper aan de orde. De wijkers moesten het bijtje leggen voor de blijvers. Zo kwamen we vlug tot een gesloten begroeiing met eronder een kruidlaag die het goed doet in de schaduw.

Aanplantingen voor hout vind je zowat overal: bosjes van eik, es, zwarte els, kastanje en knotwilgen.

Daardoor vind je verspreid in de tuin vele opslagplaatsen. Als een boom afgezaagd wordt, groeien er opnieuw scheuten uit de stronk. Sommige mogen blijven groeien zodat ze later nieuw hout produceren. Bij andere bomen mag het niet. In dat geval kap ik de schors van de stronk weg tot 10 cm in de grond. Zo zijn de groeipunten verdwenen. Bij een struik zoals een hazelaar zaag ik de takken tot dicht bij de grond af. Dan bedek ik de stronkjes met een stuk plasticfolie en daarop komt een bergje aarde tot de plant verstikt. De wortels vergaan dan ondergronds zonder veel arbeid en grondverstoring.

- f1*: wilgen knotten
- f2*: met beitel en hamer of bijtje de schors afkappen
- f3* en *f4*: houtopslag in de tuin
- f4*: kabouterhuisje met verborgen geheime ingang.

12. Notelaar

Wij wandelen vanuit het 'bosje bij kastanje'(B) onder de rijen hazelaars langs het pad rond de notelaars en gaan door het poortje (E) over de weide naar (D)

- A = bloemenweide
- B = bosje bij kastanje
- C = hooiweide
- D = graasweide
- E = poortje tussen twee meidoorns
- F = pad

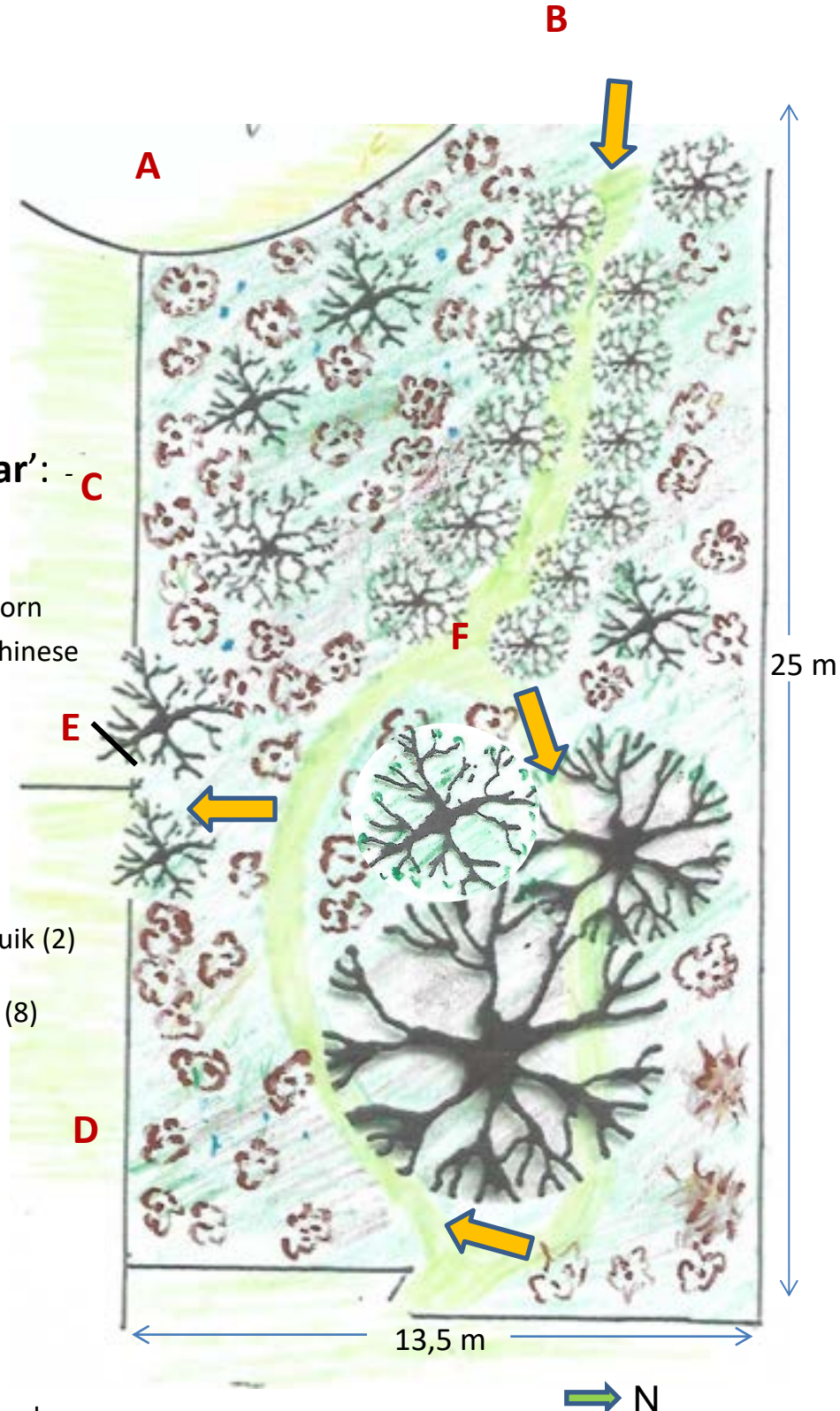
Bomen in het bosje bij 'Notelaar': - C

- *Carpinus betulus* - haagbeuk
- *Cornus mas* - gele kornoelje
- *Crataegus monogyna** - eenstijlige meidoorn
- *Crataegus pinnatifida* 'Big Golden Star' - Chinese meidoorn
- *Juglans regia** - okkernoot
- *Quercus palustris** - moeroseik

Struiken in 'bosje bij Notelaar'

- *Corylus avellana** - hazelaar (9)
- *Buddleia davidii* 'Adonis Blue'* - vlinderstruik (2)
- *Ligustrum vulgare** - liguster (6)
- *Lonicera xylosteum* - rode kamperfoelie (8)
- *Mespilus germanica* - wilde mispel (1)
- *Rhamnus frangula* - vuilboom (2)
- *Ribes sanguineum* - rode ribes (2)
- *Rosa pimpinellifolia** - duinroos (3)
- *Rosa rubiginosa** - egelantier (3)
- *Rubus deliciosus* - sierbraam (1)
- *Rhamnus catharticus* - wegedoorn (5)
- *Sambucus niger** - vlier (4)
- *Viburnum opulus* - Gelderse roos (7)

* = zaailingen of stekken uit onze tuin . de andere werden gekocht.

12. Notelaar

Evolutie

Het volgende bosje in de rij dat werd aangeplant omdat we minder geitjes houden.

Hier domineren twee notelaars en een moeraseik de omgeving. De notelaars kreeg ik. De moeraseik heb ik uit een eikel opgekweekt. Het diep ingesneden blad verkleurt prachtig in de herfst. Deze drie bomen stonden eerst in de weide, maar zes jaar geleden heb ik dit deel samen met een deel van de weide afgespannen omdat het geitenbestand afnam.

Na vier jaar kwam er nog een deel bij. Dit diende eerst als hooiweide. en leunde aan bij 'bosje bij kastanje.' Er stond enorm veel fluitenkruid in, waardoor het gras verstikte. Door het steeds opnieuw uit te steken, raakte ik het kwijt.

Na het aanplanten van nieuwe bomen en struiken, kreeg het bosje meer allure. Hazelaars boorden het wandelpad af.

De eerste twee jaren maaide ik het gras voor hooi. Maar nadien liet ik het gewoon groeien en plantte ik er overalruigtekruiden in. Het gras verdwijnt dan stilaan. Spontaan groeien er nu paarse dovenetel, hondsdrif. en andere soorten die uit de bloemenweide naar hier uitzaaien.

Beheer

Aan dit bosje hebben we zeer weinig onderhoud. Ik laat het gras tussen de struiken groeien. Stilaan begint dit te vergaan en zullen ruigtekruiden meer en meer opkomen. Bij nog meer schaduw zullen ook zij het loodje leggen en zal ik er kruiden voor schaduw inplanten alhoewel ook allerlei planten zoals de donkere ooievaarsbek, spontaan begint te groeien.

Ondertussen maai ik het pad nog met de grasmaaier.

Soms moet ik jonge eikjes uittrekken.

Ik heb er twee grote takkenhopen gelegd en allerlei tuinresten waarmee ik niets anders kon aanvangen. Dat is nu een goede schuilplaats voor winterkoninkjes, egels en heel wat klein grut.

12. Notelaar

Beleving

Ook dit is een wandelbosje : langs een pad omgeven door hazelaars wandelen we in een lus rond de notelaar. Onder de notelaars plant ik geen struiken: zo vinden we de noten gemakkelijker .

De moerasesik en andere bomen verkleuren prachtig in de herfst. Eén van de notelaars draagt zeer dikke noten: paardnoten genoemd. Noten rapen is een echte herfstbezigheid. Spijtig dat er de laatste tijd door ziektes veel rotte bijzijn: de bolster wordt zwart en de noten zijn rot.

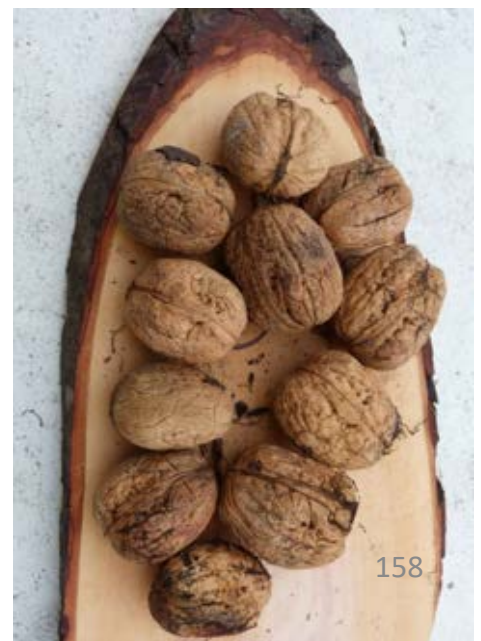
De kleinste noten sla ik met een hamer kapot en geef ik aan de vogels. Die pikken het vruchtvlees uit de kapotte schalen.

In de winter steken de grote bloemschermen van de ruigtekruiden mooi af tegen de koude lucht.

f1: berenklaauw *f3*: kardoer

f4 : kaardenbol *f5*: paarden noten

f2: in de lente groeit er paarse dovenetel.

Fruit

Druiven

We hebben ooit heel wat druivelaars aangeplant. We kozen voor meeldauwresistente soorten. Alle druivelaars heb ik zelf uit gekregen stekken opgekweekt.

Ik leidde ze tegen de zuiderse gevel van het huis, het stalletje en over een pergola aan het keukenterras. Dat is nu verleden tijd wegens te arbeidsintensief.

Druiven kweken vraagt heel wat werk: wintersnoei en tweemaal zomersnoei, takken leiden, netten spannen om ze te beschermen tegen vogels, plukken, verwerken tot wijn,... We hielden er nog 2 stuks over om van te snoepen.

Soorten:

- Triomphe d' Alsace. (*rechts f2*): hoge ziekteresistentie, sterke groeikracht, stevige, compacte trossen, zeer winterhard, kleine bessen, donkerrood sap (rode wijn)
- Boscoop glorie* (*links f2*): goede ziekte resistentie, soms valse meeldauw, lossere trossen, grotere bessen, wit sap werd gemengd met vorige soort.
- Sirius (*f1*): hoge ziekteresistentie tegen schimmels, sterke groeikracht, losse trossen, zeer winterhard, grote bessen (voor zoete witte wijn)
- Romulus*: *een pitloze druif de enige die ik kocht: middelgrote bessen, grote losse trossen, zeer resistent, zoet.*

* druiven die er nu nog staan

Hoe snoeien?

Verticale en horizontale gesteltakken.

Gesteltakken leiden we volgens de beschikbare oppervlakte.

In de winter: voor half januari

- **Vormsnoei:**

- opbouwen van de struik
- gesteltakken leiden en vastmaken
- geseltakken terugsnoeien

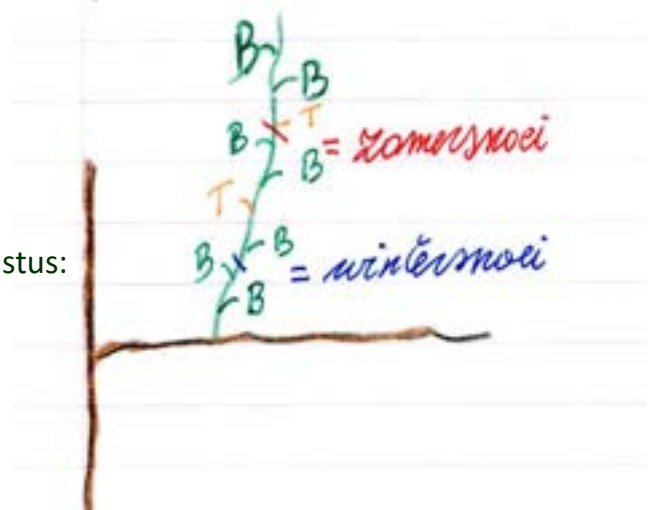
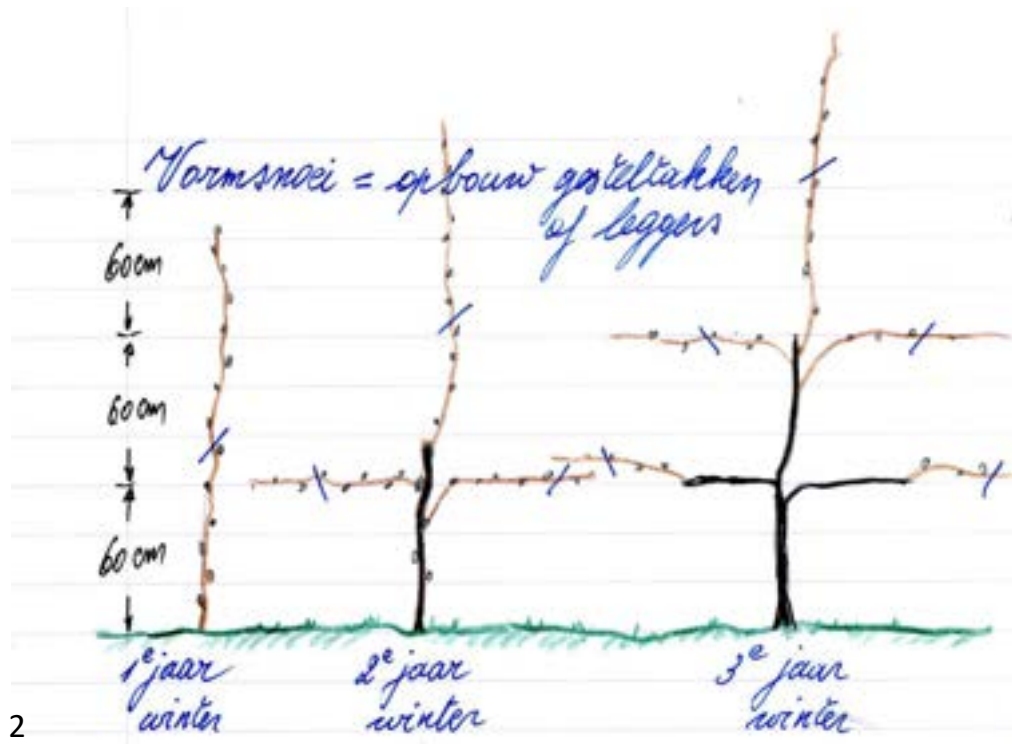
Onderhoudssnoei:

- wegnemen van dode takken
- wegnemen oude knoesten
- vruchttakken terugsnoeien: op 1 à 2 ogen (zie verder)

In de zomer:

Juist voor de bloei: begin juni:

- op vruchttak 1 bloemtros behouden
- vruchttak terugsnoeien 2 à 3 bladeren voorbij de tros
- overbodige scheuten volledig wegnemen in juli en augustus:
- dieven: jonge scheuten die uit bladoksels verwijderen
- verlengingen van gesteltakken vastmaken en leiden

Fruit

Druiven

Pergola met druif '*Triomphe d' Alsace*'.

De druivenranken zorgen voor een goede, natuurlijke schaduw.

Fruit

Druiven

Verwerken tot wijn:

- Van meer dan 100 kg druiven per jaar konden we al heel wat flessen met wijn vullen. Om wijn te maken had ik al een cursus gevolgd. We maakten eerder wijn van appelen, peren trosbesjes, mispels...

Stappen in het proces van wijn maken:

- vruchten oogsten
- appelen en peren malen, druiven en trosbessen pletten
- sap uit most persen of met droogzwierder
- suikergehalte van sap meten met densimeter
- zuurgehalte meten met pH-meter en zuurtegraad aanpassen met ander vruchtensap of water
- gist starten en bij goede werking toevoegen aan most
- nodige gewicht aan suiker berekenen en regelmatig een deel toevoegen
- sap in buikflessen (dames Jeanne) gieten onder waterslot
- gistingproces opvolgen met metingen
- gegiste wijn regelmatig overhevelen
- wijn in koude plaats brengen om te klaren
- indien nodig wijn filtreren
- wijn op flessen trekken
- genieten van het werk

Fruit

Appel

We hebben ooit heel wat soorten appelbomen aangeplant. We zochten steeds oude rassen uit, maar heel dikwijls bleek na enkele jaren dat we een ander ras dan bedoeld geleverd kregen.

Rassen die we nu nog hebben:

- Laxton Superbe *f1* en *f2*,
- Reine des ReINETTE
- op een jonge appelaar, Keuleman, entte mijn buur fruitkweker nog vier andere soorten: *Alkmene*, *Freiburg*, *President van Dievoet* en *Priscilla* die op een verschillend tijdstip rijpen.

Fruit

f1 = Pricilla

Appel

Wat doen met al die appels?

- verwerken tot appelmoes
- bewaren voor de winter
- drogen op de speksteenkachel (*f2*)
- wijn maken
- tot sap laten persen door de mobiele fruitpers.
- appels met rot zijn goed voor geiten, vogels, egels

De laatste jaren worden sommige appels rot aan de boom of zit de worm erin. Er is ook minder bestuiving omdat de buur, een fruitkweker die gestopt is met zijn bedrijf, zijn appelaars rooide en er geen bijenkorven meer gezet worden. Bij de recente droge zomers pikken eksters en kauwen erin, idem voor de peren en dat terwijl we toch overal drinkschalen plaatsen.

Sterappel (*f3*) draagt pas als hij enkele jaren oud is en dan zeer overvloedig. De appel is vroeg rijp en lekker maar vlug melig. Omdat hij zo vlug rijpt kon ik hem niet laten persen bij de mobiele fruitpers.

Daarom werd hij als een van de eerste verwijderd.

Fruit

Peer

Peren zijn heel lekkere vruchten, spijtig dat ze niet lang bewaren. Eén uitzondering hierop is de Saint-Remy peer. Een zeer harde peer die we vooral gebruikten als stoofpeer en om samen met appels wijn te maken. Peren hebben minder zuur dan appels zodat ze mekaar goed aanvullen. De Saint-Remy groeide uit tot een zeer hoge boom. We hebben hem omgezaagd. Het werd teveel werk.

We kozen vooral voor halfstam fruitbomen. Teveel perenbomen aanplanten is een misrekening omdat je na enkele jaren al er vlug teveel hebt die samen rijp zijn.

Om voldoende bestuivers te hebben is het belangrijk om meerdere soorten aan te planten.

Legipont was een goede drager maar ging kapot, ook een leivorm ervan die daarna werd aangeplant gaf er na een paar jaren de brui aan.

Nu hebben we nog drie soorten peren:

- Beurré Hardy (*f2*) de peer is rijp in september. Hij draagt regelmatig en geeft voldoende vruchten. We kozen voor een halfstam. Hij heeft een sterke groeikracht. Ieder jaar knip ik de top terug op een jonge scheut. Ik snoei in de zomer en laat de boom zo niet te groot worden.
- Triomphe de Vienne (*f1*): dikke en lekkere peren. Van deze soort heb ik een leivorm gemaakt. De struik is nog jong maar draagt toch al regelmatig.
- Conférence : hiervan heb ik nu een jonge laagstam aangeplant. De peren ervan zijn langer houdbaar dan die van de andere soorten.

Fruit

Mispel

Mispels moeten wat beurs zijn om op te eten. Ze zijn pas eetbaar begin november. De takken van de mispelaar groeien nogal kronkelig. In jenever gedompeld geven ze na twee maanden een lekker likeurtje. We maakten er ook wijn van met een lekker sherry-achtig smaakje. Omdat ze ongelijk rijpen en het sap moeilijk lost werden ze in porties ingevroren om daarna te persen.

Fruit

Kweeper

Kweeperen (*f3*) zijn zeer aromatische vruchten. Ze kunnen rauw niet gegeten worden. We verwerkten ze tot gelei, wijn of moes. Van de schillen maakten we een lekker likeurtje. (*f2*)

Ingedikte moes wordt in de oven nog droger gemaakt zodat we er snoepjes kunnen van snijden. (*f1*)

Teveel kweeperen worden meegenomen door passanten. We zetten ze dan in een bakje op de brievenbus aan de straat: gratis mee te nemen.

Fruit

Pruim

Moerbeï

Moerbeï: zie tuin bij moerbeï.

Omdat we heel graag pruilen eten, hebben we heel wat soorten aangeplant maar van de juiste naam zijn we niet altijd zeker.* De pruimelaars dragen zeer weinig. Ze bloeien vroeg (Early Laxton) zelfs in februari) en daardoor hebben ze meestal last van late nachtvorst. Ze staan onbeschermd voor de noorderwind.

Soorten pruimen :

- *Prunus insititia* 'Mirabelle de Nancy' (f2): geel met donkere stippen - eind juli
- *Prunus dom* 'Opal' : nieuw aangeplant - kleine, paars rode vruchten
- *Prunus dom* 'St Catherine' in weide - klein, groen - geel - laat rijp (9- 10)
- *Prunus dom.* 'Early Laxton': (f1) klein - geel met rode bloesem - rijp begin juli
- *Prunus dom.* 'Monarch' - paars - eivorm - in weide
- *Prunus domestica ssp domestica* (f3) = kwets: paars - eivorm
- *Prunus cerasifera* - kerspruim: rood - rond met puntig kantje

Pruimen eten we meestal vers van de boom. Soms dragen ze overvloedig en dan wordt er moes van gemaakt of worden ze in suikerwater gesteriliseerd.

13. Es

Wij steken, weeral langs poortjes, de weide over en komen aan in de 'tuin bij es'.

De es is een sterke boom. In de **Germaanse mythologie** werd de 'Werld-es, de Yggdrasil', beschouwd als het middelpunt van de kosmos.

Hij was voor hen de grootste en de beste onder de bomen.

Es houdt van een vochtige leembodem en heeft een sterke penwortel zodat de boom stevig in de bodem verankerd staat zoals de eik.

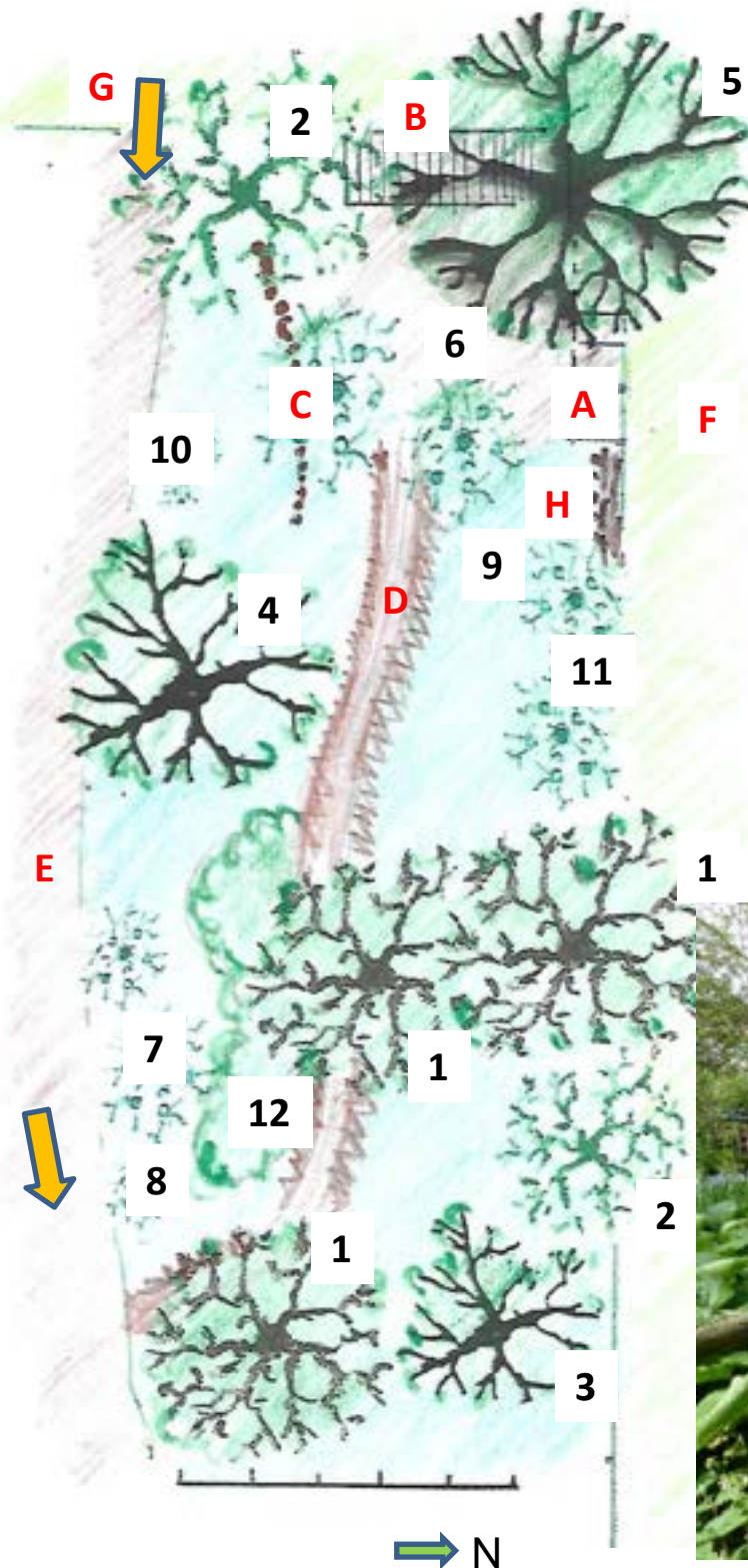
Door zijn rechte nerf wordt essenhout vooral gebruikt voor stelen, handgrepen, in turntoestellen,.... Daarom is essenhout ook gemakkelijk te klieven voor brandhout.

In de lente komt het blad zeer laat uit kruisgewijs tegenoverstaand zwarte knoppen.

De zaden met vleugeltjes hangen in trossen de takken en zaaien zich vlot uit.

13. Es

- A = compost maken in vier compostbakken
- B = brandhoutopslag en hakselaar
- C = vlechtscherm
- D = sluippad tussen gestapelde, gesnoeide takken
- E = snipperpad tussen 'Es' rechts en 'Zwarte Els' links (foto)
- F = doorgang voor geiten van stal naar weide.
- G = weide
- H = takkenril

Bomen en struiken

- 1 = *Fraxinus excelsior* - es
- 2 = *Crataegus monogyna* - meidoorn
- 3 = *Prunus cerasifera* - kerspruim
- 4 = *Prunus domestica* - pruim kwets
- 5 = *Alnus glutinosa* - zwarte els
- 6 = *Euonymus europaeus* - kardinaalsmuts
- 7 = *Aronia melanocarpa* - appelbes (2 ex)
- 8 = *Chaenomeles spec. 'Nivalis'* - Jap.dwergkwee
- 9 = *Sambucus nigra* - vlier
- 10 = *Spiraea vanhouttei* - spierstruik
- 11 = *Viburnum carlecephalum* - sneeuwbal
- 12 = *Roos* (*Rosa canina* en *Rosa multiflora* met vlier door elkaar gegroeid tot in de takken van een es.

13. Es

Evolutie

Dit tuingedeelte is een verlening van 'Eik', maar is toch ook helemaal anders. Er is volop schaduw, ook door de bomen van 'Els' zodat onder de bomen alleen echte schaduwplanten gedijen. De meeste plaats wordt ingenomen door de grote smeewortel, vooral langs het snipperpad. Verder groeit er veel daslook, gevlekte en Italiaanse aronskelk, donkere ooievaarsbek,.... In februari bloeien er honderden sneeuwkllokjes.

Het is ook de plaats waar ik compostbakken gezet heb en het compost maken kan voorbereiden. Daarom staat onder een afdak de hakselaar en legden we tot hier een elektriciteitskabel aan. Tuinresten die de geiten niet lusten of giftig zijn, zoals aardappelloof, blad en stengel van tomaten, ... komen op een wachthoop om samen met grasmaaisel en stalmest te composteren. De hakselaar versnipperd ook heel wat vers snoeihout. Met dode takken zoals die van de buxushaag, heb ik met en voor de kleinkinderen een sluiptweg gemaakt. In de takkenril komen dode boomtakken die bij stormweer in de doorgang voor de geiten vallen. Stilaan zullen al deze takken verrotten.

Vroeger lag hier mijn '**komspothoop**'. Dat wil zeggen: ik stapelde alle niet verwerkte tuinresten op een hoop. Die werden zeer langzaam omgezet, maar de zaden zoals van vingerhoedskruid bleven kiemkrachtig omdat de temperatuur nooit hoog opliep. Deze 'komspot' kon ik alleen onder de bomen uitspreiden. Dat doen we nu nog met veel tuinresten die zo langzaam vergaan. Het is een goede methode als je de compost hiervan niet gebruikt in de groentetuin omdat het minder arbeid vraagt. Zo is dit stukje bos een plaats waar we heel wat tuinresten op verscheidene manieren verwerken.

Doorgang tussen twee essen: de gesnoeiende takken zullen op de bodem langzaam vergaan en begroeid worden

Sluiptweg voor kleinkinderen tussen bermen dood planten materiaal. Dat is ook interessant voor kleine vogels zoals het winterkoninkje en de heggemus. 171

13. Es

f1 = *Viburnum bodnantense* 'New Down' bloeit geurend in de winter.

De Europese kardinaalsmuts heeft kleine, groene bloempjes, maar de bessen zijn heel decoratief. (*f2*) In de lente wordt hij dikwijls belaagd door de rupsen van de kardinaalsmutsstippelmot. Zij hangen in trossen in de struik en vreten hem kaal (*f5*). Eens volgroeid laten deze rupsen zich langs een zijden draad naar de bodem zakken om daar te verpoppen. De kardinaalsmuts herstelt zich van deze aanval.

f3 en *f4* De appelbes heeft in mei trossen witte bloemen waar bijen graag op vertoeven. In september blinken de zwarte bessen en dat appreciëren de merels.

13. Es

Kruidlaag:

Door de volle schaduw gedijen hier alleen schaduwplanten.

Bloembollen: het loof verdwijnt in de lente.

- *Galanthus nivalis* ***- sneeuwkllokje
- *Allium ursinum**** - daslook
- *Anemona nemerosa**** - bosanemoon
- *Narcissus cyclamineus* 'February Gold'** - narcis
- *Ornithogalum umbellatum* *- vogelmelk

Vaste planten:

- *Lamium album*** - witte dovenetel
 - *Symphytum grandiflorum* ***- grote smeewortel
 - *Pulmonaria officinalis* *- gevlekt longkruid
 - *Sanicula europaea* ** - heekruid
 - *Arum italicum* ** - Italiaanse aronskelk
 - *Arum maculatum* ** - gevlekte aronskelk
 - *Glechoma hederacea**** - hondsdrif
 - *Geranium macrorrhizum*** - rotsgeranium
- en nog enkele niet zo sterk groeiende planten.

Houtachtige bodembedekkers:

- *Hedera helix* - klimop - wintergroen.
- *Vinca minor*** - kleine maagdenpalm - wintergroen.

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

Heelkuid zaait zich matig uit, vooral op de houtsnipperpaadjes

De grote smeewortel blijft eerder laag en is een goede bodembedekker maar verdringt wel minder sterk groeiende planten zoals het heekruid en longkruid

De Italiaanse aronskelk valt op door zijn gemarmerd blad dat reeds voor de winter verschijnt. De rode bessen zijn giftig.

13. Es

Beheer

Er zijn heel wat 'wilde' plaatsjes in de tuin. In dit tuingedeelte slingeren hondsroos en vlier hun takken door de kruin van een hoge es. Een zaailing pruim zorgt voor vroege bloei. Vlieren worden in onze tuin niet oud. Zij sterven na enkele jaren af door de hoge grondwaterstand in de winter. Zij blijven hier liggen, evenals de uitgescheurde takken van een grauwe wilg. Dat geeft een ganse wirwar aan takken. Allerlei insectenlarven helpen bij de afbraak van het hout. Een bonte specht geniet ervan.

De grote smeewortel bedekt grote delen van de bodem zodat ongewenste planten weinig kansen krijgen.

Het paadje tussen 'Tuin bij Es' en 'Tuin bij Els' krijgt ieder een nieuwe bedekking met houtsnippers afkomstig van snoeien, gevelde bomen, ... De grote smeewortel wil over het paadje kruipen en moet dan ook regelmatig terug gedrongen worden.

Afscheiding van composteerplaats met vlechtwerk van dikkere wilgentwijgen.
De kleinkinderen maakten met allerlei materiaal de griezels.

13. Es

Sneeuwklokjes zorgen ervoor dat de lente een maand vlugger ingeluid wordt!

De eerste sneeuwklokjes (*f1*) bracht ik mee uit de tuin van mijn ouders. Ze groeiden sterk uit, maar de Oostenrijkse dennen die ik zelf uit zaad gekweekt had, groeiden ook flink. Een bezoeker was gecharmeerd door de geur van de dennen en zei: 'Het geurt hier lekker zoals in De Kempen.' Maar... we wonen in Brabant! De sneeuwklokjes raakten meer en meer verdrukt door de naalden en de zware schaduw. Hierom en omdat ze niet inheems of streekeigen zijn, werden de dennen gekapt en plantte ik sneeuwklokjes overal waar in de lente wel lichtinval is. Ondertussen bloeien er overal honderden sneeuwklokjes vanaf het midden van februari. Vooral langs het snipperpad is het dan aangenaam wandelen.

De pollen werden dikker en dikker. Zo begon ik de grootste te scheuren. Ik steek ze uit met een riek. Dan trek ik de clusters uiteen in kleinere stukken. Dat doe ik direct na de bloei als het loof nog groen is. Dat is de beste methode om hergroei te bekomen. Als de bolletjes voor de verkoop geroid worden, drogen ze vlug uit. Ik plant ze terug zo diep als ze stonden. Met hun klokjes kondigen ze de lente aan en lichten ze vroeg in februari de tuin overal op. Ik heb al heel wat planten weggeven maar heel weinig sneeuwklokjes omdat ze best tot hun recht komen in grote hoeveelheden. Ze bloeien zo vroeg zodat ze geen andere planten storen..

13. Es

Sneeuwkllokjes zijn niet echt inheems maar behoren tot de stinzenplanten. Deze werden in Nederland vanaf de 16de eeuw rond kastelen aangeplant en begonnen zo te verwilderen. Hiertoe behoren veel voorjaarsbloeiende bolgewassen. Hiervan staan er ook enkele soorten in onze tuin: krokus (*f1*) bosanemoon (*f2*), kievitsbloem (*f3*), sneeuwroem (*f4*), zomerklokje (*f5*), wilde hyacint (*f6*), holwortel (*f7*), meiklokje (*f8*), gevlekte aronskelk, lenteklokje, wilde narcis en knikkende vogelmelk.

Een variatie aan bloembollen geeft kleur aan de lentetuin!

13. Es

Meidoorn: weinig plaats in je tuin en toch graag een boom? Kies dan voor een meidoorn.

Een boompje met een hoge natuurwaarde

- De éénstijlige meidoorn of *Crataegus monogyna* is een inheemse boom die gans het jaar door aantrekkelijk is. Hij loopt in april uit met frisgroen blad. In mei bloeit hij als een witte wolk gevuld met zoetgeurende bloesem. Daardoor is hij erg gewild door bijen, die hem dan massaal bezoeken. In de herfst draagt hij donkerrode bessen met elk één pit. Merels en lijsters snoepen er graag van. In de winter toont hij een mooi takkenstelsel. Bij ouder worden krijgt de stam diepe, grillige groeven. In de holten en groeven van de stam steekt een bonte specht hazelnoten om ze leeg te kunnen pikken. De kapotte nootjes onder de boom verraden zijn werk.

-En ja, de naam vertelt dat hij doornen heeft, maar dat is geen probleem als je hem als boompje laat opgroeien. Hij kan tot 10 m hoog worden met een boomkruin van 6-8 m doorsnede.

F1 = *Crataegus monogyna*

F2 = bloesem ervan

F3 gegroefde stam.

Hierin steekt een specht hazelnoten

F4 = bessen

F1 F2

F3 F'

- **Onderhoud:** normaal groeit de meidoorn als struik. Maar door opsnoeien verkrijgt je een boomvorm.. Soms komen op de horizontale takken loodrecht naar boven groeiende scheuten. Die snoei ik weg om een mooie, open kruin te behouden.

13. Es

Meidoorn: soorten meidoorn in onze tuin.

- De **éénstijlige meidoorn** groeit in bijna iedere grondsoort, maar is een echte lichtboom. Hiervan staan er meerdere in onze tuin. Geef een jonge boom een steun, omdat hij anders gemakkelijk scheef waait.
- Van de tweestijlige meidoorn (met 2 pitten in de bes) bestaat ook een cultivar: *Crataegus laevigata* 'Paul's Scarlett' die bloedrode bloemen heeft. Maar omdat hij dubbelbloemig is, raakt hij niet bestoven en draagt dus geen bessen. Die kwijnen nu na zoveel jaren stilaan weg.
- De *Crataegus lavalleyi* 'Carrierei' is een prachtige meidoorn met glanzend blad, mooie bloemen en oranje bessen. Ze blijven zeer lang aan de boom hangen. De vogels eten de bessen pas als ze op de grond liggen. Dus niet naast een oprit planten. Ik vind de bessen eveneens lekker. Hij wordt tot 7 à 9 hoog en kan in de breedte uitgroeien tot 5 à 8 m. Hiervan staan er twee in onze tuin.
- De *Crataegus pinnatifida* 'Big Golden Star' (Chinese meidoorn) en *Crataegus schraderiana* (Griekse meidoorn) hebben lekkere, grotere vruchten. Deze staan in het bosje bij 'Notelaar'

F1 = bessen *Crataegus lavalleyi* 'Carrierei'
 'F2 = bessen van *Crataegus pinnatifida* 'Big Golden Star'
 F3 = bessen van '*Crataegus schraderiana*'
 F4 = bloesem *Crataegus lavalleyi* 'Carrierei'

F1 F2
 F3 F4

Tuinresten

Composteren in bakken

Onze eerste compostplaats was bij 'Els'. Zie op plan: H. Deze werd omgeven door een hulsthaag in U-vorm. Ik werkte hier met composthoppen. Later werd dit een speelhoek voor de kleinkinderen. De compostplaats verhuisde naar hier en ik begon te composteren in bakken aangekocht bij de gemeente Londerzeel. Ik kon van twee bakken drie bakken maken. (zie foto) De compost gaat van bak één, naar twee en zo naar drie en komt vervolgens in de groentetuin terecht. Wat komt hierin?. In de lente wordt het loof van te sterk groeiende planten vermengd met vers grasmaaisel (om voldoende vocht te hebben) en stalmest van de geiten. Ik moet er ook water bijgieten of de bakken laten open staan als het regent omdat de materie nogal droog is.

Het paadje tussen 'Es' en 'Meidoorn' afgezoomd met hekken en vlechtwerk is bedekt met houtsnippers. Heel vroeg bloeien de sneeuwkllokjes.

Wat composteren we in dit compostvat?

We hebben het vat strategisch bij de serre geplaatst in de schaduw van de haag.

- Groenten- en fruitresten in de keuken worden verdeeld over twee bakjes. Eén voor de geiten waarin alle groenteresten komen zoals aardappelschillen, koolblad, uienschillen, fruitresten, zelfs bananenschillen (bio), eierschalen, ...
- In het andere bakje komt dan koffiegruis, blad van kamerplanten, schillen van citroen en sinaasappel, kortom het weinige dat door de geiten niet gegeten wordt. Wat nog meer: plantenresten uit de serre, vooral bladeren van tomaten, paprika's en aubergines. Die zijn giftig voor de geiten zoals alle bladeren van planten van de nachtschadefamilie.
- Het materiaal wordt regelmatig gelucht met de speciale 'speer' die erbij hoort. Om de drie jaar wordt deze bak leeggemaakt. Dan zien we de pissebedden, compostwormen en andere diertjes hierin krioelen.

f2 onderaan in het vat = klaar voor gebruik.

Het bovenste niet omgezette deel wordt opnieuw in het vat gegoid.

Al onze tuinresten krijgen een plaatsje in de natuurlijke kringloop.

- Planten groeien en vergaan. Alle plantenresten worden op een of andere manier ergens verwerkt. Zo werk ik mee aan een natuurlijke kringloop in onze tuin. Dat is heel interessant voor vele soorten dieren van klein naar groot. Sommige resten vergaan vlug zoals grasmaaisel of plantenstengels. Bij houtgewassen duurt het afbraakproces veel langer. In de vermolmde houtresten leggen allerlei kevers hun eitjes. De grote bonte specht komt er op af en terwijl controleert hij ook onze andere bomen op larven in het hout.

- Uitgebloeide plantenstengels mogen de hele winter blijven staan, als schuilplaats en voedsel voor diertjes. Sommigen geven ook een mooi winterbeeld, zeker als er een laagje sneeuw of rijp op ligt. Na de winter zijn ze verdroogd en worden de meeste ervan kapotgebroken en tussen de beplanting gelegd. Als er teveel zijn, worden ze gehakseld. Dat wordt dan weer tussen de planten gelegd. De mooie en stevige gebruiken we als decoratie.

Stengels van: (f1) juffertje in 't groen, (f2) kaardenbol, (f3) brandkruid en (f4) hemelsleutel

Tuinresten

Al onze tuinresten krijgen een plaatsje in de natuurlijke kringloop.

- **Bladeren:** in de herfst verwijderen we alleen bladeren op de oprit en op het centraal gelegen kort grasland. Met een deel ervan bedekken we de lege bedden in de groentetuin en serre. De rest verzamelen we in een aparte compostbak. Ik probeer ook zoveel mogelijk natte bladeren te gebruiken in de compostbak. Die gaan vlugger warmte ontwikkelen. Bladeren verzamelen gaat heel vlug met de grasmaaier. Ik gebruik ook een mengeling van soorten bladeren. De eiken produceren er het meest. Blad van fruitbomen, linde, hazelaar, ... vergaat zeer vlug. Eikenblad is wat taaier. Door een mengeling zakt de stapel in de bak heel vlug, zodat ik er veel blad in kwijt kan.
- De compostbak met bladeren wordt niet afgedekt. Voor de herfst verzet ik deze hoop die al fel verkleind is, zodat in de lege bak een nieuwe lading kan gestort worden.
- Na twee jaar is deze compost klaar voor gebruik in bloembakken, in de groentetuin of serre.

f1 = bladcompost 1 en 2 jaar

- Grasmaaisel

Een deel ervan komt bij de geitjes terecht. Een ander deel gebruiken we in de groentetuin. Ik leg een dun laagje tussen de groenten om onkruidgroei tegen te gaan. In droge zomers zal de bodem ook minder snel uitdrogen. Ondertussen trekken regenwormen vele sprietjes in de bodem. De resten worden na de winter mee gecomposteerd.

Ik gebruik het maaisel ook al eens in borders om tussen de planten (vooral in een nieuwe aanplant) om ongewenste kruidgroei tegen te gaan.

Bij goed weer drogen we ook grasmaaisel op het centraal gelegen kort grasland als hooi voor de geiten en bekleding voor de legnesten van de kippen.

Regelmatig gooi ik grasmaaisel op de takkenril, zo blijft dit hout langer vochtig en kan het gemakkelijker vergaan.

Tuinresten

Wat doen met houtachtige resten?

Snoeihout: hier en daar maak bij het snoeien een stapeltje met dunne takjes (*f1*). Dat is goed voor een egel of kleine vogels. Bij 'Eik' heb ik er een takkenril meegemaakt. Het kleine hout van afgezaagde bomen (= voor houtopbrengst) wordt al eens gehakseld. De houtsnippers worden gebruikt op de paadjes in de schaduw.

- Met veel takken maak ik gewoon **takkenhopen** in de bosjes of her en der in de tuin (*f1*). Dat is veel minder werk en het winterkoninkje en heggemus genieten ervan. Zie ook sluipweg bij 'Es'

- **Bij het knotten van de wilgen** blijven vele dunne twijgen over. Ik maak er bussels van die ik naast elkaar plaats als wind- of zichtscherm. (*f4*).

- Rond de mesthoop (van de geitjes) heb ik takkenschermen (*f3*) in een U-vorm gemaakt.

- Iets dikkere twijgen gebruik ik om vlechtwerk te maken: afschermen van de compostplaats, windscherm,...(zie 'Es')

- De kleinkinderen maakten er ook al eens een tipi (*f2*) mee .

Tuinresten

Dood hout brengt leven in je tuin.

- Soms sterft er al eens boom (*f1* beuk). Waar het kan, laat ik ze langzaam vergaan. Allerlei soorten insecten boren er gaatjes in om hun eitjes te leggen. De larven ervan lokken de bonte specht die luid hamert op het dode hout om de insecten eruit te krijgen.
- Op het dode hout beginnen zwammen te groeien en zo een prachtig natuurlijk proces is niet te koop in een tuincentrum ! De verschillende soorten zwammen breken het hout verder af.

Dikke takken: ze worden gebruikt als brandhout maar ook om gezellige hoekjes te creëren en een afscheiding te maken tussen ons en de burens.

Boomstronken: in de bosjes heb ik veel bomen geplant voor brandhout. De stronken van de afgezaagde bomen blijven waar het mogelijk is, in de grond. Soms worden wortelstronken toch uitgegraven. Die krijgen ergens een decoratief plaatsje in de tuin.

Er zijn stronken of takken waarin ik een bepaald beeld zie: die krijgen een plaatsje in mijn rareiteitenkabinet.

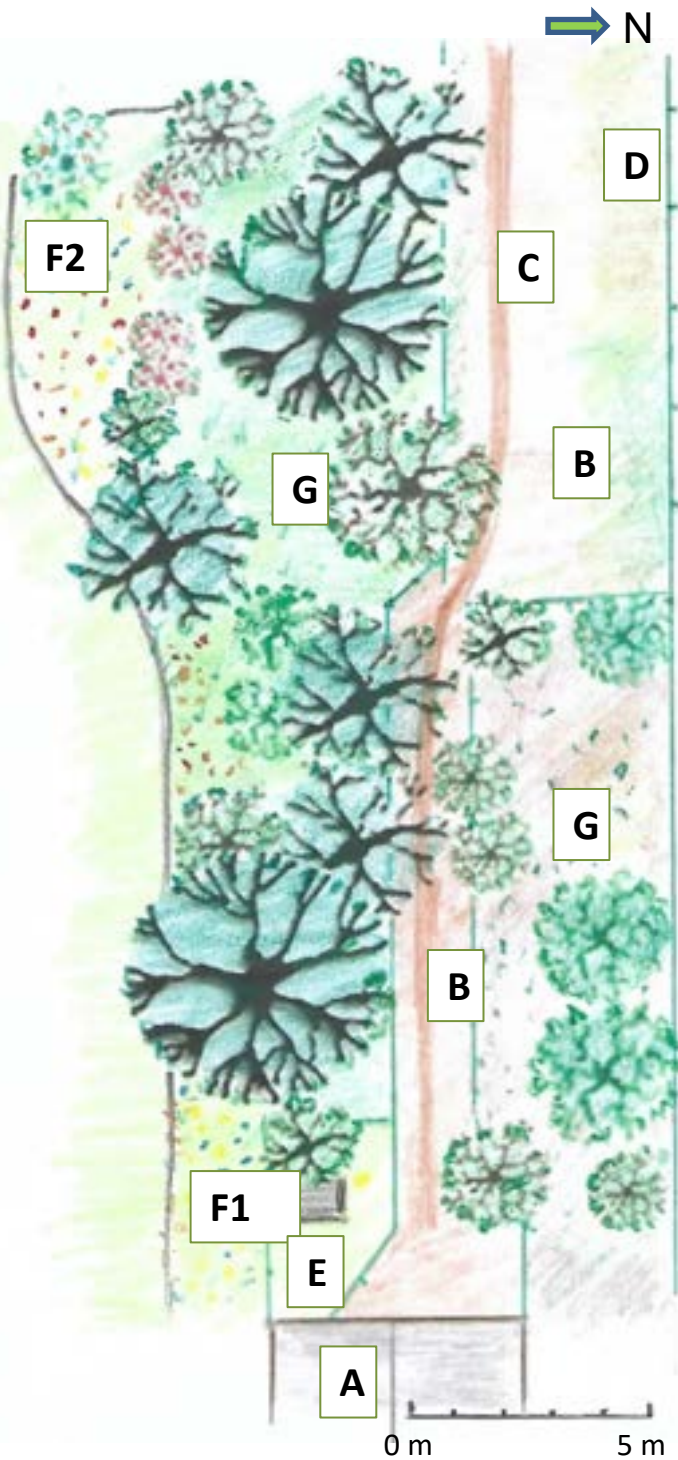

14. Eik

14. Eik

A = stal van geiten, kippen, tuinberging en opslag hooi voor geiten als wintervoer. (*f1*).

B = gang voor geiten naar weide achteraan.

C = licht verhoogde berm

D = afsluiting met draad en paal

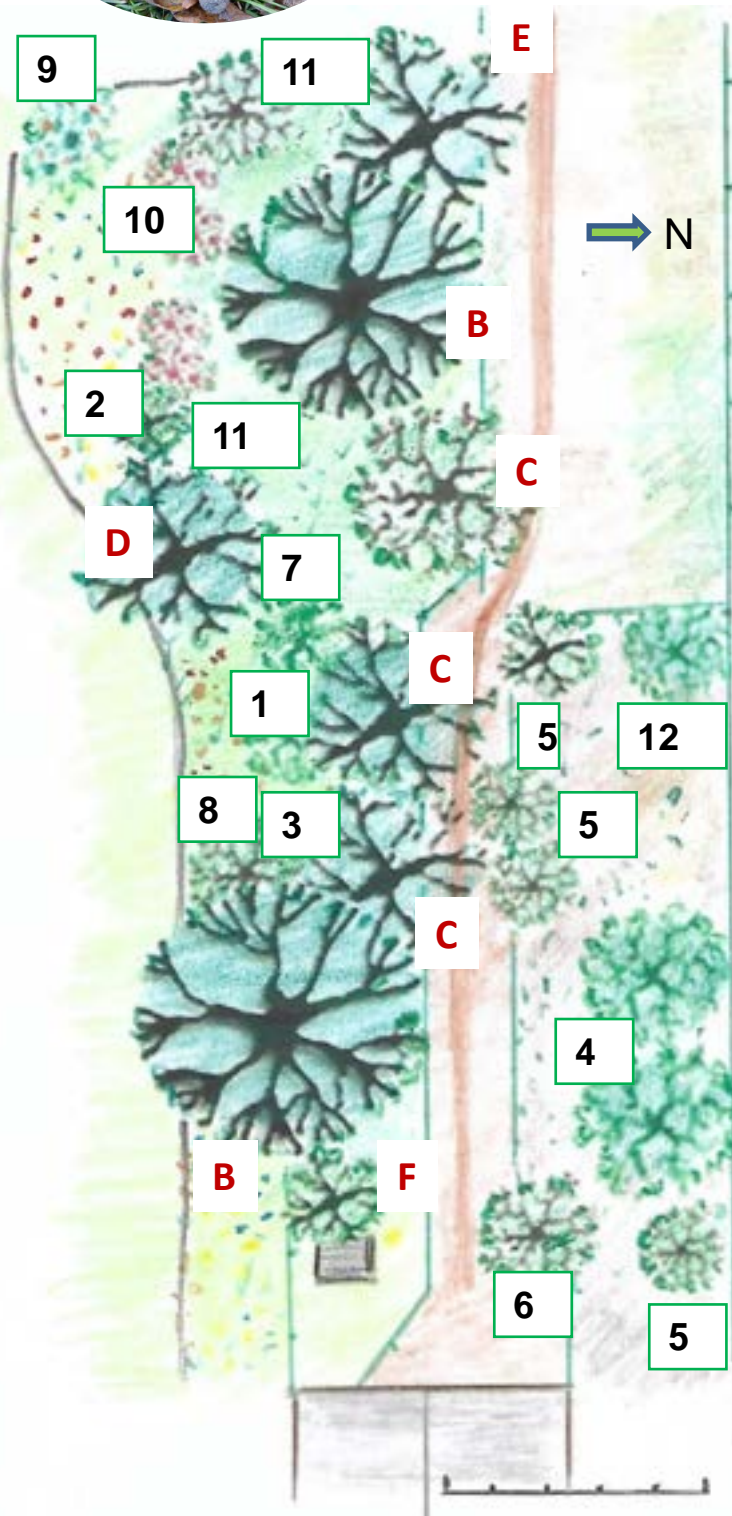
E = hok voor krielen of kuikens (*f2*)

F1 en F2 = zonnegordels

G = schaduw. In deze zone is weinig kruidgroei door het dikke bladerentapijt en de schaduw, wel groeit er een massa daslook in de lente (*f3*)

14. Eik

Bomen

- A *Alnus glutinosa* - zwarte els
- B *Quercus robur* - zomereik (2x)
- C *Salix cinera* - grauwe wilg (2x)
- D *Prunus ssp* - pruim
- E *Prunus cerasifera* - kerspruim
- F *Cydonia vulgaris* - kweepeer

Struiken:

- 1 *Amelanchier lamarckii* - Amerikaans krentenboompje
 - 2 *Aronia melanocarpa* - appelbes (3 x)
 - 3 *Cornus alba 'Sibirica'* - witte kornoelje *(2)
 - 4 *Cornus mas* - gele kornoelje
 - 5 *Cornus sanguinea 'Midwinter Fire'* - rode kornoelje* (5)
 - 6 *Cornus stolonifera 'Flaviramea'* - Canadese kornoelje *
 - 7 *Corylus avelana* - hazelaar (2x)
 - 8 *Euonymus europaeus 'Red Cascade'* - kardinaalsmuts (3)
 - 9 *Forsythia intermedia* - Chinees klokje
 - 10 *Sorbaria sorbifolia* - lijsterbesspirea (5 x)
 - 11 *Rosa 'Pink Robin'* - roos (zelf gestekt) f1 en f2
 - 12 *Viburnum bodnantense 'Dawn'* - winter sneeuwbal
- * = aangeplant in 2021

14. Eik

Na het pad met de houtsnippers bereiken we de 'tuin bij eik'. We volgen het graspad

Evolutie

In deze zone plantte ik een houtkant aan. Ik koos voor een strook inheemse bomen en struiken die we verzamelden of zelf kweekten. Veel houtkanten in onze omgeving werden in 1973 gerooid tijdens de ruilverkaveling. Onze aanpak was een kleine bijdrage tot herstel van het landschap en moest tevens voorzien in het nodige brandhout voor onze houtkachel.

In de buurt werd in 1976 op een oude spoorwegbedding een fietspad aangelegd. Daar groeiden spontaan jonge eiken, meidoorns,... Ik redde enkele kleine exemplaren van de dood en gaf ze een veilige toekomst in onze tuin. De grote eik is hiervan een trots aandenken.

Elders haalde ik kleine vliegdennen, berken, elzen,... alleen de dennen groeiden niet omdat onze grond hiervoor blijkbaar te nat is. Op het einde van deze zone stak ik stekken van Canadese en Italiaanse populier die snel klaar waren voor het alweer nodige brandhout. (f1)

Alle bomen stonden al vlug veel te dicht bij elkaar zodat ik er regelmatig eentje moest weg zagen. (systeem van wijkers en blijvers)
De witte sneeuwbes deed het dan weer te uitbundig: ze woekerde met ondergrondse uitlopers en liet er de haagwinde weelderig zijn gang in gaan. Ze werden sterk ingetoomd..

f1: reuzenmargriet en monnikskap
f2 1993 canada's vellen
f3: graspad onder pruimelaar

14. Eik

Evolutie

In 2001, bij de hertekening van onze tuin, maakte ik voor de geitjes een doorgang naar hun weide achter de stal en tegen het perceel van de burens. Ik heb in dit natte gedeelte een verhoogd pad aangelegd met grond uit het moerasje bij ' Moerbei' zodat de hoeven van de geiten droog blijven als ze naar de weide lopen (*f2*).

De meeste bomen konden blijven staan op de sneeuwbes na. De geiten gaven de haagwinde geen kans om verder te groeien. Van de aanpalende knotelzen in de smalle zone snoeiden de geiten de kop steeds opnieuw in zodat ze na verloop van tijd vanzelf wegwijnden. Hun stammen mogen blijven staan. Langzaam vergaan ze.

f1: kleinkinderen maakten verschillende naambordjes met kopnagels op boomschijven

f2: 2008 -verhoogde doorgang

f3: pruimelaar

14. Eik

Daslook

Daslook deed zijn intrede in onze tuin met één plantje dat een van mijn leerlingen meebracht naar de klas samen met bosanemoon en slanke sleutelbloem. En dat mocht hij niet meer doen! 'Maar er stonden er zoveel', was zijn repliek. Inderdaad, daslook is wel een beschermde plant maar kan op vochtige plaatsen massaal voorkomen.

Langzaam maar zeker begon de daslook zijn opmars in onze tuin. Gelukkig zaait hij zich niet zover uit. De zaden zijn nogal zwaar. Onder de essen en achter de moerbeï kleurt de bodem in april wit door de vele daslookplantjes.

Hij dringt ook door in de nabije borders. Om verder uitzaaien te vermijden kap ik direct na de bloei de bloemhoofdjes eraf met een sikkel. Ik zou hem ook tot tegen de grond kunnen afmaaien, dat zou de groei sterk belemmeren. Alle bolgewassen vormen met het loof dat vergaat ieder jaar een nieuwe bol.

Culinair:

Eens de ellipsvormige bladeren beginnen te groeien gebruiken we ze in salades, soep,.. . De bloempjes zijn ook lekker en pittig zoals die van bieslook. We maken er ook lekkere pesto van: 80 gram jonge daslook (blad, stengel, bloem in knop) 20 gram peterselie, 50 gram walnoten, ½ citroen, snuif zout, 50 ml olijfolie en 80 gram pecorino of parmezaan en samen mixen.

Later gebruiken we de fijn gesneden steeltjes in plaats van uien om te stoven met andere groenten of in de wok. Zelfs de knolletjes zijn bruikbaar.

14. Eik

Vaste planten: zon

- Anemona hybrida* 'Honorine Jobert' *- herfstanemoon
- Cephalaria gigantea* *- reuze gele schurft (f2)
- Geranium x cantabrigiense* 'Cambridge' *- ooievaarsbek
- Geranium renardii* 'Terre Franche' **- ooievaarsbek
- Geum rivale* **- knikkend nagelkruid
- Helianthus decapetalus* ssp *- zonnebloem
- Hemerocallis* 'Jake Russel' **- daglelie
- Hemerocallis* 'Little Missy' ** - daglelie
- Hemerocallis* 'Pandora box' **- daglelie
- Leucanthemum maximum* 'Snowdrift' **- reuze margriet
- Leucojum vernum* *- lenteklokje
- Melissa officinalis* **- citroenmelisse
- Mentha* ssp* - munt
- Muscari* 'Blue Spike' *- blauwe druifjes
- Narcissus* 'Golden Harvest' **- narcis
- Narcissus cyclamineus* 'February Gold' **- narcis
- Narcissus jonquilla* 'Quail' - ** narcis
- Paeonia* ssp* - pioen
- Papaver orientalis* 'Perry's White' *- oosterse klaproos (f3)
- Persicaria amplexicaule* 'Alba' *- duizendknoop
- Persicaria amplexcaule* 'Rosea' **- duizendknoop
- Saponaria officinalis* ***- zeepkruid
- Tanacetum vulgare* ** boerenwormkruid
- Tanacetum macrophyllum* **- wormkruid

Vaste planten: halfschaduw - schaduw

- Aconitum septentrionale* 'Ivorine' *- witte monnikskap
- Allium ursinum* *** - daslook-
- Anemona nemerosa* *** - bosanemoon
- Brunnera macrophylla* ** - Kaukasisch vergeet-mij-nietje (f1)
- Glechoma hederaceae* *** - hondsdrif
- *Lamium album* *** witte dovenetel
- Lunaria annua* ** - judaspenning (wit en paars)
- Silene dioica* *** - dagkoekoeksbloem
- Symphytum grandiflorum* ***- grote smeewortel

* = weinig planten van deze soort ** = matig *** = veel

Deze houtkant ligt met zijn langste zijde naar het zuiden. Meer naar de rand groeien dus vooral planten die van zon houden en de schaduwplanten onder de bomen.
Bodem bedekkende planten: grote smeewortel en daslook. (lente) De reuze margriet neemt ook al een groot gedeelte in beslag. De *Geranium renardii* 'Terre Franche' is een goede boordplant.

f1
f2
f3

14. Eik

Zonneborder vooraan -

zie plan F1

f1 - narcis en Kaukasisch vergeet-mij-nietje

f2 - bij het opruimen

f3 - reuze margriet en witte monnikskap

f4 - boord met *Geranium renardii* 'Terre Franche'

f5 - pad onder eik en tussen reuze margriet

14. Eik

Hoe een zonneborder verleggen: zie plan *F2*

De ze zonneborder lag als een eiland tussen twee graspaden. Door hem te verleggen zal hij beter aan sluiten bij de houtkant als natuurlijke overgang van grasland naar ruigtekruiden en zo naar houtkant. (2007 10 15)

f1: oude border ligt als een eiland tussen twee graspaadjes

f2: oude border in bloei

f3: afplaggen van graszoden tussen border en houtkant = nieuwe plaats voor border

f4: fijnmaken van bodem

f5: graszoden herleggen op plaats van oude border en bloemen opnieuw planten

f6: border op nieuwe plaats in bloei

14. Eik

Beheer .

De borders vragen jaar na jaar minder onderhoud. In de zoneborders vooraan heb ik een rubberen wortelbegrenzer van 30 cm ingegraven zodat de reuze margriet niet op het pad kan doorgroeien. Zij beginnen te groeien en te bloeien eens de narcissen uitgebloeid zijn. Na de winter maai ik de dode stengels met de haagschaar (*f1*). Daarna gaan ze door de hakselaar en dienen de droge snippers als strooisel voor de kruidentuin of in de geitenstal. In de zone voor de begrenzer (75 cm breed) omzoomt de 'Geranium Terre Franche' de border en belet hij dat het er gras in groeit.

De drakenaronskelk die ik hier plantte moest naar één van de bosjes achteraan verhuizen. Een prachtige plant die zich snel verspreidde, maar de geur ervan is niet te verdragen zo dicht bij een zitbank!

De border achteraan is nu ook dichtgegroeid. In de lente worden dode stengels afgebroken en tussen de planten gelegd. Hier groeien nu vooral stevige planten die horen tot een ruigtekruid vegetatie. Het zeepkruid was een misser: het groeit te geweldig en met ondergrondse uitlopers. Dat doet het boerenwormkruid ook, maar dat kan ik gemakkelijker uittrekken. Zevenblad is hier moeilijk weg te houden. In de schaduw groeien kleefkruid en robertskruid graag. De drie laatste probeer ik tijdig te verwijderen.

f1
f2
f3

In de doorgang van de geiten moet ik regelmatig brandnetels uittrekken die van bij de burens door de draad groeien. De droge netels worden door de geiten graag gegeten.

De eik produceert een massa eikels. Op het graspad verzamel ik ze op een vliesdoek (*f2*), in de groentetuin raap ik ze op. Bakken vol eikels zijn ideaal wintervoer voor geiten. Zwermen houtduiven en kauwen zoeken wekenlang eikels op het pad, in de border en in het bosje zodat er toch heel wat minder kunnen opschieten (*f3*).

Af en toe moet er een boom omgezaagd worden zoals de tamme kastanje. Hij nam veel plaats in en door zijn te groot takkenbereik kwamen bolsters en kastanjes op het kort graspad terecht. Uit de stobbe groeien nieuwe scheuten en daarom wordt hij nu beheerd als hakhout.

14. Eik

Beleving

Aan de noordzijde van onze tuin schermt dit bosje de gure noorderwind af. Omdat we een doorgang voor de geiten maakten, moesten lage struiken (sneeuwbes) wijken. Daarom heb ik in de border nieuwe struiken aangeplant (zie plan). De twee grauwe wilgen beginnen al sterk te verouderen. (f1). De dode elzen laat ik staan met dezelfde intentie.

De eiken worden druk bezocht door kauwen en eksters. Deze laatste bouwen er hun nest in. Hevige ruzie tussen rivalen zorgt voor dagelijks spektakel.

Door de grote bomen is het in onze tuin tijdens hete zomers ook minder droog en biedt hij op vele plekken een welgekomen koelte.

De stam van de pruimelaar is grillig (f2) en (f3). Toen hij nog een jong boompje was, hebben ontsnapte geiten zijn schors rondom afgeknabbeld. Ik heb dan direct enkele jonge twijgjes afgeknipt en met de schors ervan het vraatgedeelte overbrugd. Dat heb ik strak aangebonden met raffia. Hierover kwam een laag entwas. Zijn naam ken ik niet maar hij bloeit prachtig. Als de nachtvorst geen spelbreker is, eten we begin juli sappige gele pruimpjes. De pruimelaar (f3) hangt met zijn takken over het pad en brengt variatie in begroeiing door overgang van schaduw naar zon.

De twee zonneborders aan de zuidzijde van 'Eik' zorgen voor kleur van de vroege lente tot de herfst

f1
f2 f3

14. Eik

Beleving.

De grote eik is één van onze mooiste bomen. Hij zorgt voor schaduw en koelte in hete zomers. Hij heeft voor ons ook een grote gevoelswaarde. Hij stond op de oude spoorwegbedding waar vroeger de trein genaamd 'Leireken' reed. We waren zeer sterk betrokken bij de restauratie van het oude stationsgebouw en de uitwerking ervan tot toeristisch trekpleister en fiets knooppunt.

Naast de eik staat de geitenstal met zithoek waar het aangenaam zitten is na een uurtje tuinwerk. Hier heb ik een rareitienkabinet ingericht. Allerlei gedrochten van wortels, takken, ... krijgen hier, soms met ingezette glazen oogjes, een nieuw leven. Zo ontstaan allerlei creaties die in sprookjes zouden kunnen figureren..

Links van het pad staat de wasdraad die we zoveel mogelijk gebruiken. In de wind gedroogde was ruikt erg lekker.

Kruid of onkruid

Wat is onkruid?

Tijdens een wandelreis in Cyprus zag ik een boer tientallen gladiolen uit zijn aardappelveld trekken. Gladiolen zijn voor hem dus onkruid. Maar met uittrekken alleen geraakt hij er niet van af. Gladiolen hebben tientallen broedbolletjes die blijven steken in de grond en groeien uit tot nieuwe gladiolen. Zo kan hij steeds opnieuw beginnen. Zie ook (f2) *Oxalis debilis*.

Onkruid is dus een plant die je op een bepaalde plaats niet wil omwille van bepaalde eigenschappen van die plant, een plant die je niet mooi vindt of die woekert. En soms word je misleid door de mooie kleur. Plots verschijnt er onverwacht een nieuwe plant zoals de azuur blauwe ossentong. Ik liet ze verder uitzaaïen. Maar ze begon zich onbehoorlijk uit te breiden over gans de tuin. Mieren helpen ook dikwijls om zaden te verspreiden. De plant hecht aan de zaadjes het zogenaamde mierenbroodje dat de mieren graag eten en zo het zaad verspreiden zoals bij stinkende gouwe. Voor andere planten vind ik dit zelfs goed zoals : longkruid, dovenetel, sneeuwkllokje, narcis, hondsdrif, vogelmelk, holwortel, ... Andere zaden blijven haken aan de pels van de poes zoals die van heksenkruid en kleeftkruid en van deze laatste hebben we er ook al teveel.

Iedere plant heeft wel ergens zijn nut in de natuur, maar... toch zijn er planten die echt vervelend doen.

Zo heb ik, zoals bijna iedere tuinier, planten in onze tuin die ik liever niet zou hebben. Sommige wil ik helemaal weg en andere wil ik op een bepaalde plaats weg. De brandnetel mag in sommige bosjes groeien en elders niet. Brandnetel is een waardplant voor vele vlinders en een gemakkelijke, vergeten lentegroente. Het herinnerde mijn moeder aan de oorlog met de uitspraak 'Brandnetels eten: dat is nog van onder den oorlog'!

f1 - Gladiolus byzantinum komt overal in het Middellandse zeegebied voor.

f2 Oxalis debilis - heeft bovenaan zijn bietvormige, glazige wortel broedbolletjes. Bij uittrekken blijven ze in de grond en bij bewerking van de bodem worden ze verspreid. Dit gebeurt alleen in de groentetuin en serre.

Kruid of onkruid

Hoe beheren?

Eén- en tweejarigen - te sterke uitzaai: wieden

- klein springzaad *f6*
- kleefkruid *f1*
- robertskruid wit of paars *f2*
- look zonder look. *f2 f5*

- Deze worden zoveel mogelijk overal gewied eer het zaad rijp is. Omdat het één- of tweejarigen zijn hebben ze een klein wortelgestel en laten ze zich gemakkelijk uittrekken, maar ze produceren veel zaden.

- Look zonder look mag in de bosjes achteraan blijven: zoals alle kruisbloemigen goed voor de oranjetipvlinder. Deze plant is ook bruikbaar in soep. Door een explosie van look zonder look te maaien in de bloei sterft de plant af zonder verder uit te zaaien. Lekker voor de geiten.

- Welke tolereren: bosvergeet-mij-nietje (*f3*), vingerhoedskruid: na de bloei wieden of afknippen tegen de grond maar enkele laten staan om uit te zaaien.

- Door planten uit te trekken verstoort je de bodem en krijgen uitzaaiers meer kansen om te ontkiemen. Eén- en tweejarigen knip ik daarom na de bloei tot tegen de grond af.

f1
f2 f3 f4
f5 f6

Kruid of onkruid

Hoe beheren?

Vaste planten - sterke uitzaai en/of bovengrondse uitlopers:

- stinkende gouwe (f5): met plantschupje uit steken, ook gemakkelijk uit te trekken
- azuurblauwe ossentong (f3 f4) heeft een lange penwortel: zoveel mogelijk met spa uitsteken. Jonge zaailingen zijn gemakkelijker te verwijderen
- kruipende boterbloem houdt van een vochtige bodem (f1 en f2). Onder de wortelhals steek ik de plant af met een plantenschepje. Zo kan hij niet opnieuw groeien. In droge zomers verdwijnt hij in de weide.
- schijnaardbei (f6) kreeg ik als bosaardbei op een ruilbeurs: een vergiftigd geschenk. Het blad lijkt sterk op dat van de bosaardbei, maar hij groeit sneller. Schijnaardbei staat op de lijst van invasieve exoten. Dat zijn planten die normaal in onze streken niet voorkomen en een sterk woekergedrag vertonen waardoor ze moeilijk beheerbaar zijn. (zie website 'Invasieve exoten')
- de bonte gele dovenetel (f7) is ook een invasieve exoot. Ik steek ze zoveel mogelijk uit met riek. Mieren verspreiden de zaden.

f1 f2
f3 f4 f5
f6 f7

Vaste planten - sterke uitzaai en ondergrondse uitlopers:

- zevenblad (*f1 - f2*): vroeger stak ik de planten uit met een riek. Ik ondervond dat dit weinig zin heeft omdat ieder klein worteldeel dat blijft steken, vlug verder uitgroeit omdat de grond door uitsteken veel losser is. Zevenbladwortels groeien door het wortelgestel van andere planten. Ik probeer het nu te wieden en soms te tolereren. Jong zevenblad kan ook in soep gebruikt worden. Het oudere blad is zeer bitter. Maar geiten, konijnen en kippen lusten het graag. In hun wei zal je geen zevenblad vinden.
- brandnetels (*f3 - f4*) wortelen oppervlakkig en de meeste kan ik met handschoenen aan uittrekken. Wij gebruiken ze in soep of stoemp. Na een dag drogen, zijn ze een snoepje voor de geitjes.

f1 f2
f3 f4

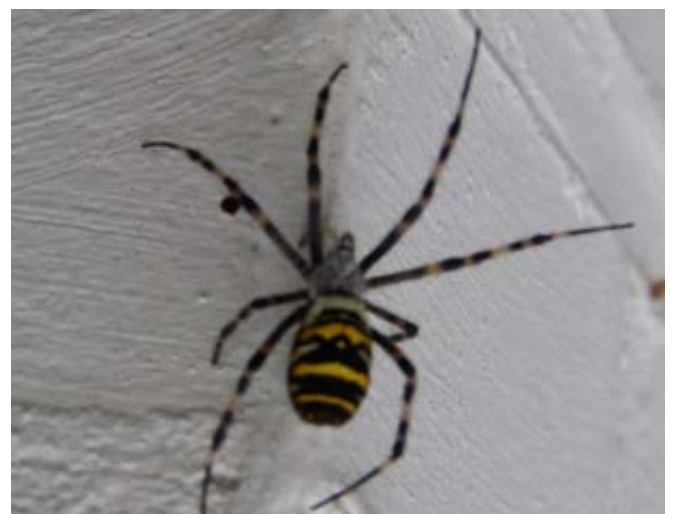

Insecten in onze tuin

Hoe meer onze tuin evolueert, hoe meer soorten insecten, spinnen en ander klein grut we waarnemen. Dat komt door de grote verscheidenheid aan planten, struiken en bomen en vooral door een gepaste keuze te maken: inheems, streekeigen, enkelvoudige bloemen. Een strooisellaag onder bomen en hout dat mag vergaan helpen eveneens. We zorgen voor bloeiende planten van de late winter tot in de herfst. Zo krijg je een variatie aan insecten en kan je meer soorten vogels waarnemen. Zo is de kringloop rond: van plantenetende, tot insecten etende en vleesetende soorten. Er komt regelmatig een sperwer en buizerd langs die al eens een merel of houtduif kunnen te pakken krijgen.

Vlinders en libellen stelen natuurlijk de show. Wat goed is voor hen, is ook goed voor andere kleine wezens. Soms ontdek je ook al eens een rare snuiter zoals de olifantsrups van de avondroodvlinder. (*f4*) of ook al eens een exoot . Dat alles maakt onze tuin nog boeiender.

f1= schorpioenvlieg *f2* = distelvlinder
f3 = vierpuntbeer *f5* = tijgerspin

Insecten in onze tuin

Insectenhotel

Voor de solitaire bijen maakten we een insectenhotelletje. Het hangt naar het zuiden gericht. Een gaasdraad verhindert dat vogels de larfjes eruit pikken. We gebruiken holle stengels met verschillende diameter van 4 tot 10 mm en boren gaatjes tot ongeveer 10 cm diep in houten blokken. Solitaire bijen zijn goede bestuivers maar foerageren niet te ver van hun nest. Daarom kan je in een grotere tuin op verschillende plaatsen een nestplaatsje voorzien of gaatjes boren in houten palen.

De mannetjesbijen komen in de lente eerst uit hun buisje en dan pas de wijfjes. Zodat op het einde van maart en in april het er zeer druk is door de aanvliegende en vertrekkende en parende bijtjes. De wijfjes wriemelen zich in de holle stengels, slaan een voorraadje stuifmeel op, leggen er een eitje bij en sluiten dit kamertje af met leem. Ze maken dan een nieuw kamertje totdat het buisje gevuld is. De larfjes ontwikkelen zich met het stuifmeel en wachten op de lente in het volgend jaar. Zo zien we ieder jaar het aantal solitaire bijtjes toenemen. Spijtig genoeg zien en horen we steeds minder honing bijen en dat is raar.

Foto's: de rosse metselbij. Ze steekt niet en daarom interessant voor kinderen.

Dankwoord

Mijn allergrootste dank om in zulk een tuin te kunnen leven, gaat in de eerste plaats naar Moniek, mijn vrouw, die me steunt, raad geeft bij het plannen, mee helpt met het tuinwerk,... Naar onze kinderen en kleinkinderen op wie kan ik rekenen bij extra tuinwerk.

In de tweede plaats naar Velt en de medewerkers op het secretariaat, Greet Tijskens en Geertje Cooremans

Voor Ring TV heb ik 38 'Toffe Tips voor een Ecologische Tuin' kunnen maken. Iedere tip duurde één minuut en werd om het half uur herhaald op donderdag. Zo leerden vele mensen onze tuin kennen.

Door Dimitri Leu werd ik voor een TV-programma tot 'Groene Ridder' geslagen. Deze belevenis en vele andere waren zeer aangename ontmoetingen.

Onze dank gaat ook uit naar de vele bezoekers die tijdens open ecotuindagen hun waardering voor onze tuin kenbaar maakten. Zo werden we nog meer gemotiveerd.

Met Velt Neer Brabant gaf ik samen met mijn vrouw tientallen workshops in onze tuin en keuken.

Een laatste Toffe Tip: zet overal in je tuin zitjes ... en vooral gebruik ze!

Geniet van je eigen plekje natuur

Frans De Smedt

Voor deze foto zorgde een sympathieke onbekende wandelaarster in het prachtige natuurreserveaat aan de Holz Warche, Enkelbergmuhle in het dorp Krinkelt in de Oost-Kantons

Boeken die me heel wat kennis bijbrachten:

Uitgaven van Velt:

- Appel, peer en meer,
- Bessen uit de tuin,
- Ecologisch tuinieren,
- Ecologische tuin van aanleg tot beheer,
- Groenbeheer, een verhaal met toekomst,...
- Meer dan schaduw,
- Meer dan sprietjes
- Onkruidboek,
- Plaagdiertjes,
- Stappen naar een ecologische tuin,

Andere boeken:

- Atlas wilde bloemen van Europa - uitgave Thieme
- Bloeiende heesters - Philips en Rix - het Spectrum
- Bomen van de gematigde streken - uitgave van het Spectrum
- De geïllustreerde Flora - uitgegeven van Tirion natuur.
- De wilde tuin - Johan Wullaert - uitgave van Schuyt en co
- Ecologisch groenbeheer - Arie Koster - Schuyt &co
- Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen - Bert Maes - uitgeverij Boom
- Leven van het land en niets verspillen - John Seymour
- Natuurbeheer - Maarten Hermy - uitgave van het Davidsfonds
- Planten, een andere kijk - Nationale planten tuin
- Punten en lijnen in het landschap - Maarten Hermy - uitgave van Leefmilieu
- Vademecum wilde planten - Arie koster - Schuyt &co
- Vaste planten - uitgave van het Spectrum
-

Auteur, vormgeving en foto's : Frans De Smedt
Alle foto's zijn genomen in onze tuin.

Nalezen: Moniek Van de Voorde, Tim Spiessens,

Steenhuffel, 2023 07 24

© niets uit deze uitgave, foto's of tekst mag worden overgenomen zonder toestemming van de schrijver.
Frans De Smedt 130 1840 Londerzeel - desmedtfrans130@gmail.com

Nawoord

Als jongste van drie, geboren in 1979, zag ik onze tuin veranderen. Het duurde lang eer ik besepte hoe uniek hij is.

We mochten er in spelen, tenten bouwen, koorden spannen, met de geitjes spelen, ze eindeloos en geduldig temmen.. Zelfs kippen en geiten slachten, ook daar leerden we vroeg aan wennen. We leerden eitjes rapen, rabarber, besjes, kersen, krieken en pruimen plukken, eten en dan delen. Hier konden we ons nooit vervelen

Toen de bomen groter werden vroegen ze om erin te klauteren. We mochten met vriendjes spelen en met geitjes dollen maar ook kampen bouwen, en langs katrollen over de kabels bollen.

Iedereen was hier welkom want hier kon je je niet vervelen. Gelukkig mocht ik bij SK Steenhuffel met de bal gaan spelen. Een gevonden hond - Barry - werd mijn beste vriend. De ballen om mee te sjotten beet hij kapot: ze hebben hier nooit echt gediend.

Ondertussen had onze tuin voor ons een leven gekregen alsof er geen werk in was: meer struiken, bomen en planten en minder gras.

Onze ouders waren leraren en het leiding geven hebben we dan ook met de genen meegekregen.

Wij gaven alle drie leiding in de chiro. Onze loopbaan daar sloten we af met de aanplant van een speelbos achter het chiroplein...samen met vake: resultaat van het jarenlange "groene opvoedingswerk" ook bagage die we thuis hadden meegekregen.

Vake gaf vele uithuizige lezingen en ons moeke haar workshops gekoppeld aan tuinbezoeken werden haast vaste gewoontes. .

De tuin is het resultaat van samenwerking. Een zelf geplant bloemeke van ons vake voor ons moeke getuigt regelmatig van dankbare gedeeld geluk, wederzijdse appreciatie en romantiek.

Ons respect hiervoor.

Veel liefs

In naam van ons drietjes veel liefs

Wouter

Is onze tuin nu af?

Neen, volgens mij niet. Een ecologische tuin is voortdurend in beweging. Er zullen nieuwe planten, bomen, struiken, insecten, vogels ,.... opdagen.

Dat maakt een ecotuin zo boeiend. Tijdens een ontspannende dagelijkse wandeling bots ik steeds op nieuwe verrassingen en uitdagingen.

Frans

A photograph of a lush garden path. In the foreground, a silver metal wheelbarrow with black handles and a black tire is parked on the grass. The path leads through a dense garden with various plants, including yellow daffodils on the right and green leafy plants on the left. In the background, there are tall, thin trees and a wooden trellis structure. The scene is bathed in bright, natural light, creating a vibrant and peaceful atmosphere.

In 't Groenleven
waar de natuur ons leidt